

ผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2561

ผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้

ศิริพร แซ่อึ้ง

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร พิชัยสนธิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสพโชค มั่งสวัสดี)

..... คณบดี
(รองศาสตราจารย์ ดร.สรศาสตร์ สุขเจริญสิน)

____/____/____

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	ผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้
ชื่อผู้เขียน	นางสาวศิริพร แซ่อึ้ง
ชื่อปริญญา	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
ปีการศึกษา	2561

ประเทศไทยได้ใช้ภาษีเงินได้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ เนื่องจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเรียกเก็บจากความสามารถในการชำระภาษีของบุคคล ผู้ที่มีรายได้สูงย่อมต้องชำระภาษีมากกว่าผู้มีรายได้น้อย ดังนั้นโครงสร้างภาษีที่ดีควรมีลักษณะอัตราภาษีแบบก้าวหน้า ทั้งนี้เมื่อพิจารณาอัตราภาษีตามกฎหมายในประเทศไทยพบว่า มีลักษณะอัตราภาษีก้าวหน้าแต่อัตราภาษีที่แท้จริงกลับมีความก้าวหน้าน้อยกว่า และการที่มีจำนวนผู้เสียภาษีหรือฐานภาษีน้อยจนเกินไป ประกอบกับการยกเว้นรายได้ที่เด่นชัด อาทิ รายได้ของเกษตรกรที่ไม่ต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อาจจะทำให้การเก็บภาษีเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงและไม่เป็นไปตามหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี อีกทั้งการที่มีค่าลดหย่อนทางภาษีที่มากจนเกินไปก็อาจส่งผลให้การใช้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ไม่บรรลุผล

ดังนั้น การศึกษาเรื่อง “ผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้” ในครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนทางภาษีฐานภาษีและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ โดยการศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลทศนิยมภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยแยกตามชั้นเงินได้พึงประเมินจากกรมสรรพากร และข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งใช้แนวคิดทฤษฎีของเส้นลอเรนซ์ (Lorenz curve) ในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (GINI Coefficient) โดยแบ่งลักษณะของรายได้ที่นำมาพิจารณาการกระจายรายได้ไว้ 3 ลักษณะ คือ รายได้ฐานภาษี รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี และรายได้สุทธิหลังหักภาษี

การวิเคราะห์ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทย ปี 2550, 2552 และ 2558 แบ่งตามเกณฑ์ที่ทำการศึกษา ได้แก่ กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่ข้อมูลกรมสรรพากรเป็นการพิจารณาโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีต่อการกระจายรายได้ กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี จะพิจารณาถึงฐานภาษีต่อการกระจายรายได้ กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบเพื่อเสียภาษี จะพิจารณาถึงการขยายฐานภาษีบางส่วน โดยการนำเกษตรกรผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

บุคคลธรรมดา เข้ามาในระบบเพื่อเสียภาษีว่ามีผลอย่างไรต่อการกระจายรายได้ กรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกณฑ์กรทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี เป็นการพิจารณาการขยายฐานภาษีทั้งหมดของประเทศไทย และสุดท้ายจะเป็นการพิจารณาภาพรวม โดยมีผลการศึกษาดังนี้

กรณีที่ 1 มีลักษณะของการกระจายรายได้มีความสอดคล้องกันในข้อมูลกรมสรรพากรกับข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) การกระจายรายได้ดีขึ้นมากเมื่อมีการจัดเก็บภาษี แต่เมื่อให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีกลับทำให้การกระจายรายได้แย่ลง เพราะผู้มีรายได้มากสามารถหักลดหย่อนภาษีได้มากกว่าผู้มีรายได้น้อย แต่ทั้งนี้การกระจายรายได้ในข้อมูลของกรมสรรพากรดีกว่าการกระจายรายได้จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) เนื่องจากข้อมูลกรมสรรพากรมีลักษณะเป็นเพียงค่าเฉลี่ยไม่ใช่รายได้พึงประเมินที่แท้จริงของผู้เสียภาษี

กรณีที่ 2 การขยายฐานภาษีจะส่งผลให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างมาก เพราะมีความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์จีนิระหว่างรายได้ฐานภาษีกับรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่มี การขยายฐานภาษี และเมื่อมีการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษี จะส่งผลให้การกระจายรายได้แย่ลงเมื่อเทียบกับการที่จัดเก็บภาษีเพียงอย่างเดียว

กรณีที่ 3 ก่อนการจัดเก็บภาษีจะส่งผลให้การกระจายรายได้แย่ลงหากเทียบกับการไม่นำเกษตรกรเข้ามาในระบบ สาเหตุมาจากภายในอาชีพเกษตรกรมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เมื่อมีการจัดเก็บภาษีการกระจายรายได้จะดีขึ้นอย่างมาก ซึ่งการกระจายรายได้มีความใกล้เคียงกับการจัดเก็บภาษีในกรณีที่ไม่มีเกษตรกร และการกระจายรายได้แย่ลงเล็กน้อยเมื่อมีการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษี

กรณีที่ 4 สามารถช่วยแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำของรายได้ในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การจัดเก็บภาษีจะเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนทุกคน แต่เมื่อให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีทำให้การกระจายรายได้แย่ลงเล็กน้อย ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับทุกกรณีข้างต้น

สุดท้ายการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ ในปี 2558 มีการกระจายรายได้แย่ที่สุดโดยเปรียบเทียบกับทุก ๆ ปีที่ทำการศึกษา เนื่องจากมีการลดอัตราภาษีตามกฎหมาย ทำให้ผู้มีรายได้มากเสียภาษีในอัตราที่ลดลงและจำนวนของรายการค่าลดหย่อนทางภาษีที่เพิ่มขึ้นกว่าปีก่อน ๆ โดยปีที่มีการกระจายรายได้ดีที่สุดโดยเปรียบเทียบ คือ ปี 2550 และกรณีที่มีการขยายฐานภาษีพร้อมทั้งจัดเก็บภาษีเพียงอย่างเดียว ไม่มีการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษี จะมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นกว่าโดยเปรียบเทียบในทุก ๆ กรณี

ABSTRACT

Title of Thesis	The effect of Personal income tax on income distribution
Author	Siripron Saeoueng
Degree	Master of Economics (Business Economics)
Year	2018

Taxation is used as a tool to solve income disparity in Thailand. The personal income tax, which levies on the person's ability to pay taxes. Therefore, high income earners will have higher taxes burden higher than their lower income counterpart. A good income tax structure should be progressive. Although the legal rates in Thailand is progressive, its effective rate is not. Furthermore, the tax base is too narrow which cause further unfairness according to the principles of ability to pay. In addition, there are too many tax exceptions and tax deductions, for example, farmers are exempted from tax liability. This may result in an ineffectiveness of using of tax as an instrument for income redistribution.

The objective of this study is to analyze the effects on the income distribution due to the personal income tax structure, the allowances to deduction, tax base and the change in the personal income tax rate. This study uses secondary data, that is the average income of tax player summarized from the data of Revenue Department and the Socio-Economic Survey (SES) of Households from the National Statistical Office (NSO). Using the Lorenz curve theory to calculate the GINI Coefficient, the three types of income

distribution are considered: income tax base, income tax base after tax and net income after tax.

The results of personal income tax on income distribution in Thailand in 2007, 2009 and 2015 are categorized according to case study as follows: I) Allows the number of taxpayers equal to the data of Revenue Department, so as to consider the personal income tax structure and the use of tax deduction on income distribution. II) Extends the tax base by requiring all workers who meet the Revenue Department's criteria to pay tax in order to consider an extending of tax base on income distribution. III) Includes farmers to the income tax system to see how farmers' income might affect the distribution of income. IV) Expands the tax base by include all workers and all farmers into the tax system, to analyze the full landscape of tax base. And finally, a comparison of the four cases are presented so as to discuss the changes in personal income tax structure on Thailand income distribution. The results are as follows:

I) The distribution of income is much better when taxes are collected, but when tax deduction is applied, the distribution of income is worsened. Because people with high income can deduct more tax than their low income counterparts.

II) Expanding the tax base resulted in a better income distribution. There were significant differences in the Gini coefficients between before and after the tax base expansion. However, when the tax deduction is applied. It resulted to a poorer income distribution.

III) Since the farmer's income gap is very high. The revenue distribution hence improved greatly with taxed, and the income distribution slightly worsened when the tax deduction is applied.

IV). The study found that extending the tax base to include all workers and farmers provided a fair treatment to all citizens and the lowest GINI coefficient, although tax deductions worsen the income distribution slightly. The results were consistent with all other cases mentioned before.

Finally, the analysis of changes in personal income tax structure on income distribution. The results were identical. That is, year 2015 had the worst income distribution compared to year 2007 and 2009 respectively. Due to a decline in the legal tax rate that make the rich better off, and an increase in the number of tax deduction items over time. Therefore, the best year for revenue distribution is 2007. And the case when the tax base is extended, with no tax reduction. It helped to improve revenue distribute better than in other cases.

กิตติกรรมประกาศ

สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ สำเร็จไปได้ด้วยดีนั้น ข้าพเจ้าต้องขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ รวมทั้งต้องขอขอบพระคุณ ศ.ดร.เอื้อมพร พิชัยสนธิ ประธานกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ประสพโชค มั่งสวัสดิ์ และ ผศ.ดร.นิรมล อริยอากาศมล ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งมีส่วนช่วยให้การศึกษาในครั้งนี้ถูกต้องและมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

ข้าพเจ้าต้องขอขอบพระคุณทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์จากงบประมาณแผ่นดินของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ อีกทั้งขอขอบคุณผู้ที่ได้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย กรมสรรพากร และสำนักงานสถิติแห่งชาติ และขอขอบคุณ คุณอาภาพร เปี่ยมใจชื่น, คุณวรพงษ์ ทองเปลว และเจ้าหน้าที่คณะกรรมการเศรษฐกิจ ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือในการดำเนินงานการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายสุดขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อน ๆ ที่ได้ให้การสนับสนุนและให้โอกาสในการศึกษา พร้อมทั้งเป็นกำลังใจให้ข้าพเจ้าเสมอมา และหากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในภายหลัง ข้าพเจ้าขอยกความดีนี้ให้แก่ บิดา มารดา และอาจารย์ทุกท่านที่เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า

ศิริพร แซ่อึ้ง
ตุลาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1. ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2. วัตถุประสงค์.....	7
1.3. ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.4. แหล่งที่มาของข้อมูล	8
1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
2.1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร.....	9
2.2. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย	13
2.2.1. อัตราภาษีตามกฎหมายของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	15
2.2.2. การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	17
2.2.3. การหักค่าใช้จ่ายของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	19
2.2.4. ค่ายกเว้นและค่าลดหย่อน	20
2.2.5. เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	23
2.3. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	25

บทที่ 3 วิธีการศึกษา	32
3.1. เครื่องมือในการวิเคราะห์การกระจายรายได้.....	32
3.2. ลักษณะรายได้ที่ใช้ในการศึกษา	35
3.2.1. รายได้ฐานภาษี.....	35
3.2.2. รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี	44
3.2.3. รายได้สุทธิหลังหักภาษี.....	46
3.3. กรณีในการวิเคราะห์.....	50
3.3.1. กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร	52
3.3.2. กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี	55
3.3.3. กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี	58
3.3.4. กรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกร ทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี.....	60
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	62
4.1. กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร	66
4.2. กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี.....	68
4.3. กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี	72
4.4. กรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกร ทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี.....	75
4.5. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้	76
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	83
ประวัติผู้เขียน	95

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1 อัตราภาษีตามกฎหมาย และอัตราภาษีเฉลี่ยตามกฎหมาย ปี 2558.....	2
ตารางที่ 1.2 ความแตกต่างของภาษีที่ต้องชำระ เนื่องจากการใช้รายการค่าลดหย่อนทางภาษี.....	4
ตารางที่ 1.3 อัตราภาษีตามกฎหมาย ปี 2555 และ 2558	6
ตารางที่ 1.4 ช่วงระยะเวลาตาม โครงสร้างอัตราภาษี ของข้อมูลจากกรมสรรพากรและข้อมูล การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)	8
ตารางที่ 2.1 ผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ปี 2558	13
ตารางที่ 2.2 ประเภทของเงินได้พึงประเมิน.....	14
ตารางที่ 2.3 อัตราภาษีตามกฎหมาย ปี 2542-2558	16
ตารางที่ 2.4 บุคคลที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	17
ตารางที่ 2.5 เงินได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	18
ตารางที่ 2.6 เกณฑ์การหักค่าใช้จ่าย ตามประเภทเงินได้พึงประเมิน.....	19
ตารางที่ 2.7 รายการค่ายกเว้นและค่าลดหย่อน ปี 2558.....	20
ตารางที่ 2.8 รายการค่ายกเว้นและค่าลดหย่อน ปี 2550, 2552 และ 2558.....	22
ตารางที่ 3.1 ตัวอย่างการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ด้วยวิธีการหาความแปรปรวนร่วม.....	34
ตารางที่ 3.2 จำนวนผู้เสียภาษี รายได้พึงประเมินเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558.....	36
ตารางที่ 3.3 จำนวนผู้เสียภาษี รายได้พึงประเมินเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน เฉพาะส่วนของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 ปี 2558	37
ตารางที่ 3.4 จำนวนผู้เสียภาษี รายได้พึงประเมินเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย ตามชั้น เงินได้พึงประเมิน เฉพาะส่วนของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 เพียงประเภทเดียว ปี 2558	38
ตารางที่ 3.5 แหล่งที่มาของเงินได้พึงประเมิน จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ ครัวเรือน (SES).....	40
ตารางที่ 3.6 จำนวนผู้ยื่นเสียภาษี ปี 2558.....	41

ตารางที่ 3.7 รายได้พึงประเมินเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2558.....	42
ตารางที่ 3.8 ตัวอย่างของรายได้รายบุคคล จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ ครัวเรือน (SES) ปี 2558.....	43
ตารางที่ 3.9 อัตราภาษีตามกฎหมาย ปี 2558.....	44
ตารางที่ 3.10 ภาษีเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558	45
ตารางที่ 3.11 เปรียบเทียบรายได้สุทธิเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558.....	48
ตารางที่ 3.12 ภาษีเฉลี่ย รายได้สุทธิหลังหักภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558.....	49
ตารางที่ 3.13 การประมาณการจำนวนผู้เสียภาษี จากการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ ปี 2558.....	54
ตารางที่ 4.1 ค่าสัมประสิทธิ์จีเนียเฉลี่ย ช่วงปี 2555-2558 ของกลุ่มประเทศอาเซียน.....	62
ตารางที่ 4.2 ร้อยละของความแตกต่างระหว่างค่าสัมประสิทธิ์จีเนียของรายได้ในกรณีที่ 1 จำนวน ผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558	71
ตารางที่ 4.3 จำนวนและสัดส่วนของผู้มีงานทำในระบบ ตามลักษณะทางเศรษฐกิจ ปี 2558	72

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 3.1 เส้นลอเรนซ์.....	32
ภาพที่ 3.2 ค่าลดหย่อนทางภาษีเงินได้พึงประเมินที่ 1-10 ปี 2558.....	47
ภาพที่ 3.3 ค่าลดหย่อนทางภาษีเงินได้พึงประเมินที่ 11-20 ปี 2558.....	47
ภาพที่ 3.4 จำนวนตัวอย่าง และจำนวนตัวอย่างของผู้ที่มีหน้าที่ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2550, 2552 และ 2558.....	51
ภาพที่ 3.5 จำนวนประชากรทั้งหมด และจำนวนผู้ที่มีหน้าที่ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากข้อมูล การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2550, 2552 และ 2558.....	52
ภาพที่ 3.6 จำนวนผู้มีหน้าที่ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี 2550, 2552 และ 2558	53
ภาพที่ 3.7 จำนวนผู้ยื่นเสียภาษี ตามกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่ กรมสรรพากร และจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีแก่กรมสรรพากร ปี 2550, 2552 และ 2558.....	55
ภาพที่ 3.8 สัดส่วนของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่กรมสรรพากร ต่อประชากรที่เป็นไปตาม เกณฑ์จะต้องยื่นภาษีจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2550, 2552 และ 2558.....	56
ภาพที่ 3.9 จำนวนผู้ยื่นภาษี ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่ กรมสรรพากร และกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสีย ภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558	57
ภาพที่ 3.10 จำนวนผู้เสียภาษีที่เพิ่มขึ้นจากกรณีที่ 1 เป็นกรณีที่ 2 แบ่งตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558.....	57
ภาพที่ 3.11 ร้อยละของเกษตรกรเมื่อเทียบกับกรณีที่ 1 ปี 2550, 2552 และ 2558	58
ภาพที่ 3.12 จำนวนผู้ยื่นเสียภาษี กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่ กรมสรรพากร และกรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558.....	59
ภาพที่ 3.13 จำนวนผู้เสียภาษีที่เพิ่มขึ้นจากกรณีที่ 1 เป็นกรณีที่ 3 แบ่งตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558.....	59

ภาพที่ 3.14 จำนวนผู้ยื่นเสียภาษี ในกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ ต้องเสียภาษี และกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกร ทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558.....	60
ภาพที่ 4.1 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ในประเทศไทย และค่าสัมประสิทธิ์จีนิของ รายได้ฐานภาษี, รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี และรายได้สุทธิหลังหักภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558	64
ภาพที่ 4.2 จำนวนผู้เสียภาษี ทั้ง 4 กรณี ปี 2550, 2552 และ 2558.....	65
ภาพที่ 4.3 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริง แก่กรมสรรพากร ปี 2550, 2552 และ 2558.....	66
ภาพที่ 4.4 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ จากกรมสรรพากร และในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับ จำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร ปี 2550, 2552 และ 2558.....	68
ภาพที่ 4.5 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ในกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ ต้องเสียภาษี ตามควินไทล์ ปี 2558.....	69
ภาพที่ 4.6 รายได้รวม และภาษีรวม ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่ กรมสรรพากร และกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสีย ภาษี ปี 2558	70
ภาพที่ 4.7 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริง แก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้อง เสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558	71
ภาพที่ 4.8 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ของกรณีนอกภาคการเกษตร และภาคการเกษตร ปี 2558.....	73
ภาพที่ 4.9 รายได้รวม และภาษีรวม ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่ กรมสรรพากร และกรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2558	73
ภาพที่ 4.10 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษี จริงแก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558.....	74
ภาพที่ 4.11 รายได้รวม และภาษีรวม ในกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตาม เกณฑ์ต้องเสียภาษี และกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และ เกษตรกร ทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2558.....	75

ภาพที่ 4.12 ค่าสัมประสิทธิ์จีไนของรายได้ ในกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตาม
เกณฑ์ต้องเสียภาษี และกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และ
เกษตรกร ทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558..... 76

ภาพที่ 4.13 ค่าสัมประสิทธิ์จีไนของรายได้ ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษี
จริงแก่กรมสรรพากร, กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้อง
เสียภาษี, กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ และกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้
บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกร ทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี เพื่อเสียภาษี
ปี 2550, 2552 และ 2558..... 77

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ที่มาและความสำคัญ

ปัญหาการกระจายรายได้เป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ภาครัฐทุกประเทศยังคงหาวิธีการแก้ไข ซึ่งเมื่อปัญหาการกระจายรายได้เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค เช่น ในระดับจุลภาคเมื่อมีความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้มากขึ้นจะทำให้เกิดความแตกต่างทางรายได้ของกลุ่มบุคคลในขณะนั้น ซึ่งในกลุ่มบุคคลที่มีรายได้ต่ำจะส่งผลให้กำลังซื้อน้อยไม่สามารถใช้จ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการในการบริโภคได้อย่างเต็มที่ และหากปัญหานี้ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น อาจทำให้กลุ่มบุคคลหาทางแก้ไขปัญหาในทางที่ผิดด้วยการก่ออาชญากรรม เช่น การจี้ การปล้น การค้าสิ่งผิดกฎหมาย เป็นต้น และหากพิจารณาในระดับมหภาคปัญหาการกระจายรายได้จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพราะอาจทำให้อำนาจซื้อของคนส่วนใหญ่ลดน้อยลงทำให้เศรษฐกิจเกิดการชะลอตัวและในที่สุดอาจส่งผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจหดตัวได้ ดังนั้นผลกระทบของปัญหาข้างต้นจึงทำให้ภาครัฐมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ โดยหนึ่งในวิธีการแก้ไขปัญหของภาครัฐจะใช้นโยบายทางการคลังผ่านทางเครื่องมือทางภาษีอากร ซึ่งภาษีอากรที่นิยมคือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งเหตุผลที่นิยมใช้เนื่องจากมีฐานภาษีมาจากความสามารถในการหารายได้ของบุคคล จึงแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีความสามารถในการหารายได้มากย่อมมีความสามารถในการชำระภาษีมากเช่นกัน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงอำนาจในการได้มาซึ่งทรัพยากรทางเศรษฐกิจ จึงเปรียบเสมือนการโยกย้ายทรัพยากรทางเศรษฐกิจจากภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐ เพื่อให้ภาครัฐจัดสรรทรัพยากรให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกันมากที่สุด

โครงสร้างอัตราภาษีที่ดีควรที่จะอยู่บนหลักความเป็นธรรมในการเสียภาษี ซึ่งบุคคลที่มีเงินได้สุทธิเท่ากันและมีสถานภาพทางครอบครัวเหมือนกันย่อมต้องเสียภาษีเท่ากัน ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลที่มีเงินได้สุทธิแตกต่างกันหรือมีสถานภาพทางครอบครัวไม่เหมือนกันก็ย่อมจะต้องเสียภาษีแตกต่างกันด้วย โดยหากพิจารณาหลักการกระจายรายได้แล้วอัตราภาษีที่ภาครัฐกำหนดขึ้นนั้นควรเป็นอัตราภาษีแบบก้าวหน้า (progressive rate) ซึ่งก็คือ บุคคลที่มีเงินได้น้อยจะเสียภาษีน้อยกว่าบุคคลที่มีเงินได้มาก และอัตราภาษีอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า อัตราภาษีที่แท้จริง คือ ภาษีที่เปรียบเทียบกับเงินได้สุทธิที่เกิดของโครงสร้างอัตราภาษีตามกฎหมาย ดังนั้นหากวิเคราะห์ทั้งอัตราภาษีตามกฎหมายและอัตราภาษีที่แท้จริง พบว่า ในปี 2558 โครงสร้างอัตราภาษีตามกฎหมายเป็นแบบก้าวหน้าแบ่งออกเป็น 7 ขั้น และอัตราภาษีที่แท้จริงก็มีลักษณะแบบก้าวหน้าด้วยเช่นกันแต่มีความก้าวหน้าน้อยกว่าอัตราภาษีตามกฎหมาย ดังแสดงในตารางที่ 1.1 ดังนั้นโครงสร้างอัตราภาษีอาจจะช่วยส่งเสริมการกระจายรายได้ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลที่มีเงินได้สุทธิเท่ากันไม่จำเป็นต้องมี

เงินได้พึงประเมินเท่ากัน เช่น ในปี 2558 นายดำและนายแดงมีเงินได้สุทธิเท่ากัน คือ 300,000 บาท เสียภาษีในอัตราร้อยละ 5 แต่เมื่อพิจารณาเงินได้พึงประเมินนายดำมีรายได้ต่อปี 390,000 บาท และนายแดงมีรายได้ต่อปี 510,000 บาท ซึ่งทั้งสองคนสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ 60,000 บาท และค่าลดหย่อนส่วนตัว 30,000 บาท แต่นายแดงได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) เท่ากับ 76,000 บาท (เงื่อนไขการหักค่าลดหย่อนในปี 2558 รายการค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) สามารถหักลดหย่อนได้เท่ากับจำนวนเงินที่จ่ายจริง และไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน แต่ต้องไม่เกิน 500,000 บาท) และซื้อประกันชีวิต 44,000 บาท จึงได้ใช้สิทธิหักลดหย่อนทางภาษี ส่งผลสรุปได้ว่าสุดท้ายนายดำและนายแดงมีเงินได้สุทธิเท่ากัน หรือในทางกลับกัน บุคคลที่มีเงินได้พึงประเมินเท่ากันย่อมไม่จำเป็นต้องมีเงินได้สุทธิเท่ากัน เช่น ในปี 2558 นายดำและนายแดงมีเงินได้พึงประเมินเท่ากัน คือ 510,000 บาท ทั้งสองคนสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ 60,000 บาท และค่าลดหย่อนส่วนตัว 30,000 บาท แต่นายแดงได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) เท่ากับ 76,000 บาท¹ และซื้อประกันชีวิต 44,000 บาท จึงสามารถนำรายการดังกล่าวมาหักลดหย่อนได้ส่งผลให้นายแดงมีเงินได้สุทธิเท่ากับ 300,000 บาท เสียภาษีในอัตราร้อยละ 5 แต่นายดำไม่มีสิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีจึงมีเงินได้สุทธิเท่ากับ 420,000 บาท เสียภาษีในอัตราร้อยละ 10 ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่านายแดงชำระภาษีน้อยกว่านายดำแม้ว่าจะมีเงินได้พึงประเมินเท่ากันก็ตาม โดยรายการที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างเงินได้พึงประเมินและเงินได้สุทธิ คือ ค่ายกเว้นและค่าลดหย่อน หรืออีกอย่างหนึ่งเรียกว่า ค่าลดหย่อนทางภาษี

ตารางที่ 1.1 อัตราภาษีตามกฎหมาย และอัตราภาษีเฉลี่ยตามกฎหมาย ปี 2558

ขั้นเงินได้สุทธิตั้งแต่	อัตราภาษี ตามกฎหมาย (1)	เงินได้สุทธิจำนวน สูงสุดของขั้น (2)	ภาษีสะสม สูงสุดของขั้น (3)	อัตราภาษีเฉลี่ย ตามกฎหมาย (4)=(3)÷(2)
0-150,000	5% (ยกเว้น)	150,000	ยกเว้น	ยกเว้น
150,001-300,000	5%	300,000	7,500	3%
300,001-500,000	10%	500,000	27,500	6%
500,001-750,000	15%	750,000	65,000	9%
750,001-1,000,000	20%	1,000,000	115,000	12%
1,000,001-2,000,000	25%	2,000,000	365,000	18%
2,000,001-4,000,000	30%	4,000,000	965,000	24%
4,000,001 ขึ้นไป	35%	NA	NA	NA

ที่มา : กรมสรรพากร และคำนวณเอง

โดยค่าลดหย่อนทางภาษีมีวัตถุประสงค์เป็นค่าใช้จ่ายทางอ้อมของภาครัฐเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีการตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐอย่างรวดเร็ว แตกต่างจากค่าใช้จ่ายทางตรงของภาครัฐที่จะเป็นการสร้างสถานบริการหรือการสนับสนุนทางการเงินให้แก่ประชาชน เช่น ภาครัฐมีนโยบายเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ การใช้ค่าใช้จ่ายทางตรงของภาครัฐคือ การสร้างบ้านพักคนชราเบี้ยผู้สูงอายุ แต่หากเป็นค่าใช้จ่ายทางอ้อมภาครัฐจะดำเนินงานผ่านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้มีการกำหนดค่าลดหย่อนในประเภทที่ช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น ในปี 2558 คือ ค่าลดหย่อนบิดา-มารดาของผู้มีเงินได้หักลดหย่อนได้คนละ 30,000 บาท และยังมีค่าลดหย่อนเบี้ยประกันสุขภาพบิดา-มารดาหักลดหย่อนได้เท่ากับจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 15,000 บาท ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระที่ภาครัฐจำเป็นต้องช่วยเหลือผู้สูงอายุโดยตรงเปลี่ยนให้บุตรหลานเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุแทนภาครัฐ หรือการส่งเสริมการออมระยะยาวเพื่อการเกษียณและยังเป็นการเตรียมรับมือกับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งกำหนดให้สามารถหักค่าลดหย่อนในการค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพ (RMF) ในจำนวนเท่าที่จ่ายจริงและไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน แต่ไม่เกิน 500,000 บาท

อีกทั้งวัตถุประสงค์ของค่าลดหย่อนทางภาษียังมีหน้าที่ช่วยบรรเทาภาระภาษี โดยจะช่วยจำแนกความแตกต่างระหว่างครัวเรือนที่มีรายได้เท่ากัน แต่มีขนาดของครอบครัวและภาระค่าใช้จ่ายบางประการที่แตกต่างกันย่อมเสียภาษีไม่เท่ากัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าค่าลดหย่อนทางภาษีช่วยให้นโยบายภาษีเกิดประสิทธิภาพในการกระจายรายได้ในระดับครัวเรือน แม้ว่าค่าลดหย่อนจะช่วยแบ่งเบาภาระรายจ่ายของประชาชนได้ แต่มีผลทำให้เงินได้สุทธิในการนำมาคำนวณภาษีลดลงทำให้ภาษีที่ต้องชำระลดลงตามไปด้วยจึงอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมระหว่างบุคคล เนื่องจากมีบุคคลที่สามารถใช้สิทธิการหักค่าลดหย่อนต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ แต่ก็มีบุคคลที่ไม่สามารถจะใช้สิทธิการหักค่าลดหย่อนต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่เช่นกัน จึงอาจส่งผลให้มีการชำระภาษีที่แตกต่างกันสูงมากซึ่งจะทำให้วัตถุประสงค์ที่จะใช้นโยบายภาษีของภาครัฐในการช่วยแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เช่น ในปี 2558 นาย ก. มีเงินได้พึงประเมิน 1,000,000 บาท นาย ข. มีเงินได้พึงประเมิน 500,000 บาท และนาย ค. มีเงินได้พึงประเมิน 120,000 บาท เมื่อนาย ก. และนาย ข. หักค่าใช้จ่าย 60,000 บาท ต่อมาหักค่าลดหย่อนทางภาษีเหมือนกันคือค่าลดหย่อนส่วนตัว 30,000 บาท, ค่าลดหย่อนคู่สมรส 30,000 บาท, ค่าลดหย่อนบุตรที่กำลังศึกษา 1 คน จำนวน 17,000 บาท, ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย 100,000 บาท พร้อมทั้งหักลดหย่อนค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพ (RMF) และค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) ในจำนวนเงินที่ไม่เท่ากัน คือ นาย ก. หักค่าลดหย่อนทางภาษีทั้งสองรายการได้อย่างละ 150,000 บาท แต่นาย ข. หักได้อย่างละ 75,000 บาท สาเหตุเพราะเงื่อนไขของการใช้สิทธิหักลดหย่อนทั้งสองรายการคือ หักลดหย่อนได้เท่ากับจำนวนจ่ายจริงและไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน แต่ไม่เกิน 500,000 บาท ซึ่งทั้งนาย ก. และนาย ข.

มีเงินได้พึงประเมินไม่เท่ากัน ส่งผลให้ทั้งสองคนมีสัดส่วนการใช้ค่าลดหย่อนต่อเงินได้พึงประเมินร้อยละ 47.70 และ 65.40 ตามลำดับ สามารถกล่าวได้ว่าค่าลดหย่อนมีส่วนช่วยเหลือนาย ข. ที่อยู่ในกลุ่มคนที่มียาได้น้อยมากกว่าช่วยเหลือนาย ก. ที่อยู่ในกลุ่มคนที่มียาได้มาก แต่ในทางตรงกันข้ามหากผู้มีเงินได้บางกลุ่มไม่สามารถใช้สิทธิจากรายการหักค่าลดหย่อนทางภาษีได้ก็อาจส่งผลกระทบให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้เสียภาษีด้วยกันเอง เช่น พิจารณาระหว่าง นาย ข. กับนาย ค. พบว่า เมื่อนำเงินได้พึงประเมินมาคำนวณเพื่อเสียภาษี นาย ข. จะต้องเสียภาษีในอัตราภาษีร้อยละ 10 (อัตราภาษีตามกฎหมายในปี 2558) หรือเสียภาษีจำนวน 27,500 บาท และนาย ค. ได้รับยกเว้นภาษีเนื่องจากเงินได้พึงประเมินยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีตามกฎหมายของกรมสรรพากร เมื่อนาย ข. หักค่าลดหย่อนทางภาษีจากรายการที่ได้เคยกล่าวมาแล้วจะทำให้ไม่ต้องเสียภาษีเหมือนเช่นเดียวกันกับนาย ค. ที่ใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีเพียงรายการค่าลดหย่อนส่วนตัว 30,000 บาทเท่านั้น โดยสัดส่วนค่าลดหย่อนทั้งหมดต่อเงินได้พึงประเมินของนาย ค. น้อยกว่านาย ข. แสดงให้เห็นว่าค่าลดหย่อนทางภาษีมียมีส่วนช่วยกลุ่มผู้มีรายได้มากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อย แตกต่างกับในกรณีที่เปรียบเทียบนาย ก. กับนาย ข. ดังแสดงในตารางที่ 1.2 ดังนั้นการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีจึงมีความไม่แน่นอนว่าอาจมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นหรืออาจจะทำให้การกระจายรายได้แย่ลงก็ได้

ตารางที่ 1.2 ความแตกต่างของภาษีที่ต้องชำระ เนื่องจากการใช้รายการค่าลดหย่อนทางภาษี

หน่วย : บาท

ผู้เสียภาษี	ก.	ข.	ค.
เงินได้พึงประเมิน	1,000,000	500,000	120,000
หักค่าใช้จ่าย (40 % ของเงินได้แต่ไม่เกิน 60,000)	60,000	60,000	48,000
เงินได้หลังหักค่าใช้จ่าย	940,000	440,000	72,000
ค่าลดหย่อนทางภาษี *			
- ค่าลดหย่อนส่วนตัว	30,000	30,000	30,000
- ค่าลดหย่อนคู่สมรส	30,000	30,000	-
- ค่าลดหย่อนบุตรศึกษา	17,000	17,000	-
- ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพ (RMF)	150,000	75,000	-
- ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF)	150,000	75,000	-
- ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย	100,000	100,000	-
รวมค่าลดหย่อนทางภาษี	477,000	327,000	30,000

ผู้เสียภาษี	ก.	ข.	ค.
สัดส่วนค่าลดหย่อนทั้งหมดต่อเงินได้พึงประเมิน (ร้อยละ)	47.70	65.40	25.00
เงินได้สุทธิ	463,000	113,000	42,000
ภาษีที่ต้องชำระจากเงินได้สุทธิ **	17,050	0	0
ภาษีที่ต้องชำระจากเงินได้พึงประเมิน**	115,000	27,500	0

ที่มา : ข้อมูลจากกรมสรรพากร และสมมติตัวเลขคำนวณเอง

หมายเหตุ : * หลักเกณฑ์ค่าลดหย่อนทางภาษีในปี 2558

** ภาษีคำนวณจากอัตราภาษีตามกฎหมายในปี 2558

ทั้งนี้ ฐานภาษีหรือจำนวนของผู้เสียภาษีก็เป็นส่วนสำคัญในโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้นิยามกำลังแรงงาน คือ ประชากรที่อยู่ในวัยที่สามารถทำงานได้และพร้อมที่จะทำงาน (โดยไม่คำนึงว่าจะมีงานทำหรือไม่) และเป็นบุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งกำลังแรงงานแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แรงงานในระบบ ซึ่งเป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างประจำหรือเงินเดือนประจำ แรงงานกลุ่มนี้จะได้รับการคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม แรงงานในระบบ ได้แก่ ข้าราชการหรือลูกจ้างประจำของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ครูหรือครูใหญ่ของโรงเรียนเอกชน ลูกจ้างของรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และลูกจ้างที่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน และ 2) แรงงานนอกระบบเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมเหมือนกับแรงงานในระบบ ทั้งนี้แรงงานทั้งสองประเภทที่มีงานทำมีหน้าที่จะต้องยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกฎหมาย ในปี 2558 กำลังแรงงานในประเทศไทยที่เป็นผู้มีงานทำจำนวน 38.3 ล้านคน โดยประกอบด้วยแรงงานในระบบ 16.9 ล้านคน และแรงงานนอกระบบ 21.4 ล้านคน แต่ข้อมูลจากกรมสรรพากรมีผู้ยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีภาษี 2558 เพียง 10.6 ล้านคน ดังนั้นจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่น้อยกว่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งประกอบกับการยกเว้นเงินได้พึงประเมินที่ไม่ต้องนำมาเสียภาษีที่เห็นเด่นชัดเป็นอาชีพนั่นก็คือ อาชีพขานนา ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 42(14) ได้ยกเว้นเงินได้ของขานนาที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจากกิจกรรมที่ตนและหรือครอบครัวได้ทำเอง โดยในปี 2558 สำนักงานสถิติแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่าผู้ถือครองทำการเกษตรที่เป็นเจ้าของที่ดินมีรายได้ต่อปีเฉลี่ย 254,148 บาท สูงกว่าลูกจ้างด้านการขนส่งและงานพื้นฐานที่มีรายได้ต่อปีเฉลี่ย 200,412 บาท จึงเห็นได้ว่ามีบางกลุ่มเป็นเกษตรกรรายใหญ่และอาจได้รับการยกเว้นภาษี ดังนั้นฐานภาษีอาจทำให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของเครื่องมือทางภาษีในการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้

เมื่อพิจารณาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตั้งแต่ ปี 2542-2558 มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดเก็บภาษีบุคคลธรรมดาอย่างบ่อยครั้ง โดยหนึ่งในการเปลี่ยนแปลง คือ อัตราภาษีตามกฎหมาย ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีตามกฎหมายแบ่งออกเป็น 5 ช่วงระยะเวลา (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 ตารางที่ 2.3) เช่น การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีตามกฎหมายจากเดิมปี 2555 เป็น 7 ขั้น ในปี 2558 ดังแสดงในตารางที่ 1.3 การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีได้ส่งผลให้เกิดความแตกต่างของภาษีในระยะเวลาที่แตกต่างกัน เช่น เมื่อเงินได้สุทธิเท่ากับ 500,000 บาท พบว่าในปี 2552 ภาษีที่ต้องชำระสูงถึง 35,000 บาท แต่ในปี 2558 กลับทำให้ภาษีที่ต้องชำระลดลงเหลือเพียง 27,500 บาท จึงเกิดความแตกต่างของเงินได้หลังหักภาษีอาจะทำให้ผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้มีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีตามกฎหมาย

ตารางที่ 1.3 อัตราภาษีตามกฎหมาย ปี 2555 และ 2558

ขั้นเงินได้สุทธิตั้งแต่	อัตราภาษีตามกฎหมาย		ภาษีสะสมสูงสุดของขั้น	
	ปี 2555	ปี 2558	ปี 2555	ปี 2558
0-50,000	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	0	0
50,001-80,000	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	0	0
80,001-100,000	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	0	0
100,001-150,000	10% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	0	0
150,001-300,000	10%	5%	15,000	7,500
300,001-500,000	10%	10%	35,000	27,500
500,001-750,000	20%	15%	85,000	65,000
750,001-1,000,000	20%	20%	135,000	115,000
1,000,001-2,000,000	30%	25%	435,000	365,000
2,000,001-4,000,000	30%	30%	1,035,000	965,000
4,000,001 ขึ้นไป	37%	35%	NA	NA

ที่มา : กรมสรรพากร และการจัดรูปแบบข้อมูลโดยผู้วิจัย

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จะพิจารณาโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ค่าลดหย่อนทางภาษี ฐานภาษี ผู้เสียภาษีในอาชีพเกษตรกร และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จะส่งผลกระทบต่อการใช้ปัญหาการกระจายรายได้ในประเทศไทย

1.2. วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษาโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและค่าลดหย่อนทางภาษีต่อการกระจายรายได้
- 2) วิเคราะห์ฐานภาษีของประเทศไทยต่อการกระจายรายได้
- 3) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้

1.3. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้จะคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ โดยวิเคราะห์ด้านรายได้ของข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติใช้เฉพาะข้อมูลผู้ที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ต้องยื่นเสียภาษีตามกฎหมายกรมสรรพากร โดยมีหลักเกณฑ์ว่าผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 เกิน 30,000 บาทต่อปี และผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 (เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน) เกิน 50,000 บาทต่อปี (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 ตารางที่ 2.2) และข้อมูลทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์อีกหนึ่งข้อมูล คือ ข้อมูลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยจากกรมสรรพากร

ระยะเวลาในการศึกษาจะพิจารณาข้อมูลใน ปี 2550, 2552 และ 2558 เหตุผลที่เลือกช่วงระยะเวลาดังกล่าว เนื่องจากมีความแตกต่างกันในด้านโครงสร้างการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสามารถแบ่งตามอัตราภาษีทางกฎหมายในช่วงปี 2547-2558 ได้ 3 ช่วง คือ ช่วงปีภาษี 2547-2550, 2551-2555 และ 2556-2558 ดังแสดงในตารางที่ 2.3 ประกอบกับการใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ด้านรายได้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวสำนักงานสถิติได้ทำการสำรวจในปี 2547, 2549, 2550, 2552, 2554, 2556 และ 2558 เมื่อนำเหตุผลทั้งสองมาประกอบกันจะพบว่าสามารถใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ได้ 3 ช่วง ดังแสดงในตารางที่ 1.4 จึงเลือกปีสุดท้ายของทุก ๆ ช่วงระยะเวลา เนื่องจากเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงค่าลดหย่อนทางภาษีในช่วงปีแรกอาจมีผู้ใช้สิทธิดังกล่าวน้อย แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปจะทำให้ประชาชนรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมากขึ้นย่อมมีการใช้สิทธิได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะเลือกปี 2550, 2554 และ 2558 แต่ในปี 2554 เกิดอุทกภัยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดหลายพื้นที่ ภาครัฐจึงประกาศให้มีการเพิ่มรายการค่าลดหย่อนทางภาษีมากขึ้น เช่น ค่าซ่อมแซมบ้านในพื้นที่ที่เกิดน้ำท่วม เป็นต้น เห็นว่าไม่ควรเลือกปีดังกล่าวเพราะจะไม่สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างภาษีที่แท้จริงจึงเปลี่ยนการวิเคราะห์เป็นปี 2552 โดยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมาจึงเลือกช่วงระยะเวลาในการวิเคราะห์การกระจายรายได้ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี 2550, 2552 และ 2558

ตารางที่ 1.4 ช่วงระยะเวลาตาม โครงสร้างอัตราภาษีของกรมสรรพากรและข้อมูลการสำรวจ
ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)

โครงสร้างอัตราภาษี	ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและ สังคมของครัวเรือน (SES)
ปี 2547-2550	ปี 2547
	ปี 2549
	ปี 2550
ปี 2551-2555	ปี 2552
	ปี 2554
ปี 2556-2558	ปี 2556
	ปี 2558

ที่มา : กรมสรรพากร และข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

1.4. แหล่งที่มาของข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน จากกรมสรรพากร

1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบถึงผลของโครงสร้างภาษี ค่าลดหย่อนทางภาษีและฐานภาษีที่มีผลต่อการกระจายรายได้
- 2) ทราบว่าโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบบใดที่ช่วยให้การกระจายรายได้ในประเทศไทยดีขึ้น

บทที่ 2

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร

ภาษีอากรมีความหมายหลากหลายขึ้นอยู่กับประเด็นที่ใช้เป็นเงื่อนไขในการจำกัดความนั้น ๆ โดย จิตรพรหม ชีรานนท์ (2548) สรุปว่าในทางเศรษฐศาสตร์ภาษีอากร คือ ส่วนร่วไหลของภาคเอกชนไปสู่ภาครัฐ (ยกเว้น เงินกู้ยืมของภาครัฐและการชำระค่าสินค้าในราคาเท่ากับต้นทุนของภาครัฐ) หรือหากพิจารณาจากประเด็นของการเรียกเก็บภาษีนियามของภาษีอากร คือ เงินที่เรียกเก็บจากบุคคล ทรัพย์สิน หรือธุรกิจเพื่อสนับสนุนภาครัฐ ส่วนในทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ.2528 ได้อธิบายไว้ว่า ภาษีอากร หมายถึง ภาษี อากร และค่าภาคหลวงทุกชนิดและความหมายรวมถึง

- (1) แสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ
- (2) ค่าธรรมเนียมสำหรับการประทับตราไฟตามกฎหมายว่าด้วยไฟ
- (3) ค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับการนำเข้าตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
- (4) ค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งออกไปนอก และการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า
- (5) ค่าธรรมเนียมการส่งออกตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร
- (6) เงินสงเคราะห์ที่ผู้ส่งออกต้องจ่ายตามกฎหมายกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง
- (7) ค่าธรรมเนียมหรือเงินอื่นที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นภาษีอากร

จากความหมายของภาษีอากรดังกล่าว ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล (2547) ได้สรุปว่าสามารถแบ่งบอกลักษณะของภาษีอากรได้ 3 ลักษณะ คือ

- 1) ลักษณะบังคับ (Caractere force) ภาครัฐมีหน้าที่เป็นผู้บริหารงานสาธารณะของสังคม แต่การบริหารงานย่อมมีต้นทุนทำให้ภาครัฐต้องหาแหล่งรายได้เพื่อใช้ในการบริหารงาน จึงใช้อำนาจทางกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ในการบริหารงานสาธารณะ โดยไม่ได้มาจากการสมัครใจของประชาชน ทำให้เกิดมีลักษณะการบังคับใช้อำนาจจากภาครัฐต่อประชาชน
- 2) ลักษณะการเป็นรายได้ที่ไม่ได้ให้ผลตอบแทนโดยตรง (Caractere non-contrepartie) การเสียภาษีเปรียบเสมือนค่าใช้จ่ายของบุคคล เมื่อเสียภาษีแล้วไม่ได้ทำให้บุคคลผู้เสียภาษีได้รับผลประโยชน์ทางตรง เนื่องจากภาษีเป็นส่วนแบ่งของภาระสาธารณะของประชาชน แม้ว่าผู้เสียภาษีจะได้รับผลประโยชน์ทางอ้อมหรือไม่ได้รับผลประโยชน์ก็ตามย่อมต้องเสียภาษี

- 3) ลักษณะถาวร (Caractere definitif) เมื่อเสียภาษีแล้วผู้เสียภาษีไม่สามารถเรียกคืนจากภาครัฐได้ เนื่องจากการใช้ประโยชน์จากภาษีเพื่อส่วนร่วมในสังคม ยกเว้นการออกกฎหมายบางประเภทเพื่อแก้ไขปัญหาบางประการ เช่น แก้ไขปัญหาการเรียกเก็บภาษีซ้ำซ้อน จึงมีการคืนภาษีที่เรียกเก็บซ้ำให้แก่ผู้เสียภาษี เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของภาษีอากร : การจัดเก็บภาษีอากรในอดีตอาจเป็นเพียงแหล่งรายได้ของภาครัฐ แต่ในยุคโลกาภิวัตน์การจัดเก็บภาษีอากรมีบทบาทในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การส่งเสริมให้เศรษฐกิจขยายตัว เป็นต้น จิรพรรณ ชีรานนท์ (2548) ได้สรุปผลของวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีอากรไว้ 4 ประการคือ

- 1) เพื่อเป็นรายได้ของภาครัฐ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์เริ่มแรกของการมีการจัดเก็บภาษีอากรและต่อมาเมื่อภาครัฐมีบทบาทในการเป็นผู้จัดสรรสินค้าสาธารณะและสาธารณูปโภคต่าง ๆ จึงทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น โดยแหล่งรายได้หลักของภาครัฐได้แก่ภาษีอากร ทำให้เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
- 2) เพื่อให้ภาครัฐใช้ควบคุมสินค้าภายในตลาด เนื่องจากสินค้าบางประเภทเป็นผลเสียต่อสังคม เช่น การเก็บภาษีสรรพสามิต จากสุรา เหล้า เบียร์ เพื่อให้สินค้าเหล่านั้นมีราคาสูงขึ้น ทำให้การบริโภคสินค้านั้นลดลง (เป็นไปตามกฎอุปสงค์) และในทางตรงกันข้ามได้ใช้ภาษีเป็นตัวช่วยในการส่งเสริมหรือกระตุ้นเศรษฐกิจบางกลุ่ม เช่น การตั้งกำแพงภาษี เพื่อช่วยเหลือสินค้าในประเทศไม่ได้รับผลกระทบจากสินค้านำเข้ามากจนเกินไป
- 3) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นธรรม เช่น การใช้อัตราภาษีตามกฎหมายแบบก้าวหน้าเพื่อช่วยให้มีการกระจายรายได้เพิ่มสูงขึ้น
- 4) เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ได้ชี้ให้เห็นว่าภาครัฐมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งหากอุปสงค์มากกว่าอุปทานภาครัฐควรใช้นโยบายการคลังผ่านเครื่องมือทางภาษีเพื่อช่วยลดอุปสงค์ส่วนเกิน หรือในทางตรงกันข้ามหากอุปทานมากกว่าอุปสงค์ภาครัฐควรใช้นโยบายภาษีเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน และยังรวมไปถึงการใช้มาตรการทางภาษีในระบบเศรษฐกิจแบบเปิดเพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยการเข้าแทรกแซงของรัฐทั้งหมดจะทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อเศรษฐกิจซึ่งไม่ต้องรอการแก้ไขจากกลไกตลาดเหมือนเช่นสำนักคลาสสิก

หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี : การบริหารภาษีอากรที่ดีนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักของ อัดัม สมิท (Adam Smith) ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “The Wealth of Nations” โดยเป็นหลักการที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในการบริหารงานภาษีอากร มีการอธิบายไว้ 4 หลักการ คือ

- 1) หลักความเป็นธรรม (Equity) เป็นหลักการที่สำคัญในการจัดเก็บภาษี หากภาษีที่จัดเก็บนั้นไม่มีความเป็นธรรมอาจส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งในสังคม โดยสามารถพิจารณาได้จาก 2 หลักการ คือ หลักการความเป็นธรรมสัมบูรณ์ ซึ่งหลักการนี้ผู้เสียภาษีทุกคนย่อมต้องเสียภาษีในจำนวนที่เท่า ๆ กัน ไม่มีการพิจารณาจากความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีรายบุคคลจึงเป็นข้อบกพร่องของหลักการนี้ แต่ในหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์จะต้องพิจารณาความสามารถในการเสียภาษีและผลประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีอาจจะได้รับจากภาครัฐเข้ามาเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดการจัดเก็บภาษีด้วย ซึ่งเป็นหลักการที่ใช้ในปัจจุบัน
- 2) หลักความชัดเจน (Certainty) การจัดเก็บภาษีอากรควรเป็นไปอย่างชัดเจนและแน่นอน มีการกำหนดระยะเวลา วิธีการเสียภาษี และจำนวนภาษีที่ต้องเสีย อีกทั้งประชาชนสามารถคำนวณภาษีเองได้อย่างมีขั้นตอนที่ถูกต้อง ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ทางภาษี (อัตรากาซี ฐานภาษี วิธีการคำนวณภาษี) ของภาครัฐควรเป็นไปอย่างมีเหตุผล
- 3) หลักความสะดวก (Convenience) เป็นหลักการที่มีความสัมพันธ์กับหลักความแน่นอน ซึ่งกล่าวได้ว่าการกำหนดระยะเวลาจะต้องเป็นไปตามความสะดวกของผู้เสียภาษี และการเดินทางไปชำระภาษีจะต้องมีความสะดวกไม่ทำให้ประชาชนผู้เสียภาษีเดือดร้อน อีกทั้งวิธีการคำนวณภาษีจะต้องสะดวกไม่ซับซ้อนจนประชาชนไม่สามารถคำนวณภาษีเองได้
- 4) หลักความประหยัด (Economy) ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีของภาครัฐและค่าใช้จ่ายในการเสียภาษีของประชาชนควรจะต้องมีค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด ภาครัฐควรมีการควบคุมและจัดการอย่างเหมาะสม ทั้งทางด้านจำนวนเจ้าหน้าที่และเงินเดือนของเจ้าหน้าที่เพื่อไม่ให้เกิดการจัดเก็บภาษีเป็นภาระของทั้งภาครัฐและประชาชน

ประวัติการจัดเก็บภาษีอากรของไทย : กรมสรรพากรได้อธิบายถึงประวัติการจัดเก็บภาษีอากร ไว้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนกระทั่งปัจจุบัน โดยนักประวัติศาสตร์ได้คาดว่า การจัดเก็บภาษีอากรน่าจะมีวิวัฒนาการมาจากผลของการรบ ในการขยายอาณาเขตของการสร้างอาณาจักรในยุคแรก ผู้แพ้จะต้องส่งเครื่องบรรณาการให้แก่ผู้ชนะ เพื่อให้ได้รับการดูแลและการปกป้องจากผู้ชนะจึงทำให้ผู้ชนะได้รับทรัพย์สินจากฝ่ายผู้แพ้เปรียบเสมือนการจัดเก็บภาษีจากภายนอก และในขณะเดียวกัน การพัฒนาราชอาณาจักรจำเป็นต้องมีการสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ขุดคลอง การทำถนน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องใช้แรงงานคนในราชอาณาจักรเป็นหลักจึงต้องมีการเกณฑ์แรงงานเปรียบเสมือนการจัดเก็บภาษีอีกรูปแบบหนึ่งที่ไม่ใช่ตัวเงิน เพราะในอดีตเงินยังไม่ใช่อีกกลางในการแลกเปลี่ยนที่แน่นอน โดยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงการค้าขายกับต่างชาติได้เจริญรุ่งเรือง ทำให้มีการจัดเก็บ “จังกอบ” ซึ่งจัดเก็บจากผู้ที่น่าสัสต์และสิ่งของเข้ามาขายภายในราชอาณาจักร โดยมีอัตรา 10 ซัก 1 และมีสถานที่จัดเก็บตามปากทางเข้าเมืองต่าง ๆ

ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นยุคที่มีการจัดเก็บภาษีอากรอย่างเจริญรุ่งเรือง มีผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บอากร คือ โภษาธิบตีหรือคลัง จะเป็นการจัดเก็บอากรในรูปแบบเงินตราและสิ่งของหรือเรียกอีกอย่างว่า “ส่วยสาอากร” สามารถแบ่งการจัดเก็บออกเป็น 4 ประเภท คือ

- (1) จังกอบ หรือ จำกอบ เก็บจากการนำเข้าสินค้ามาจำหน่ายภายในประเทศ
- (2) อากร เก็บจากผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการประกอบอาชีพหรือการได้รับสิทธิพิเศษจากภาครัฐ เช่น การต้มกลั่นสุรา เก็บของในป่า จับปลาในน้ำ เป็นต้น
- (3) ส่วย เก็บจากเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองหรือจากประชาชนที่ยอมจ่ายส่วยแทนการทำงานให้กับราชการ (เรียกว่า ส่วยแทนแรง) หรือเงินที่ทางราชการกำหนดให้ประชาชนช่วยรับภาระหรือแม้กระทั่งทรัพย์สินมรดกของผู้ตายที่หลวงรับไว้ เนื่องจากเกินกำลังการใช้สอยของทายาท
- (4) ฤชา เก็บจากประชาชนที่ได้รับประโยชน์จากภาครัฐเป็นการเฉพาะ เช่น ค่าธรรมเนียม ค่าปรับทางศาล เป็นต้น

เมื่อในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้มีการจัดการด้านการจัดเก็บภาษีอากรเช่นเดิม จนกระทั่งคำว่า “ภาษี” ได้เกิดขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) คาดว่าน่าจะมาจากภาษาจีนแต้จิ๋วว่า บู้ชี หมายถึง สำนักเจ้าพนักงาน และการจัดเก็บภาษีนั้นเป็นแบบผูกขาดโดยเอกชนที่มาจากการประมูล เมื่อเอกชนผู้ใดชนะการประมูลจะถูกเรียกว่า เจ้าภาษีนายอากร โดยจะมีสิทธิขาดในการดำเนินงานการจัดเก็บอากร ซึ่งเมื่อถึงเวลาเอกชนจะต้องนำส่งเงินให้แก่รัฐบาล และเนื่องจากเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องการเงินในราชการมากขึ้น พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการปรับปรุงการจัดเก็บภาษีขึ้นใหม่ 38 ประเภท เช่น ภาษีฝ้าย ภาษีเกลือ ภาษียาสูบ ภาษีปูน เป็นต้น และต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยน หรือยกเลิกภาษีบางรายการเรื่อยมาจนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมกรมสรรพากรในที่ขึ้นกับกระทรวงนครบาล กับกรมสรรพากรนอกที่ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย ทั้งสองกรมให้มาขึ้นกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ และให้เรียกว่า กรมสรรพากร

จนกระทั่งคณะราษฎรได้มีการปฏิรูปการปกครอง ในปี 2475 ได้มีการออกพระราชบัญญัติในการจัดเก็บภาษีขึ้นใหม่ คือ ภาษีเงินเดือน ภาษีเงินได้ ภาษีการค้า อากรแสตมป์ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีการธนาคารและประกันภัย และภาษีอากรมรดก ต่อมารัฐบาลได้นำนโยบายลัทธิชาตินิยมมาใช้เป็นเครื่องมือในการผลักดันเศรษฐกิจและเน้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของภาษี จึงมีการกำหนดในรัฐธรรมนูญให้การเสียภาษีเป็นหน้าที่ของประชาชน และยังมีการวางรูปแบบการจัดเก็บภาษีตามฐานภาษีและอัตราภาษี รวมทั้งยังมีการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนทางภาษี โดยทั้งหมดจัดอยู่ในประมวลรัษฎากร ฉบับปี 2481 ซึ่งมีภาษีตามประมวลรัษฎากร ได้แก่

ภาษีเงินได้ ภาษีการธนาคารและการประกันภัย ภาษีโรงค้า อาคารเสตมป์ อาคารมหรสพ เงินช่วยบำรุงท้องที่ และเงินช่วยการประถมศึกษา จนกระทั่งการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจทำให้กฎหมายได้ถูกแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยในปัจจุบันมีกฎหมายภาษีอากรที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสรรพากร คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอาคารเสตมป์

2.2. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย

กรมสรรพากรนิยาม ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปหรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด ในปี 2558 รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บได้ 2,687,542.64 ล้านบาท เป็นการจัดเก็บโดยกรมสรรพากร 1,737,188.54 ล้านบาท หรือร้อยละ 64.64 ของรายได้ทั้งหมดของรัฐบาล โดยมีรายได้สูงสุดอันดับที่ 3 คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จัดเก็บได้ 305,899.85 ล้านบาท หรือร้อยละ 11.38 ของรายได้ทั้งหมดของรัฐบาล ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ปี 2558

รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วนของรายได้รวม (ร้อยละ)
กรมสรรพากร	1,737,188.54	64.64
- ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	305,899.85	11.38
- ภาษีเงินได้นิติบุคคล	568,217.40	21.14
- ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม	83,177.51	3.09
- ภาษีมูลค่าเพิ่ม	710,211.50	26.43
- ภาษีธุรกิจเฉพาะ	55,317.28	2.06
- อาคารเสตมป์	13,969.00	0.52
- รายได้อื่น	396.00	0.01
กรมสรรพสามิต	464,139.00	17.27
กรมศุลกากร	116,117.00	4.32
หน่วยงานอื่น	370,098.10	13.77
รายได้รวม	2,687,542.64	100.00

ที่มา : กระทรวงการคลัง

โดยรายได้ที่เรียกเก็บในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเรียกว่า เงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร แบ่งเงินได้พึงประเมินออกเป็น 8 ประเภท ดังแสดงในตารางที่ 2.2 โดยเงินได้พึงประเมินในประเภทที่ 1 และ 2 หากผู้มีรายได้เป็นแรงงานในระบบภาครัฐจะสามารถตรวจสอบรายได้ดังกล่าวได้ ซึ่งแตกต่างจากเงินได้พึงประเมินประเภทอื่น ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 ประเภทของเงินได้พึงประเมิน

ประเภทเงินได้พึงประเมิน	ลักษณะ
ประเภทที่ 1 มาตรา 40(1)	เงินได้ เนื่องจากการจ้างแรงงาน เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เป็นต้น
ประเภทที่ 2 มาตรา 40(2)	เงินได้ เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ เป็นการประจำหรือชั่วคราว เช่น ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เป็นต้น
ประเภทที่ 3 มาตรา 40(3)	ค่าแห่งกิตติคุณ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้ที่ มีลักษณะ เป็นเงินรายปีที่ได้จากพินัยกรรม หรือคำพิพากษาศาล
ประเภทที่ 4 มาตรา 40(4)	ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร เงินลดทุน เงินเพิ่มทุน ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้น ฯลฯ
ประเภทที่ 5 มาตรา 40(5)	เงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้จาก 1) การให้เช่าทรัพย์สิน 2) การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน 3) การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ขายนั้น โดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว
ประเภทที่ 6 มาตรา 40(6)	เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือวิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลป์ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอื่น ที่พระราชกฤษฎีกาได้กำหนดไว้
ประเภทที่ 7 มาตรา 40(7)	เงินได้จากการรับเหมา ที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ
ประเภทที่ 8 มาตรา 40(8)	เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การขนส่ง การขายอสังหาริมทรัพย์ หรืออื่น ๆ นอกจากที่ระบุไว้ในประเภทที่ 1-7

ที่มา : กรมสรรพากร

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย สามารถแบ่งตามแบบแสดงรายการการยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาออกเป็น 4 แบบ คือ

- 1) สำหรับผู้มีเงินได้กรณีทั่วไป (ภ.ง.ด.90) โดยผู้มีหน้าที่ยื่นแบบจะต้องมีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) ถึง (8) แห่งประมวลรัษฎากร หลายประเภทหรือประเภทเดียว (แต่มีใช้เงินได้ตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ประเภทเดียว)
- 2) สำหรับผู้มีเงินได้จากการจ้างแรงงาน (ภ.ง.ด.91) โดยผู้มีหน้าที่ยื่นแบบจะต้องมีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ประเภทเดียว
- 3) สำหรับใช้ยื่นก่อนถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการภาษี (ภ.ง.ด.93) โดยผู้มีหน้าที่ยื่นแบบเป็นผู้ที่ต้องการขอชำระภาษีส่วงหน้า
- 4) สำหรับผู้มีเงินได้ตามมาตรา 40 (5) (6) (7) (8) แห่งประมวลรัษฎากร (ภ.ง.ด.94) โดยผู้มีหน้าที่ยื่นแบบจะต้องมีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (5) (6) (7) (8)

โดยระยะเวลาในการยื่นแบบเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงระยะเวลา คือ

- 1) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี เป็นการยื่นแบบแสดงรายการเงินได้เฉพาะเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5, 6, 7 หรือ 8 ที่ได้รับตั้งแต่เดือน มกราคม ถึง มิถุนายน ไม่ว่าจะมียังเงินได้ประเภทอื่นรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม (ภ.ง.ด.94) โดยยื่นภายในเดือนกันยายนของปีนั้น และภาษีที่ชำระแล้วนั้นสามารถนำไปเป็นเครดิต ณ สิ้นปี
- 2) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาล้านปี เป็นการยื่นแบบแสดงรายการเงินได้พึงประเมินที่ได้รับในระหว่างปีภาษี โดยยื่นภายในเดือน มีนาคมของปีถัดไป

2.2.1. อัตราภาษีตามกฎหมายของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จากเอกสารแสดงแบบการยื่นเสียภาษีของกรมสรรพากรพบว่า สามารถสรุปอัตราภาษีตามกฎหมายในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2542-2558 เป็น 5 ช่วง ดังแสดงในตารางที่ 2.3 คือ

- 1) ช่วงปี 2542-2545 แบ่งออกเป็น 5 ขั้น เริ่มตั้งแต่ผู้มีเงินได้สุทธิ 0-50,000 บาท เสียภาษีในอัตราร้อยละ 5 แต่ได้รับการยกเว้น และมีการเริ่มเสียภาษีในช่วงเงินได้สุทธิ 50,001 บาท ขึ้นไป จนกระทั่งผู้มีเงินได้สูงสุดตั้งแต่ 4,000,001 บาทขึ้นไป เสียภาษีในอัตราร้อยละ 37
- 2) ช่วงปี 2546 แบ่งออกเป็น 5 ขั้น เช่นเดียวกับช่วงแรก แต่ได้เพิ่มการยกเว้นช่วงเงินได้สุทธิที่ไม่ต้องเสียภาษีจาก 0-50,000 บาท เป็น 0-80,000 บาท ทำให้ผู้มีเงินได้สุทธิตั้งแต่ 80,001 บาทขึ้นไปเริ่มเสียภาษีในอัตราแรกร้อยละ 5

- 3) ช่วงปี 2547-2550 แบ่งออกเป็น 5 ชั้น เช่นเดิม แต่ยังมีการเพิ่มผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเป็น 0-100,000 บาท จึงทำให้อัตราภาษีเริ่มแรกของผู้ที่ต้องเสียภาษี คือ ร้อยละ 10 ของผู้มีเงินได้สุทธิตั้งแต่ผู้มีเงินได้สุทธิ 100,001 บาท
- 4) ช่วงปี 2551-2555 แบ่งออกเป็น 5 ชั้น เช่นเดียวกับสามช่วงที่ผ่านมา แต่เพิ่มผู้ที่ได้ยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเป็น 0-150,000 บาท และเสียภาษีย้อยละ 10 ของผู้มีเงินได้สุทธิ 150,001 บาท
- 5) ช่วงปี 2556-2558 ได้เปลี่ยนชั้นอัตราภาษีจากเดิม 5 ชั้น เป็น 7 ชั้น ซึ่งมีการลดอัตราภาษีจากเดิมผู้ที่มีเงินได้สุทธิ 0-100,000 บาท เสียภาษีในอัตราร้อยละ 5 (แต่ได้รับการยกเว้น) เป็นผู้ที่มีเงินได้สุทธิ 0-300,000 บาท เสียภาษีในอัตราร้อยละ 5 (แต่ได้รับการยกเว้นในช่วงเงินได้ 0-150,000 บาท) จึงทำให้ผู้เสียภาษีเริ่มแรกได้ลดอัตราภาษีเป็นร้อยละ 5 ของผู้มีเงินได้สุทธิ 150,001-300,000 บาท และได้การลดอัตราภาษีจากร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 15 ของผู้มีเงินได้สุทธิในช่วง 500,001-750,000 บาท และอัตราภาษีจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 25 ของผู้มีเงินได้สุทธิในช่วง 1,000,001-2,000,000 บาท สุดท้ายได้เปลี่ยนอัตราภาษีขั้นสูงสุดจากร้อยละ 37 เป็นร้อยละ 35 ของผู้มีเงินได้สุทธิสูงสุดตั้งแต่ 4,000,001 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 2.3 อัตราภาษีตามกฎหมาย ปี 2542-2558

ขั้นเงินได้สุทธิตั้งแต่	อัตราภาษีย้อยละ				
	ปี 2542-2545	ปี 2546	ปี 2547-2550	ปี 2551-2555	ปี 2556-2558
0-50,000	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)
50,001-80,000	5%	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)
80,001-100,000	5%	5%	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)
100,001-150,000	10%	10%	10%	10% (ยกเว้น)	5% (ยกเว้น)
150,001-300,000	10%	10%	10%	10%	5%
300,001-500,000	10%	10%	10%	10%	10%
500,001-750,000	20%	20%	20%	20%	15%
750,001-1,000,000	20%	20%	20%	20%	20%
1,000,001-2,000,000	30%	30%	30%	30%	25%
2,000,001-4,000,000	30%	30%	30%	30%	30%
4,000,001 ขึ้นไป	37%	37%	37%	37%	35%

ที่มา : กรมสรรพากร และการจัดรูปแบบข้อมูลโดยผู้วิจัย

2.2.2. การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ประมวลรัษฎากรได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ บุคคลที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สามารถสรุปรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2.4 และ 2.5

ตารางที่ 2.4 บุคคลที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ลำดับที่	รายละเอียดโดยสรุป
1	บุคคลตามข้อผูกพันของสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือทางเทคนิคระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ
2	องค์กรหรือทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ และเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญ ขององค์การหรือทบวงการของสหประชาชาติ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในประเทศไทย
3	สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล บุคคลในคณะทูต บุคคลในคณะกงสุล และบุคคลที่ถือว่าอยู่ในคณะทูตตามความตกลง
4	บุคคลที่อยู่ในประเทศ ที่มีอนุสัญญาว่าด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อน ที่ไทยทำไว้
5	บุคคลตามที่กำหนดไว้ในความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ผู้อำนวยการซีเมส, พนักงานที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำการแทนผู้อำนวยการซีเมส และพนักงานระหว่างประเทศ ซึ่งยกเว้นเฉพาะเงินเดือนและรายได้ที่องค์การได้จ่ายให้ อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญ, ที่ปรึกษา หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ เพื่อซีเมส
6	เงินได้ที่ผู้ว่าการ ผู้ว่าการสำรอง กรรมการ กรรมการสำรอง พนักงาน ลูกจ้าง และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งปฏิบัติงานในธนาคารพัฒนาเอเชีย
7	บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติอเมริกา ซึ่งเป็นลูกจ้าง พนักงาน บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ที่ตั้งของตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา

ที่มา : ประมวลรัษฎากร และกรมสรรพากร

ตารางที่ 2.5 เงินได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

มาตรา 42*	รายละเอียดโดยสรุป
(1)	ค่าเบี้ยเลี้ยง หรือ ค่าพาหนะ ซึ่งลูกจ้างได้จ่ายไปโดยสุจริตตามความจำเป็น เฉพาะในการที่จะต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่
(2)	ค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงเดินทางตามอัตราที่รัฐบาลกำหนดไว้
(3)	เงินค่าเดินทางซึ่งนายจ้างจ่ายให้ลูกจ้าง เฉพาะส่วนที่ลูกจ้างได้จ่ายโดยจำเป็นเพื่อการเดินทางจากต่างถิ่นในการเข้ารับงานเป็นครั้งแรก
(5)	เงินเพิ่มพิเศษประจำตำแหน่ง และเงินค่าเช่าบ้านหรือบ้านที่ให้อยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า สำหรับข้าราชการสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ
(6)	เงินได้จากการขายหรือส่วนลด จากการซื้ออาคารสแตมป์หรือสแตมป์ไปรษณียากร
(7)	เบี้ยประชุมกรรมการหรือกรรมการ หรือค่าสอน ค่าสอบ ที่ทางราชการหรือสถานศึกษาของทางราชการจ่ายให้
(8)	ดอกเบี้ยสลากออมสิน เฉพาะประเภทฝากเพื่อเรียก ดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ที่ได้รับจากสหกรณ์ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในประเทศ ประเภทออมทรัพย์ เฉพาะดอกเบี้ยที่ได้รับไม่เกิน 10,000 บาทตลอดปีภาษีนั้น
(9)	การขายสิ่งหามทรัพย์ที่เป็นมรดก หรือสิ่งหามทรัพย์ที่ได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร (แต่ไม่รวม เรือกำปั่น เรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป หรือแพ)
(10)	เงินได้ที่ได้รับการอุปการะโดยหน้าที่ธรรมจรรยา เงินได้ที่ได้รับการรับมรดกหรือจากการให้โดยเสน่หา เนื่องในพิธีหรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี
(11)	รางวัลเพื่อการศึกษาหรือค้นคว้าในวิทยาการ รางวัลสลากกินแบ่งหรือสลากออมสินของรัฐบาล รางวัลที่ทางราชการจ่ายให้ในการประกวดหรือแข่งขัน ซึ่งผู้รับไม่ได้มีอาชีพในการประกวดหรือแข่งขัน หรือรางวัลที่ทางราชการจ่ายให้เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามกระทำความผิด
(15)	เงินได้ของชวนา ที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจากกสิกรรมที่ตนและหรือครอบครัวได้ทำเอง

ที่มา : ประมวลรัษฎากร และกรมสรรพากร

หมายเหตุ : * เงินได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่สรุปในตารางนั้นเป็นเพียงบางข้อที่สำคัญเท่านั้น จากประมวลรัษฎากร ซึ่งหากต้องการพิจารณาอย่างละเอียดสามารถพิจารณาจาก ประมวลรัษฎากรมาตรา 42 และกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 42

2.2.3. การหักค่าใช้จ่ายของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การประกอบอาชีพต่าง ๆ ย่อมมีต้นทุนในการประกอบอาชีพ เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าที่พักอาศัย เป็นต้น จึงทำให้การนำรายได้ของการประกอบอาชีพมาเสียภาษีนั้นจะต้องมีการหักค่าใช้จ่าย เปรียบเสมือนกับการหักต้นทุนของการได้มาซึ่งรายได้ เพื่อให้ภาษีเป็นภาระของประชาชนน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักความประหยัด (Economy) ของอดัม สมิธ โดยหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่ายของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะปรากฏอยู่ในมาตรา 42 ทวิ ถึง มาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากร สามารถสรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 เกณฑ์การหักค่าใช้จ่าย ตามประเภทเงินได้พึงประเมิน

ประเภทเงินได้พึงประเมิน	ค่าใช้จ่าย
ประเภทที่ 1	หักแบบเหมาจ่ายร้อยละ 40 ของเงินได้ แต่ไม่เกิน 60,000 บาท
ประเภทที่ 2	
ประเภทที่ 3	หักแบบเหมาจ่ายร้อยละ 40 ของเงินได้ แต่ไม่เกิน 60,000 บาท
ประเภทที่ 4	ไม่สามารถหักค่าใช้จ่ายได้
ประเภทที่ 5	(1) การให้เช่าทรัพย์สิน - หักตามจำเป็นและสมควร หรือ - หักแบบเหมา - บ้าน โรงเรือน แพ ร้อยละ 30 ของเงินได้ - ที่ดินในการเกษตร ร้อยละ 20 ของเงินได้ - ที่ดินไม่ใช้ในการเกษตร ร้อยละ 15 ของเงินได้ - ยานพาหนะ ร้อยละ 30 ของเงินได้ - ทรัพย์สินอย่างอื่น ร้อยละ 10 ของเงินได้ (2) การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน ร้อยละ 20 ของเงินได้ (3) การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ร้อยละ 20 ของเงินได้
ประเภทที่ 6	หักตามจำเป็นและสมควร หรือ หักแบบเหมา (1) การประกอบวิชาชีพอิสระ การประกอบโรคศิลป์ ร้อยละ 60 ของเงินได้ (2) อื่น ๆ ร้อยละ 30 ของเงินได้
ประเภทที่ 7	หักตามจำเป็นและสมควร หรือหักแบบเหมา ร้อยละ 70 ของเงินได้
ประเภทที่ 8	หักตามจำเป็นและสมควร หรือหักแบบเหมาในอัตราที่แตกต่างกัน

ที่มา : กรมสรรพากร

2.2.4. ค่ายกเว้นและค่าลดหย่อน

เมื่อนำเงินได้พึงประเมินหักค่าใช้จ่ายแล้ว เพื่อการบรรเทาภาระภาษีจึงได้มีการหักค่ายกเว้น และค่าลดหย่อนได้อีกตามมาตรา 47 จากนั้นจะเหลือเงินได้ที่เรียกว่า เงินได้สุทธิ นำเงินได้นี้ไปคำนวณภาษีเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยในปี 2558 สามารถสรุปรายการค่ายกเว้นและค่าลดหย่อนตามในรายการยื่นแบบแสดงการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังแสดงในตารางที่ 2.7 ในระยะเวลาที่ผ่านมารายการค่ายกเว้นและค่าลดหย่อนได้มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในช่วงเวลานั้น ๆ โดยเมื่อพิจารณาในช่วงปี 2550, 2552 และ 2558 พบว่า รายการค่ายกเว้นได้มีการเพิ่ม รายการเงินสะสมกองทุนการออมแห่งชาติ เข้ามาในปี 2558 ส่วนด้านรายการค่าลดหย่อนได้เพิ่ม รายการค่าอุปการะเลี้ยงดูคนพิการ รายการเบี้ยประกันแบบบำนาญ และค่าซื้อสิ่งหาทรัพย์สินเข้าในปี 2552 และยังเพิ่มรายการค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ และค่าซื้อสินค้าหรือบริการภายในประเทศ ในปี 2558 ดังแสดงในตารางที่ 2.8

ตารางที่ 2.7 รายการค่ายกเว้นและค่าลดหย่อน ปี 2558

ลำดับ	รายการ	รายละเอียด
รายการยกเว้น		
1	เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (ส่วนที่เกิน 10,000 บาท)	เท่าที่จ่ายจริง ในส่วนเกิน 10,000 บาท ไม่เกิน 15% ของเงินได้ แต่ไม่เกิน 490,000 บาท
2	เงินสะสมกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท
3	เงินสะสมกองทุนสงเคราะห์ครูโรงเรียนเอกชน	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท
4	เงินสะสมกองทุนการออมแห่งชาติ	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท
5	เงินได้ที่ได้รับยกเว้น กรณีผู้มีเงินได้อายุ 65 ปีขึ้นไป หรือผู้มีเงินได้ที่เป็นคนพิการที่มีอายุต่ำ 65 ปี	190,000 บาท
6	เงินได้ที่ได้รับยกเว้น กรณีคู่สมรสอายุ 65 ปีขึ้นไป หรือคู่สมรสที่เป็นคนพิการที่มีอายุต่ำ 65 ปี	190,000 บาท
7	เงินค่าชดเชยที่ได้รับตามกฎหมายแรงงาน	ส่วนที่ไม่เกินค่าจ้าง 300 วันสุดท้าย แต่ไม่เกิน 300,000 บาท
รายการค่าลดหย่อน		
1	ค่าลดหย่อนผู้มีเงินได้	30,000 บาท
2	ค่าลดหย่อนคู่สมรส	30,000 บาท
3	ค่าลดหย่อนบุตรที่ไม่ได้ศึกษา	15,000 บาท

ลำดับ	รายการ	รายละเอียด
4	ค่าลดหย่อนบุตรที่กำลังศึกษา	17,000 บาท
5	ค่าลดหย่อนอุปการะเลี้ยงดูบิดา-มารดาของผู้มีเงินได้	คนละ 30,000 บาท
6	ค่าลดหย่อนอุปการะเลี้ยงดูบิดา-มารดาของคู่สมรส	คนละ 30,000 บาท
7	ค่าอุปการะเลี้ยงดูคนพิการ	คนละ 60,000 บาท
8	ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันสุขภาพบิดามารดาของผู้มีเงินได้และคู่สมรส	เท่าที่จ่ายจริง ไม่เกิน 15,000 บาท
9	ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต	เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท และคู่สมรส เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท
10	เบี้ยประกันแบบบำนาญ	ร้อยละ 15 ของเงินได้ แต่ไม่เกิน 200,000 บาท
11	เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (ส่วนที่ไม่เกิน 10,000 บาท)	เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท
12	ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพ	ร้อยละ 15 ของเงินได้ แต่ไม่เกิน 500,000 บาท
13	ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว	ร้อยละ 15 ของเงินได้ แต่ไม่เกิน 500,000 บาท
14	ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม เพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย	เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 100,000 บาท
15	ค่าซื้ออสังหาริมทรัพย์	เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 20 ของมูลค่าอสังหาริมทรัพย์
16	เงินสมทบกองทุนประกันสังคม	เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 9,000 บาท
17	ค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ	เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 15,000 บาท
18	ค่าซื้อสินค้าหรือบริการภายในประเทศ	เท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 15,000 บาท
19	ค่าบริจาค : สนับสนุนการศึกษา	2 เท่าของจ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้ หลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน
	ค่าบริจาค : บริจาคทั่วไป	เท่าที่บริจาคจริง ม.ค-ธ.ค แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน

ที่มา : กรมสรรพากร

หมายเหตุ : รายการดังต่อไปนี้ คือ ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพ เงินสะสมกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) กองทุนสงเคราะห์ครูโรงเรียนเอกชน เบี้ยประกันแบบบำนาญ และเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เมื่อรวมกันต้องไม่เกิน 500,000 บาท

ตารางที่ 2.8 รายการค่ายกเว้นและค่าลดหย่อน ปี 2550, 2552 และ 2558

ลำดับ	รายการยกเว้นและค่าลดหย่อน	ปี 2550	ปี 2552	ปี 2558
รายการยกเว้น				
1	เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (เกิน 10,000 บาท)	×	×	×
2	เงินสะสม กบข.	×	×	×
3	เงินสะสมกองทุนสงเคราะห์ครูโรงเรียนเอกชน	×	×	×
4	เงินสะสมกองทุนการออมแห่งชาติ	-	-	×
5	เงินได้ที่ได้รับการยกเว้น กรณีผู้มีเงินได้อายุ 65 ปีขึ้นไป หรือคนพิการอายุไม่เกิน 65 ปี	×	×	×
6	เงินได้ที่ได้รับการยกเว้น กรณีคู่สมรสอายุ 65 ปีขึ้นไป หรือคนพิการอายุไม่เกิน 65 ปี	×	×	×
7	เงินค่าชดเชยที่ได้รับตามกฎหมายแรงงาน	×	×	×
รายการค่าลดหย่อน				
1	ค่าลดหย่อนผู้มีเงินได้	×	×	×
2	ค่าลดหย่อนคู่สมรส	×	×	×
3	ค่าลดหย่อนบุตรไม่ศึกษา	×	×	×
4	ค่าลดหย่อนบุตรศึกษา	×	×	×
5	ค่าลดหย่อนอุปการะเลี้ยงดูบิดา-มารดา ผู้มีเงินได้	×	×	×
6	ค่าลดหย่อนอุปการะเลี้ยงดูบิดา-มารดา คู่สมรส	×	×	×
7	ค่าอุปการะเลี้ยงดูคนพิการ	-	×	×
8	ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันสุขภาพบิดามารดาผู้มีเงินได้และคู่สมรส	×	×	×
9	ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต	×	×	×
10	เบี้ยประกันแบบบำนาญ	-	×	×
11	เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ(ไม่เกิน 10,000 บาท)	×	×	×
12	ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพ	×	×	×
13	ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว	×	×	×
14	ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย	×	×	×
15	ค่าซื้ออสังหาริมทรัพย์	-	×	×

ลำดับ	รายการยกเว้นและค่าลดหย่อน	ปี 2550	ปี 2552	ปี 2558
16	เงินสมทบกองทุนประกันสังคม	×	×	×
17	ค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ	-	-	×
18	ค่าซื้อสินค้าหรือบริการภายในประเทศ	-	-	×
19	ค่าบริจาค - สนับสนุนการศึกษา - บริจาคทั่วไป	×	×	×

ที่มา: แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และวิธีการกรอกแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีภาษี 2550, 2552 และ 2558 จากกรมสรรพากร

2.2.5. เหตุผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การปรับเปลี่ยนอัตราภาษีตามกฎหมาย หรือรายการค่ายกเว้นและค่าลดหย่อนให้ทันกับภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสิ่งสำคัญ โดยกรมสรรพากรได้จัดเป็นเอกสารอ้างอิงตามประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร พระราชฤษฎีกา และกฎกระทรวง เมื่อพิจารณาในปี 2544-2558 สามารถแบ่งเหตุผลของการสนับสนุนการปรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 2 เหตุผล

- 2.1) เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมระยะยาว เช่น การให้ยกเว้นเงินได้พึงประเมินที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) หรือการยกเว้นเงินได้ที่จ่ายหรือผลประโยชน์ของครูโรงเรียนเอกชน ในกองทุนสงเคราะห์ครูโรงเรียนเอกชน เป็นต้น
- 2.2) เพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจผ่านการขยายตัวของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และบรรเทาภาระภาษีทางด้านอสังหาริมทรัพย์ โดยให้ยกเว้นเงินได้ที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้ออาคาร อาคารพร้อมที่ดิน ห้องชุดในอาคารชุด หรือที่ดินพร้อมกับการว่าจ้างก่อสร้างอาคารในที่ดิน และยกเว้นเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของตน

2) ด้านสังคม แบ่งออกเป็น 8 เหตุผล

- 2.1) เพื่อบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้สูงอายุ จึงให้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในประเทศของผู้ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี และผู้อยู่ในประเทศไทยที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 65 ปี ไม่ต้องนำมาเสียภาษี
- 2.2) เพื่อสนับสนุนการสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งและสนับสนุนให้นายจ้างมีการให้สวัสดิการแก่ลูกจ้างและครอบครัวมากขึ้น จึงยกเว้นเงินได้ที่ผู้มีเงินได้และภริยาจ่ายเป็นเบี้ยประกันสุขภาพแก่บิดามารดา อีกทั้งเงินได้ที่นายจ้างจ่ายเป็น

เบี้ยประกันภัยเพื่อคุ้มครองค่ารักษาพยาบาลสำหรับ ลูกจ้าง สามมี ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดาน ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของลูกจ้าง

- 2.3) เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ในการแก้ไขปัญหาหนี้ภาคเกษตรกร จึงให้มีการยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่เกษตรกรที่เป็นลูกหนี้ของสถาบันการเงิน
- 2.4) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในนโยบายส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้ดีขึ้น จึงประกาศให้ยกเว้นเงินได้ที่ผู้มีเงินได้เป็นคนพิการซึ่งเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยและมีอายุไม่เกิน 65 ปี
- 2.5) เพื่อการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ทุกคน จึงมีการลดอัตราภาษีตามกฎหมาย (พิจารณาได้จากตารางที่ 2.3)
- 2.6) เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ เช่น ยกเว้นเงินได้พึงประเมินของผู้ได้รับความเสียหายจากธรณีพิบัติภัยเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ หรือยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าจำนวนเงินเยียวยาของผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือความเสียหาย เนื่องมาจากการชุมนุมทางการเมืองเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2555 และวันที่ 11 ธันวาคม 2555 เป็นต้น
- 2.7) เพื่อบรรเทาภาระภาษีให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบกิจการในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ โดยยกเว้นเงินได้ที่ประเภทที่ 7-8 เฉพาะที่ได้จากการผลิตสินค้าหรือขายสินค้าในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจหรือการให้บริการในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ
- 2.8) เพื่อส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการบริจาคและเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการของมูลนิธิต่าง ๆ เช่น เงินที่ได้บริจาคเพื่อสมทบกองทุนโครงการปลูกป่าชายเลนถาวรเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ หรือเงินบริจาคเพื่อสนับสนุนการศึกษา หรือการบริจาคเงินให้แก่กองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น ทั้งหมดนี้นำไปหักลดหย่อนภาษีได้

2.3. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นิยามความเหลื่อมล้ำ คือ ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายทรัพยากรและฐานะความเป็นอยู่หรือการที่บุคคลหนึ่งได้รับบางอย่างที่คนอื่นไม่ได้รับ สาเหตุที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำมาจากความไม่เป็นธรรมหรือความไม่เสมอภาค ความเหลื่อมล้ำมีหลากหลายด้านด้วยกัน เช่น ความเหลื่อมล้ำของโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานของภาครัฐ ความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมทางด้านกระบวนการยุติธรรม ความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน เป็นต้น แต่ลักษณะความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยที่เห็นเด่นชัดและเป็นที่น่าสนใจ คือ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ เมื่อมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหน่วยครัวเรือนในประเทศนั้น ๆ ย่อมได้รับรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น (มีการแบ่งสรรปันส่วนทางรายได้หรือการกระจายรายได้) แต่หากบางกลุ่มได้รับรายได้เพิ่มขึ้นสูงมากและมากกว่าบางกลุ่มได้รับรายได้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยทำให้การแบ่งรายได้นั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำขึ้นได้ หรือในทางกลับกันหากมองว่าเมื่อสังคมเกิดความเหลื่อมล้ำแล้วอาจจะทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง ดังนั้นเพื่อพิจารณาว่าในประเทศไทยสถานการณ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสิ่งใดเป็นเหตุและสิ่งใดเป็นผล พงษ์ธร วราศัย (2558) จึงมีการทดสอบ Panel Granger Causality ในช่วงปี 2531-2556 ทำให้ทราบว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ($p\text{-value} = 0.4946$) แต่ในทางตรงกันข้ามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยได้ส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ($p\text{-value} = 0.0485$)

ดังนั้นหากต้องการพิจารณาถึงความไม่เท่าเทียมกันทางด้านรายได้ สามารถวัดได้โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น ตารางการกระจายรายได้ตามขนาดของรายได้ ดัชนีไทล์ (Theil index) ความแปรปรวนของค่าลอการิทึมของรายได้ (Variance of Log Income) ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ยเชิงสัมพัทธ์ (Relative mean deviation) เป็นต้น แต่เครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) มีแนวคิดมาจากเส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) โดยถูกพัฒนาขึ้นด้วยนักสถิติชาวอิตาลีคนที่ชื่อ Corrado Gini ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคหรือค่าสัมประสิทธิ์จีนิมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 จะมีหลักเกณฑ์ว่า Gini coefficient = 0 แสดงว่าการกระจายรายได้ได้อย่างเท่าเทียมกัน (perfect equality) แต่หาก Gini coefficient = 1 แสดงว่าการกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ (perfect inequality) ดังนั้นหากค่าค่าสัมประสิทธิ์จีนิยิ่งมาก ความไม่เท่าเทียมกันยิ่งเพิ่มสูงขึ้นหรือบางครั้งก็ถูกมองในรูปของร้อยละเรียกว่า Gini Index

โดยการศึกษาถึงสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ มีผู้สนใจและศึกษาไว้เป็นจำนวนมาก ในประเทศอินเดีย Pal & Ghosh (2007) ได้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิในการวัดความเหลื่อมล้ำทางด้านการกระจายรายได้ในปี 2523-2542 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

และในเขตเมืองมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นในขณะที่ชนบทนั้นมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิที่ลดลง หรือในประเทศฟิลิปปินส์ที่ Gerson (1998) ได้พบว่าความเหลื่อมล้ำด้านรายได้สูงมาก โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2500-2554 ประมาณ 0.45-0.51 ในปี 2537 กลุ่มผู้มีรายได้สูงสุดร้อยละ 20 ของประชากรได้รับรายได้ร้อยละ 52 ของรายได้ทั้งหมด นอกจากนี้รายได้เฉลี่ยมีค่ามากกว่า 10 เท่าของกลุ่มที่ยากจนที่สุด

ส่วนในประเทศไทยมีผู้ศึกษา เช่น สถาบันอนาคตไทยศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ดร.สมชัย จิตสุชน, คุณ ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้การวิเคราะห์และอธิบายผลเชิงพรรณนาจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ที่จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อพิจารณาความแตกต่างของสัดส่วนทางรายได้ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ได้มีการแบ่งกลุ่มทางรายได้ออกเป็นเดซิสน์ (Deciles) สะท้อนให้เห็นว่ารายได้กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงที่สุดและความแตกต่างของสัดส่วนรายได้ของผู้มีรายได้ต่ำสุดและสูงสุดยังมีส่วนแตกต่างกันสูงมาก เนื่องจากแนวโน้มในระยะยาวช่วงปี 2531 มีความแตกต่างอยู่ที่ 20.29 เท่า และเพิ่มขึ้นเป็น 34.85 เท่าในปี 2556 โดยเมื่อพิจารณาถึงความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในช่วงปี 2531-2549 ด้วยค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น (2552) ได้พบว่าช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ที่คำนวณจากรายได้อยู่ระหว่าง 0.48-0.53 มีความรุนแรงมากกว่าความเหลื่อมล้ำของรายได้ที่คำนวณจากรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ค่าสัมประสิทธิ์จีนิอยู่ระหว่าง 0.4-0.45) สาเหตุเนื่องจากรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นองค์ประกอบของการใช้จ่ายเงินจากรายได้ของประชาชน ซึ่งช่องว่างของความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนรวยและกลุ่มคนจนด้านรายจ่ายเพื่อการบริโภคน้อยกว่าทางด้านรายได้ เพราะบริโภคเป็นเพียงการตอบสนองความต้องการของตนเองเท่านั้น โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556) ได้ชี้ให้เห็นว่าแนวโน้มของปัญหาการกระจายรายได้สามารถแบ่งได้ 4 ช่วง คือ ช่วงปี 2529-2535 การกระจายรายได้แย่ลง ในช่วงปี 2535-2541 การกระจายรายได้ดีขึ้น ในช่วงปี 2541-2549 การกระจายรายได้กลับแย่ลงอีก และช่วงปี 2549-2552 การกระจายรายได้กลับมาดีขึ้น สาเหตุน่าจะมาจากกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงที่สุดร้อยละ 10 มีส่วนแบ่งมากขึ้นทำให้ภาพรวมการกระจายรายได้จะแย่ลง (ช่วงปี 2529-25535 และ 2541-2549) ทางตรงข้ามเมื่อกลุ่มนี้มีส่วนแบ่งน้อยลงทำให้ภาพรวมการกระจายรายได้ดีขึ้น (ปี 2535-25541 และ 2549-25552)

ดังนั้นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประเทศไทย ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น (2552) ได้สรุปไว้ 4 ข้อ คือ

- 1) นโยบายที่ไม่สมดุลของภาครัฐ เนื่องจากการสนับสนุนและการพัฒนาอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเกษตรซึ่งเดิมเป็นอาชีพหลักของประชากรในประเทศไม่ได้

ถูกพัฒนา ทำให้แรงงานที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมมีรายได้มากกว่าแรงงานในภาคการเกษตร จึงเกิดช่องว่างทางรายได้ของแรงงานในกลุ่มดังกล่าว

- 2) การค้าขายระหว่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น เมื่อเปิดเสรีทางการค้าการกีดกันการค้าระหว่างประเทศลดน้อยลง ส่งผลให้สินค้าภายในประเทศสามารถส่งออกไปยังต่างประเทศได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นผลดีต่อรายได้ของแรงงาน แต่ก็ทำให้เกิดความแตกต่างทางรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นระหว่างแรงงานที่มีทักษะและแรงงานไร้ทักษะ
- 3) การพัฒนาเทคโนโลยี ผลของการพัฒนาเทคโนโลยีมีข้อดีหลากหลาย เช่น การผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น การใช้ต้นทุนต่ำลง เป็นต้น ซึ่งข้อดีดังกล่าวแรงงานที่มีทักษะจะได้รับและใช้ให้เกิดรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น แตกต่างจากแรงงานไร้ทักษะที่อาจไม่มีการใช้เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นทำให้รายได้ยังคงต่ำกว่าแรงงานที่มีทักษะ
- 4) การเอื้อประโยชน์ทางภาษีให้แก่กลุ่มคนที่มีรายได้สูงมากกว่ากลุ่มคนที่มีรายได้น้อย การจัดเก็บภาษีหลักของประเทศไทยมาจากภาษีทางอ้อมที่มีฐานภาษีคำนวณมาจากการบริโภค ทำให้กลุ่มคนจนแบกรับภาษีมากกว่ากลุ่มคนรวยหากเทียบกับรายได้ของตนเอง และโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีรายการค่าลดหย่อนทางภาษีมากจนเกินไป ส่งผลให้กลุ่มคนรวยสามารถใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนทางภาษีได้มากกว่ากลุ่มคนจน

แม้ว่าการศึกษาดังกล่าวมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา แต่ก็ได้สรุปไว้เช่นเดียวกันว่า ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในประเทศไทยไม่ได้มีภาวะที่ดีขึ้น ซึ่งหากมองย้อนหลังในระยะยาวแนวโน้มของความเหลื่อมล้ำเห็นได้อย่างไม่ชัดเจน ในบางปีดีขึ้นเล็กน้อยและบางปีแย่ลงเล็กน้อย จึงสรุปได้ว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยหนึ่งในเครื่องมือของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นภาษีอากรประเภทหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากรมีการจัดเก็บจากบุคคลทั่วไปหรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนด โดยหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ดีควรเป็นไปตามทฤษฎีของอดัม สมิธ ต้องคำนึงถึงหลักความเป็นธรรมในการเสียภาษี (the equity principle of taxation) ทั้งนี้บุคคลสมควรเสียภาษีตามความต้องการของภาครัฐและตามระดับความสามารถในการเสียภาษี หรือกล่าวง่าย ๆ ว่าบุคคลที่มีรายได้มากควรเสียภาษีมากกว่าบุคคลที่มีรายได้น้อย ดังนั้นสุปรียา ชลวีระวงศ์ (2544) ได้ทำการวัดความก้าวหน้าของภาษีในประเทศไทยด้วยดัชนี Kakwani (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) ในปี 2537 และ 2539 พบว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีลักษณะถดถอย ($K = -0.02$ และ -0.036 ตามลำดับ) แต่ได้มีลักษณะก้าวหน้าในปี 2541 ($K = 0.0199$) ในระยะเวลาต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการจัดเก็บภาษีเงินได้อีกหลายครั้ง และในช่วงปี 2547-2551 วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ & อมรเทพ จาวะลา (2557) ได้ใช้ดัชนีวัดสัดส่วนของค่าสะสม

ของส่วนแบ่งรายได้หลังหักภาษี (RSA_G) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) ที่มีแนวคิดมาจากเส้นลอเรนซ์ (Lorenz curve) เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาษีอีกครั้งทำให้ทราบว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด.91 ในช่วงปีดังกล่าวไม่มีความเป็นธรรม เนื่องจาก RSA_G มีความถดถอย แต่ในส่วนของ ภ.ง.ด.90 RSA_G มีก้าวหน้าเพียงเล็กน้อยในปี 2549-2551 แต่มีความถดถอยในปี 2547 ทั้งนี้หากประเมินความเสมอภาคของฐานภาษีในประเทศไทยด้วยดัชนี Relative Share Adjustment (RSA) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) ส่วนแบ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือชั้นรายได้ที่ได้รับผลประโยชน์จากฐานภาษีในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นกลุ่มผู้มีรายได้สูง (ชั้นรายได้ร้อยละ 60-90 ในแบบ ภ.ง.ด.90 และชั้นรายได้ร้อยละ 90-100 ในแบบ ภ.ง.ด.91) จึงแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างภาษีของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมามีลักษณะถดถอยและเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มผู้มีรายได้สูง

การวัดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเป็นส่วนสำคัญมากต่อการจัดสรรสวัสดิการของภาครัฐ ซึ่งในช่วงปี 2536-2550 สมชัย จิตสุชน & จิราภรณ์ แผลงประพันธ์ (2557) ได้พบว่าการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำประมาณ ร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งสามารถสรุปสาเหตุของการจัดเก็บภาษีในระดับต่ำได้ 3 ประการ คือ

- 1) จำนวนแรงงานที่เข้าสู่ระบบภาษีมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนกำลังวัยแรงงานทั้งหมด ซึ่งจำนวนผู้เสียภาษีประมาณ 8-9 ล้านคน จากจำนวนกำลังวัยแรงงาน 38 ล้านคน
- 2) รายการการหักลดหย่อนมากเกินไปพบว่า ผู้รอกแบบเสียภาษีมีการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษารวมกันเกือบร้อยละ 20 ของรายได้พึงประเมิน ซึ่งส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 80 ของการใช้สิทธิลดหย่อนทั้งหมดเป็นการใช้สิทธิค่าลดหย่อนที่ทุกคนสามารถลดหย่อนได้
- 3) อัตราภาษีที่แท้จริง (Effective Tax Rate : ETR) อยู่ในระดับต่ำมากประมาณร้อยละ 4-5 ในปี 2547-2551 ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่มาจากรายการค่าลดหย่อนทางภาษีที่มีมากเกินไป

ดังนั้นจากสาเหตุดังกล่าวสิ่งที่สำคัญ คือ ค่าลดหย่อนทางภาษี มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยสนับสนุนนโยบายของภาครัฐและช่วยบรรเทาภาระภาษีให้แก่ประชาชน แต่ผลของค่าลดหย่อนทางภาษีจะตอบสนองวัตถุประสงค์ได้ดีหรือไม่เป็นสิ่งที่น่าสนใจ หากพิจารณาการศึกษาค่าลดหย่อนทางภาษีของต่างประเทศ เช่น ในประเทศโปแลนด์ Simovic (2012) ได้พบว่าการใช้ค่าลดหย่อนที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและบุตรไม่ได้ช่วยสนับสนุนนโยบายของภาครัฐที่จะให้การกระจายรายได้ดีขึ้น ซึ่งภาครัฐควรสนับสนุนนโยบายค่าใช้จ่ายทางตรงไม่ผ่านเครื่องมือทางภาษี โดยตั้งแต่ปี 2013 พบว่าการหักค่าลดหย่อนในบุตรสามคนแรกลดหย่อนได้ 139.01 PLN และตั้งแต่คนที่สี่เป็นต้นไปลดหย่อนได้คนละ 185.34 PLN ในส่วนของผู้มีรายได้สูงใช้สิทธิได้อย่างเต็มที่ แต่คนที่มีรายได้ต่ำใช้สิทธิได้น้อยมาก เช่นเดียวกับBryndziak (2015) ได้พิจารณาประเทศโครเอเชียพบว่าผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพลูกจ้าง อาชีพอิสระ และอาชีพอื่น ๆ ซึ่งพบว่าผลกระทบของ

ค่าลดหย่อนทางภาษีในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทำให้รายได้สุทธิลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ในช่วงปี 2544-2552 การยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นในผู้ประกอบอาชีพลูกจ้าง แต่กลับมีการชำระภาษีลดลง (สาเหตุมาจากการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีเพิ่มสูงขึ้น) แต่ในกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพอิสระมีผู้ยื่นภาษีคงที่จะเสียภาษีเพิ่มสูงขึ้นจึงไม่เกิดความเป็นธรรมทางแนวนอนของผู้เสียภาษีในประเทศโครเอเชีย ในทางตรงกันข้ามประเทศสโลเวเนีย Klun (2012) กลับพบว่าในปี 2549 มีการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีสูงที่สุดและค่าลดหย่อนทางภาษีดังกล่าวตกอยู่ในกลุ่มของผู้มีรายได้ต่ำสุด (อัตราภาษีขั้นที่ 1) และในช่วงปี 2550-2552 ได้อยู่ในกลุ่มของผู้มีรายได้ต่ำ (อัตราภาษีขั้นที่ 2) เนื่องจากโครงสร้างภาษีส่วนใหญ่เป็นผู้เสียภาษีที่มีรายได้ต่ำซึ่งค่าลดหย่อนทางภาษีมมีส่วนช่วยทำให้มีการกระจายรายได้ดีขึ้น

ทั้งนี้พิจารณาในประเทศไทย ค่าลดหย่อนทางภาษีของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น ปันณ อนุอนภิบุตร (2555) ได้จำแนกการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) การใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนไม่แตกต่างกันระหว่างผู้มีรายได้ต่ำกับผู้มีรายได้สูง ประกอบด้วย ค่าลดหย่อนบุตร ค่าลดหย่อนบิดามารดา และค่าลดหย่อนประกันสุขภาพบิดามารดา
- 2) การใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนแตกต่างกันระหว่างผู้มีรายได้ต่ำกับผู้มีรายได้สูง ประกอบด้วย ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต ค่าลดหย่อนเงินสะสมกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) และค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย
- 3) การใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนแตกต่างกันสูงมากระหว่างผู้มีรายได้ต่ำกับผู้มีรายได้สูง ประกอบด้วย ค่าลดหย่อนเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพ ค่าลดหย่อนบริจาคการศึกษา ค่าลดหย่อนบริจาคอื่น ๆ และค่าลดหย่อนค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนหุ้นระยะยาว

โดยสรุปได้ว่าการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษี มีลักษณะที่ผู้มีรายได้ต่ำอุดหนุนผู้มีรายได้มากส่งผลให้ค่าลดหย่อนทางภาษีไม่ได้เป็นเครื่องมือในการช่วยกระจายรายได้ แต่กลับทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น โดยวรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ & อมรเทพ จาวะลา (2557) ได้แบ่งกลุ่มของการใช้ค่าลดหย่อนทางภาษีในส่วนของผู้มีรายได้ต่ำและผู้มีรายได้มากต่อเงินได้พึงประเมินร้อยละ 20 ของรายได้พึงประเมินเป็นการเอื้อประโยชน์ให้ผู้มีรายได้มากและส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 ของการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทั้งหมดเป็นการค่าลดหย่อนที่ทุกคนทั่วไปสามารถขอลดหย่อนได้และไม่ได้มีความแตกต่างทางรายได้มาก อย่างไรก็ตามการลดหย่อนภาษีได้ลดสัดส่วนลงในแต่ละปีและถูกแทนที่ด้วยการใช้สิทธิค่าลดหย่อนภาษีประเภทที่ส่งเสริมการออมและการลงทุนในประเทศ ได้แก่ เบี้ยประกันชีวิต เงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพและค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว จะเพิ่มขึ้นจาก

ร้อยละ 10 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 15 ในปี 2551 ค่าลดหย่อนประเภทนี้จะเอื้อประโยชน์คนรวยมากกว่าคนจน

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าแท้จริงแล้วภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสามารถที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ได้จริงหรือไม่ ซึ่งในประเทศสโลวีเนีย Cok, Sambt, Kosak, Verbic, & Majcen (2012) พบว่ามีการปฏิรูประบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหลายครั้ง โดยการปฏิรูปดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการกระจายรายได้ในสังคม ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์จีนิลดลงร้อยละ 2.0 หลังจากการปฏิรูปครั้งแรก (จากปี 2547 เป็นปี 2549) และลดลงร้อยละ 1.1 (จากปี 2549 เป็นปี 2553) และสุดท้ายลดลงถึงร้อยละ 3.0 จากปี 2547 เป็นปี 2553 ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศสโลวีเนียมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ เช่นเดียวกับในประเทศเกาหลี Sung & Park (2011) ได้พบว่าการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงค่าสัมประสิทธิ์จีนิในรูปของ Redistributive Effects ชี้ให้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีของภาครัฐทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิลดลงจาก 0.31748 เหลือเพียง 0.29837 หรือลดลงร้อยละ 5.9 นอกจากนี้เงินบริจาคเพื่อการศึกษาที่มีผลต่อการกระจายรายได้มากที่สุดถึงร้อยละ 4.5 ของสิทธิประโยชน์ทางภาษีทั้งหมด โดยการศึกษาทางวิจัยต่างประเทศส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าการกระจายรายได้ดีขึ้นหลังจากมีการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ในประเทศไทย สุปรียา ชลวีระวงศ์ (2544) ได้วัดผลของการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ โดยใช้ดัชนี Effective Progression (EP) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) พบว่าในปี 2537 และ 2539 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่ได้มีการช่วยในการกระจายรายได้ ($EP = 0.9983$ และ 0.9964 ตามลำดับ) ค่อยกลับมาช่วยให้การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้นในปี 2541 ($EP = 1.0019$) ต่อมาในช่วงปี 2531, 2541 และ 2552 (ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์, 2555) ได้มีการสร้างเส้นลอเรนซ์เช่นเดิม แต่ใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ในการวิเคราะห์ ซึ่งพบว่า จากเดิมที่ไม่มีการจัดเก็บภาษีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.493, 0.513 และ 0.490 ตามลำดับ และหลังจากการจัดเก็บภาษีลดลงเป็น 0.486, 0.507 และ 0.479 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นเล็กน้อย

เนื่องจากการศึกษาดังกล่าวเป็นการมองภาพรวมของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่ไม่มีการวิเคราะห์ว่าโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในลักษณะใดที่ช่วยแก้ไขปัญหการกระจายรายได้ได้มากที่สุด จึงทำให้นักวิจัยเล็งเห็นสนใจการวิเคราะห์ผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ ในลักษณะต่าง ๆ เช่น หากมีการขยายฐานภาษีเพิ่มขึ้นจะมีส่วนช่วยในการกระจายรายได้หรือไม่ เป็นต้น

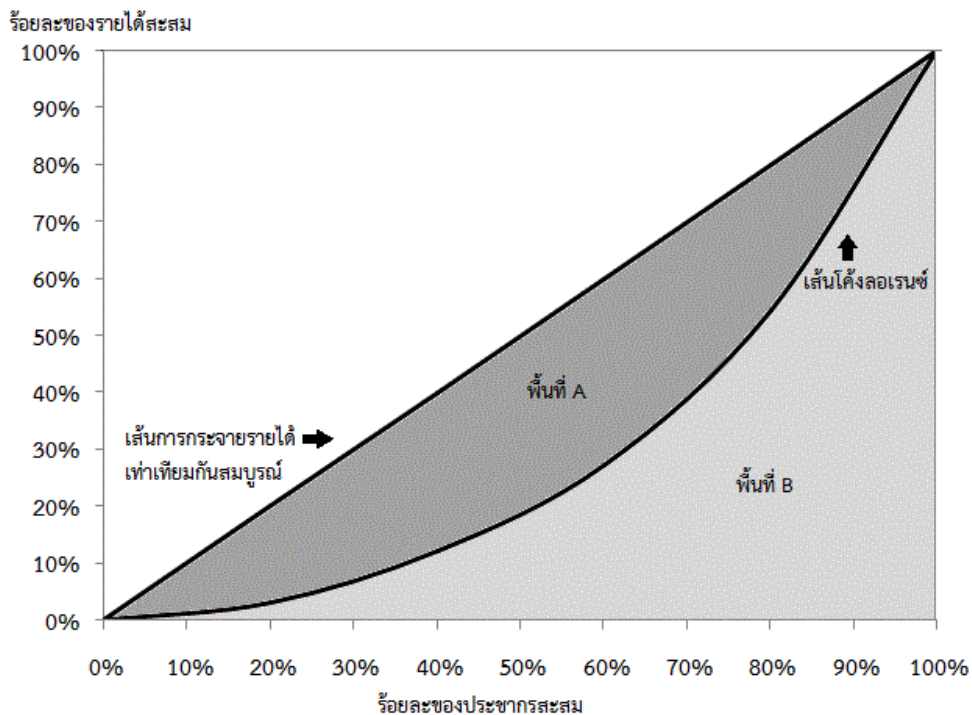
บทที่ 3

วิธีการศึกษา

3.1. เครื่องมือในการวิเคราะห์การกระจายรายได้

การศึกษาในครั้งนี้จะใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (GINI Coefficient) หรือค่าสัมประสิทธิ์จินี ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยนักสถิติชาวอิตาลี ชื่อ คอร์ราโด จินี ซึ่งเป็นตัวชี้วัดการกระจายรายได้ที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ค่าสัมประสิทธิ์จินีมีพื้นฐานมาจากเส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) ที่แสดงถึง ความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละของประชากรสะสมกับร้อยละของรายได้สะสมกับเส้นการกระจายรายได้เท่าเทียมกันสมบูรณ์ (Egalitarian Line) ที่แสดงถึงการกระจายรายได้ในอุดมคติ หากระบบเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกันเส้นลอเรนซ์จะเป็นเส้นทแยงมุม 45 องศา หรือเรียกว่า เส้นการกระจายรายได้สมบูรณ์ จะมีลักษณะเป็นเส้นเดียวกันกับเส้นการกระจายรายได้เท่าเทียมกันสมบูรณ์ (Egalitarian Line) แต่ถ้าการกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันเส้นดังกล่าวจะโค้งเข้าหาแกนนอน (แกนร้อยละของประชากรสะสม) และยิ่งโค้งเข้าใกล้มากเท่าไรจะแสดงว่าการกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 เส้นลอเรนซ์

ค่าสัมประสิทธิ์จีนิถูกกำหนดให้อยู่ในรูปอัตราส่วนที่มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์จีนิต่ำ (เข้าใกล้ 0) จะแสดงถึงการกระจายรายได้ที่มีความเท่าเทียมกัน แต่ในทางกลับกัน หากค่าสัมประสิทธิ์จีนิสูงขึ้น (เข้าใกล้ 1) จะบ่งชี้ถึงการกระจายรายได้ที่ไม่มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิสามารถหาได้จากพื้นที่ระหว่างเส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) กับเส้นการกระจายรายได้เท่าเทียมกันสมบูรณ์ (Egalitarian Line) หาได้ตามสมการที่ 1 ประกอบกับภาพที่ 3.1 ส่วนในทางคณิตศาสตร์การหาค่าสัมประสิทธิ์จีนิก็มีหลากหลายวิธี โดยวิธีการศึกษาในครั้งนี้จะใช้วิธีจากการศึกษาของ อิศรา ศานติศาสน์ (2554) โดยหาได้จากความแปรปรวนร่วม (Covariance) ระหว่างรายได้สัมพัทธ์ (Relative Income) กับฟังก์ชันความหนาแน่นสะสม (Cumulative Density Function) ณ รายได้ที่แตกต่างกัน ซึ่งมีจุดอ่อนตรงค่าเฉลี่ยของฟังก์ชันความหนาแน่นสะสม (μ_F) หากประชากรที่ใช้คำนวณนั้นมีจำนวนน้อยจนเกินไปจะทำให้ค่าดังกล่าวเกิดความเบี่ยงเบนสูง การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลของประชากรจำนวนมากจึงส่งผลให้ค่าดังกล่าวมีความเบี่ยงเบนน้อย จะคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิทางคณิตศาสตร์ได้ตามสมการที่ 2

$$G = \frac{\text{พื้นที่ A}}{\text{พื้นที่ A+B}} \quad (\text{สมการที่ 1})$$

$$G = \frac{2 * \text{Cov}[Y_i, F(Y_i)]}{M} \quad (\text{สมการที่ 2})$$

โดย Cov คือ ความแปรปรวนร่วม ซึ่งจะเท่ากับ $(1/N) \sum_{i=1}^N (Y_i - M)[F(Y_i) - \mu_F]$
 N คือ จำนวนประชากร
 Y_i คือ รายได้ของประชากรลำดับที่ i
 M คือ ค่าเฉลี่ยของรายได้
 $F(Y_i)$ คือ ฟังก์ชันความหนาแน่นสะสม ณ จุดที่ $Y=Y_i$
 μ_F คือ ค่าเฉลี่ยของ $F(Y_i)$

ตัวอย่างวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิด้วยวิธีการหาความแปรปรวนร่วม (Covariance) ดังกล่าว จะต้องเรียงลำดับประชากรตามลำดับรายได้จากน้อยไปหามาก เช่น ประชากรที่ต้องการพิจารณามีจำนวน 3,540 คน จัดกลุ่มประชากรที่มีรายได้เท่ากันอยู่ในกลุ่มเดียวกันจะได้ทั้งหมด 10 กลุ่ม หรือ 10 ลำดับ และเรียงลำดับประชากรตามลำดับรายได้จากน้อยไปมากหลังจากนั้นคำนวณหาค่าตามที่แสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตัวอย่างการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ ด้วยวิธีการหาความแปรปรวนร่วม

ลำดับที่	รายได้ (Y_i)	จำนวนคนใน ชั้นรายได้นั้น	$f(Y_i)$	$F(Y_i)$	$Y_i - M$	$F(Y_i) - \mu_F$	$[Y_i - M][F(Y_i) - \mu_F]$
1	4,000	600	0.17	0.17	-137,780	-0.47	65,115
2	9,800	400	0.11	0.28	-131,980	-0.36	47,461
3	10,000	50	0.01	0.30	-131,780	-0.35	45,527
4	15,000	300	0.08	0.38	-126,780	-0.26	33,056
5	44,000	800	0.23	0.61	-97,780	-0.03	3,397
6	50,000	1,000	0.28	0.89	-91,780	0.25	-22,738
7	95,000	60	0.02	0.91	-46,780	0.26	-12,382
8	200,000	30	0.01	0.92	58,220	0.27	15,904
9	500,000	200	0.06	0.97	358,220	0.33	118,091
10	490,000	100	0.03	1.00	348,220	0.36	124,631
ผลรวม	1,417,800	3,540		6.42			418,062
ค่าเฉลี่ย	141,780	354		0.64			41,806

ที่มา : ตัวเลขสมมติ และคำนวณเอง

หมายเหตุ : $f(Y_i)$ คือ ฟังก์ชันความหนาแน่น ณ จุดที่ $Y=Y_i$
 $F(Y_i)$ คือ ฟังก์ชันความหนาแน่นสะสม ณ จุดที่ $Y=Y_i$
 M คือ ค่าเฉลี่ยของรายได้ โดยเท่ากับ 141,780 บาท
 μ_F คือ ค่าเฉลี่ยของ $F(Y_i)$ โดยเท่ากับ 0.64

ดังนั้นจะคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิจากสมการ ดังต่อไปนี้

$$G = \frac{2 * \text{Cov}[Y_i, F(Y_i)]}{M}$$

แทนค่า จะได้

$$G = \frac{2 * 41,806}{141,780}$$

$$G = 0.590$$

3.2. ลักษณะรายได้ที่ใช้ในการศึกษา

การพิจารณาด้านต่าง ๆ ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น สิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องคือ รายได้ เนื่องจากเป็นแหล่งที่มาของภาษี การวิเคราะห์การกระจายรายได้ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะแบ่งการวิเคราะห์รายได้ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

3.2.1. รายได้ฐานภาษี

TES (2014) และ อมรรัตน์ อภินันท์มกุล & ประสพโชค มั่งสวัสดิ์ (n.d.) ได้กล่าวไว้ว่า การวิเคราะห์รายได้นั้นจะต้องมาจากการเปรียบเทียบกับมาตรฐานปกติ (Benchmark) โดยจะต้องแสดงถึงการปฏิบัติต่อผู้เสียภาษีทุก ๆ คน อย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีสิทธิประโยชน์ที่ให้แก่กลุ่มใดหรือฝ่ายใด และมาตรฐานดังกล่าวจะต้องแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างภาษีที่แท้จริง โดยส่วนใหญ่โครงสร้างภาษีที่ดีควรเป็นโครงสร้างภาษีแบบอัตราก้าวหน้า ดังนั้นการวิเคราะห์ในส่วนของรายได้จะต้องกำหนดมาตรฐานปกติ โดยในที่นี้จะพิจารณาจากรายได้ฐานภาษีซึ่งเป็นการนำรายได้พึงประเมินหักค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของการได้มาซึ่งรายได้เหล่านั้น และในส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ค่าใช้จ่ายดังกล่าว สามารถหักได้ร้อยละ 40 ของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-2 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ส่วนการหักค่าใช้จ่ายของรายได้พึงประเมินประเภทที่ 3-8 (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 ตารางที่ 2.3) จะมีหลักเกณฑ์กำหนดที่แตกต่างกันออกไป งานวิจัยเล่มนี้จะพิจารณาเฉพาะค่าใช้จ่ายในส่วน of เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-2 สาเหตุมาจากข้อจำกัดของข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ที่ไม่มีรายละเอียดค่าใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3-8

ดังนั้นการคำนวณรายได้ฐานภาษี จากข้อมูลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยแบ่งตามขั้นเงินได้พึงประเมิน 20 ขั้นของกรมสรรพากรเป็นข้อมูลที่ไม่เปิดเผยรายบุคคล จึงทำให้ต้องวิเคราะห์ลักษณะค่าเฉลี่ยของข้อมูล ซึ่งจะเริ่มจากการหารายได้พึงประเมินเฉลี่ยต่อคนและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในแต่ละขั้นเงินได้พึงประเมิน จากนั้นนำรายได้พึงประเมินเฉลี่ยลบกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยจะได้ รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย โดยในปี 2558 รายฐานภาษีของขั้นที่ 2 (ขั้นเงินได้พึงประเมิน 1-100,000 บาท) เท่ากับ 33,869 บาท และขั้นที่ 20 (ขั้นเงินได้พึงประเมิน 20,000,001 บาทขึ้นไป) เท่ากับ 15,967,801 บาท มีความแตกต่างกันระหว่างผู้มีรายได้มากที่สุดกับผู้มีรายได้น้อยที่สุดสูงถึง 471.46 เท่า เกิดจากรายได้พึงประเมินที่ต่างกันถึง 771.86 เท่า และค่าใช้จ่ายที่ต่างกันถึง 1,205.31 เท่า ดังแสดงในตารางที่ 3.2

เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่า ความแตกต่างของทั้งสองชั้นในส่วนของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 สูงกว่าส่วนของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 เพียงประเภทเดียว ถึง 187.79 เท่า ในส่วนของการใช้จ่ายก็มีความแตกต่างกันสูงถึง 1,267.92 เท่า สาเหตุของการใช้จ่ายที่ต่างกันมาก เนื่องจากเพดานการใช้จ่ายพึงประเมินประเภทที่ 1-2 สามารถหักได้ร้อยละ 40 ของเงินได้ แต่ไม่เกิน 60,000 บาท แต่การใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3-8 สามารถหักได้ค่าใช้จ่ายได้เต็มจำนวนในบางประเภท (พิจารณาได้จากบทที่ 2 ตารางที่ 2.6) และด้วยเหตุผลนี้ยังส่งผลให้ความแตกต่างของรายได้ฐานภาษีเฉลี่ยของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 มีความแตกต่างน้อยกว่าของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 เพียงประเภทเดียว ถึง 580.22 เท่า ดังแสดงในตารางที่ 3.3 และ 3.4

ตารางที่ 3.2 จำนวนผู้เสียภาษี รายได้พึงประเมินเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558

ชั้นที่	จำนวนผู้เสีย ภาษี (1)	รายได้พึงประเมิน ทั้งหมด (2)	รายได้พึง ประเมินเฉลี่ย (3)=(2)÷(1)	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด (4)	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ย (5)=(4)÷(1)	รายได้ฐาน ภาษีเฉลี่ย (6)=(3)-(5)
1	1,116	0	0	0	0	0
2	1,438,290	82,474,532,045	57,342	33,760,631,727	23,473	33,869
3	1,362,212	170,219,556,748	124,958	70,731,906,750	51,924	73,034
4	1,377,107	242,274,319,787	175,930	89,471,332,479	64,971	110,959
5	1,144,058	258,193,332,835	225,682	72,558,224,531	63,422	162,260
6	943,047	259,227,918,726	274,883	64,376,783,110	68,265	206,619
7	697,438	226,162,428,480	324,276	47,606,488,151	68,259	256,017
8	604,842	226,747,101,573	374,887	55,296,498,233	91,423	283,463
9	422,318	178,914,291,247	423,648	33,082,193,760	78,335	345,313
10	336,807	160,128,682,273	475,432	33,212,583,065	98,610	376,821
11	1,079,712	659,311,155,434	610,636	131,072,523,225	121,396	489,240
12	490,607	421,398,465,057	858,933	108,069,926,968	220,278	638,655
13	375,311	453,434,631,239	1,208,157	130,554,949,004	347,858	860,299
14	151,615	259,891,108,651	1,714,152	78,163,108,796	515,537	1,198,615
15	134,324	364,039,865,328	2,710,162	100,553,268,331	748,588	1,961,575

ชั้นที่	จำนวนผู้เสียภาษี	รายได้พึงประเมินทั้งหมด	รายได้พึงประเมินเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย
	(1)	(2)	(3)=(2)÷(1)	(4)	(5)=(4)÷(1)	(6)=(3)-(5)
16	33,555	162,207,877,746	4,834,090	46,939,134,381	1,398,872	3,435,218
17	13,917	95,570,155,877	6,867,152	28,918,662,612	2,077,938	4,789,214
18	6,253	55,588,286,727	8,889,859	19,539,825,378	3,124,872	5,764,987
19	8,193	109,777,335,248	13,398,918	50,218,959,222	6,129,496	7,269,422
20	3,309	146,455,725,442	44,259,814	93,618,271,978	28,292,013	15,967,801
รวม	10,624,031	4,532,016,770,465		1,287,745,271,702		
ผลต่าง*			771.86		1,205.31	471.46

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร และคำนวณเอง

หมายเหตุ : * ผลต่าง คือ ผลต่างระหว่างชั้นที่ 2 (เงินได้พึงประเมิน 1-100,000 บาท) กับ ชั้นที่ 20 (เงินได้พึงประเมิน 20,000,001 บาทขึ้นไป) หน่วยเป็น เท่า

ตารางที่ 3.3 จำนวนผู้เสียภาษี รายได้พึงประเมินเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย ตาม
ชั้นเงินได้พึงประเมิน เฉพาะส่วนของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 ปี 2558

ชั้นที่	จำนวนผู้เสียภาษี	รายได้พึงประเมินทั้งหมด	รายได้พึงประเมินเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย
	(1)	(2)	(3)=(2)÷(1)	(4)	(5)=(4)÷(1)	(6)=(3)-(5)
1	63	0	0	0	0	0
2	342,687	21,410,087,927	62,477	9,396,453,480	27,420	35,057
3	190,464	23,687,105,622	124,365	12,710,511,414	66,734	57,631
4	219,952	40,197,205,028	182,754	21,128,006,921	96,057	86,697
5	156,192	35,816,619,573	229,311	14,601,742,240	93,486	135,826
6	147,438	41,287,424,266	280,032	17,555,712,284	119,072	160,961
7	103,369	33,588,450,722	324,937	12,114,760,004	117,199	207,738
8	149,375	56,675,075,572	379,415	27,919,117,291	186,906	192,509
9	85,928	36,575,579,072	425,654	12,844,251,794	149,477	276,177
10	91,217	43,684,983,815	478,913	18,419,406,588	201,930	276,983
11	322,515	199,426,404,316	618,348	85,410,224,722	264,826	353,522
12	212,069	185,573,843,861	875,064	91,262,593,742	430,344	444,720

ชั้นที่	จำนวนผู้ เสียภาษี	รายได้พึงประเมิน ทั้งหมด	รายได้พึง ประเมินเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ย	รายได้ฐาน ภาษีเฉลี่ย
	(1)	(2)	(3)=(2)÷(1)	(4)	(5)=(4)÷(1)	(6)=(3)-(5)
13	202,106	245,017,801,405	1,212,323	120,106,964,029	594,277	618,046
14	89,693	153,405,632,869	1,710,341	74,432,757,669	829,861	880,480
15	78,921	214,262,116,101	2,714,894	97,219,611,657	1,231,860	1,483,034
16	18,994	91,568,686,431	4,820,927	46,064,389,924	2,425,207	2,395,720
17	7,459	51,288,104,298	6,876,003	28,530,901,948	3,825,030	3,050,972
18	3,662	32,657,449,819	8,917,927	19,384,258,778	5,293,353	3,624,574
19	5,635	76,121,521,608	13,508,699	50,065,520,140	8,884,742	4,623,958
20	2,686	126,749,873,945	47,189,082	93,580,930,112	34,840,257	12,348,825
รวม	2,430,425	1,708,993,966,251		852,748,114,738		
ผลต่าง*			755.30		1,270.62	352.25

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร และคำนวณเอง

หมายเหตุ : * ผลต่าง คือ ผลต่างระหว่างชั้นที่ 2 (เงินได้พึงประเมิน 1-100,000 บาท) กับ ชั้นที่ 20 (เงินได้พึงประเมิน 20,000,001 บาทขึ้นไป) หน่วยเป็น เท่า

ตารางที่ 3.4 จำนวนผู้เสียภาษี รายได้พึงประเมินเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย ตาม
ชั้นเงินได้พึงประเมิน เฉพาะส่วนของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 เพียงประเภทเดียว ปี 2558

ชั้นที่	จำนวนผู้ เสียภาษี	รายได้พึงประเมิน ทั้งหมด	รายได้พึง ประเมินเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ย	รายได้ฐาน ภาษีเฉลี่ย
	(1)	(2)	(3)=(2)÷(1)	(4)	(5)=(4)÷(1)	(6)=(3)-(5)
1	1,053	0	0	0	0	0
2	1,095,603	61,064,444,118	55,736	24,364,178,247	22,238	33,498
3	1,171,748	146,532,451,126	125,055	58,021,395,337	49,517	75,538
4	1,157,155	202,077,114,759	174,633	68,343,325,558	59,062	115,571
5	987,866	222,376,713,262	225,108	57,956,482,291	58,668	166,440
6	795,609	217,940,494,460	273,929	46,821,070,825	58,849	215,080
7	594,069	192,573,977,758	324,161	35,491,728,147	59,743	264,418
8	455,467	170,072,026,000	373,401	27,377,380,942	60,108	313,293
9	336,390	142,338,712,175	423,136	20,237,941,966	60,162	362,974

ชั้นที่	จำนวนผู้ เสียภาษี	รายได้พึงประเมิน ทั้งหมด	รายได้พึง ประเมินเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด	ค่าใช้จ่าย เฉลี่ย	รายได้ฐาน ภาษีเฉลี่ย
	(1)	(2)	(3)=(2)÷(1)	(4)	(5)=(4)÷(1)	(6)=(3)-(5)
10	245,590	116,443,698,458	474,139	14,793,176,478	60,235	413,903
11	757,197	459,884,751,118	607,352	45,662,298,503	60,304	547,047
12	278,538	235,824,621,195	846,652	16,807,333,226	60,341	786,310
13	173,205	208,416,829,834	1,203,296	10,447,984,975	60,321	1,142,974
14	61,922	106,485,475,782	1,719,671	3,730,351,127	60,243	1,659,428
15	55,403	149,777,749,227	2,703,423	3,333,656,674	60,171	2,643,252
16	14,561	70,639,191,315	4,851,260	874,744,457	60,074	4,791,185
17	6,458	44,282,051,579	6,856,930	387,760,664	60,043	6,796,886
18	2,591	22,930,836,908	8,850,188	155,566,600	60,041	8,790,147
19	2,558	33,655,813,640	13,157,081	153,439,082	59,984	13,097,097
20	623	19,705,851,497	31,630,580	37,341,865	59,939	31,570,641
รวม	8,193,606	2,823,022,804,214		434,997,156,964		
ผลต่าง*			567.51		2.70	942.47

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร และคำนวณเอง

หมายเหตุ : * ผลต่าง คือ ผลต่างระหว่างชั้นที่ 2 (เงินได้พึงประเมิน 1-100,000 บาท) กับ ชั้นที่ 20 (เงินได้พึงประเมิน 20,000,001 บาทขึ้นไป) หน่วยเป็น เท่า

การคำนวณรายได้ฐานภาษีของข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) มีรูปแบบของข้อมูลเป็นข้อมูลการสำรวจครัวเรือน จึงมีรายละเอียดของบุคคลทุกเพศทุกวัย ทำให้ต้องตัดบุคคลที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตาม กรมสรรพากรออกจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ ซึ่งจะต้องคัดกรองบุคคลตามประเภทของรายได้ที่แสดง ในข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) โดยแบ่งตามแหล่งที่มาของเงินได้ พึงประเมิน ดังแสดงในตารางที่ 3.5 โดยข้อมูลมีลักษณะเป็นข้อมูลรายบุคคล จึงทำให้ทราบถึงรายได้ พึงประเมินที่แท้จริงสามารถหาได้จากข้อมูลรายได้ที่เป็นตัวเงินตามรหัสต่าง ๆ (ดูรายละเอียดใน ตารางภาคผนวกที่ ข.2) ในข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) เช่น เงินเดือน เงินโบนัส รายรับจากการประกอบธุรกิจ(ที่ไม่ใช่การเกษตร) เป็นต้น และนำบุคคลที่ประกอบ อาชีพเกษตรกรรมออกจากการคัดกรอง เนื่องจากตามประมวลรัษฎากรมาตรา 42 บัญญัติไว้ว่า ยกเว้น เงินได้ของชาวนาที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจากกลไกกรรมที่ดินหรือครอบครัวยุติได้ทำเอง

แต่ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลที่ไม่ได้แบ่งแยกอาชีพอย่างละเอียดในภาคการเกษตร จึงจำเป็นต้องตัดบุคคลที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมออกจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ แต่ทั้งนี้จะนำเกษตรกรมาวิเคราะห์ในภายหลัง เมื่อแบ่งชั้นเงินได้พึงประเมิน 20 ชั้น ตามกรมสรรพากร จะพบว่า ในปี 2558 จะมีผู้ที่ยื่นเสียภาษีทั้งหมด 21,263,507 คน มากกว่าจำนวนผู้ยื่นเสียภาษี ตามข้อมูลกรมสรรพากร ซึ่งมีความแตกต่างกันถึง 2 เท่า โดยมีความแตกต่างมากที่สุดถึง 5.98 เท่า ในชั้นที่ 20 และน้อยสุด 1.03 เท่า ในชั้นที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ผู้เสียภาษีที่มีรายได้สูงมีการยื่นเสียภาษีน้อยกว่าที่ควรจะเป็นอย่างมาก ดังแสดงในตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.5 แหล่งที่มาของเงินได้พึงประเมิน จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)

แหล่งที่มาของเงินได้พึงประเมิน
1) ทำงานโดยได้รับค่าจ้างและเงินเดือน
- รหัสอาชีพที่ตรงกับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6*
- รหัสอาชีพอื่น ๆ
2) การประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรม หรือวิชาชีพที่ไม่ใช่การเกษตร
3) การประกอบการเกษตร
4) รายได้จากแหล่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การทำงาน
- รายรับจากการให้เช่าห้อง/เช่าที่ดิน และสินทรัพย์อื่น ๆ
- ค่าลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรต่าง ๆ
- ดอกเบี้ยจากเงินฝาก พันธบัตร เงินปันผล ฯลฯ

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : * รหัสอาชีพที่ตรงกับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 แสดงในตารางภาคผนวกที่ ข.1

ตารางที่ 3.6 จำนวนผู้ยื่นเสียภาษี ปี 2558

ชั้นที่	ชั้นเงินได้พึงประเมิน	ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือน (SES)	ข้อมูล กรมสรรพากร
1	0	-	1,116
2	1-100,000	4,735,325	1,438,290
3	100,001-150,000	5,045,083	1,362,212
4	150,001-200,000	2,963,870	1,377,107
5	200,001-250,000	1,786,399	1,144,058
6	250,001-300,000	1,148,426	943,047
7	300,001-350,000	718,455	697,438
8	350,001-400,000	865,055	604,842
9	400,001-450,000	506,878	422,318
10	450,001-500,000	507,004	336,807
11	500,001-750,000	1,390,879	1,079,712
12	750,001-1,000,000	568,054	490,607
13	1,000,001-1,500,000	436,600	375,311
14	1,500,001-2,000,000	199,026	151,615
15	2,000,001-4,000,000	238,309	134,324
16	4,000,001-6,000,000	67,071	33,555
17	6,000,001-8,000,000	27,882	13,917
18	8,000,001-10,000,000	13,459	6,253
19	10,000,001-20,000,000	25,928	8,193
20	20,000,001 ขึ้นไป	19,804	3,309
รวม		21,263,507	10,624,031

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

จากนั้นสามารถคำนวณค่าใช้จ่ายร้อยละ 40 ไม่เกิน 60,000 บาท จากรายได้พึงประเมินที่แท้จริงได้ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-2 ส่วนหลักเกณฑ์ค่าใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3-8 มีข้อจำกัดทางด้านข้อมูล จึงต้องใช้หลักเกณฑ์ของค่าใช้จ่ายตามเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-2 เท่านั้น สาเหตุที่ไม่ใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตามข้อมูลกรมสรรพากร เนื่องจากทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนสูง เพราะผู้ยื่นเสียภาษีจะสามารถหักค่าใช้จ่ายได้มากกว่าหรือน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งเมื่อคำนวณค่าใช้จ่ายรายบุคคลแล้วจะนำมาหักออกจากรายได้พึงประเมินของบุคคลนั้น ๆ จะได้รายได้ฐานภาษีรายบุคคล หากแบ่งกลุ่มข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ตามขั้นเงินได้พึงประเมิน 20 ขั้นของกรมสรรพากร จะพบว่าเมื่อให้ผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทุกคนเสียภาษี ในปี 2558 มีความแตกต่างของรายได้ฐานภาษีเฉลี่ยระหว่างขั้นที่ 2 กับขั้นที่ 20 สูงถึง 915.22 เท่า มีความแตกต่างกันมากกว่าการใช้ข้อมูลของกรมสรรพากร แต่ในขณะเดียวกันความแตกต่างของค่าใช้จ่ายมีเพียง 1.94 เท่า เช่นเดียวกันกับความแตกต่างทางด้านค่าใช้จ่ายของผู้ยื่นเสียภาษีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 เพียงประเภทเดียวจากกรมสรรพากร ดังแสดงในตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 รายได้พึงประเมินเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย ตามขั้นเงินได้พึงประเมิน จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2558

ขั้นที่	รายได้พึงประเมินเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย
1	-	-	-
2	77,265	30,906	46,359
3	124,372	49,749	74,623
4	174,791	60,000	114,791
5	224,504	60,000	164,504
6	275,762	60,000	215,762
7	325,972	60,000	265,972
8	371,558	60,000	311,558
9	425,868	60,000	365,868
10	477,375	60,000	417,375
11	611,220	60,000	551,220
12	869,811	60,000	809,811
13	1,222,775	60,000	1,162,775

ชั้นที่	รายได้พึงประเมินเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย	รายได้ฐานภาษีเฉลี่ย
14	1,744,247	60,000	1,684,247
15	2,728,469	60,000	2,668,469
16	4,832,337	60,000	4,772,337
17	6,831,093	60,000	6,771,093
18	8,827,084	60,000	8,767,084
19	14,108,392	60,000	14,048,392
20	42,488,464	60,000	42,428,464

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ทั้งนี้การวิเคราะห์รายได้ฐานภาษี จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) เป็นข้อมูลที่เปิดเผย มีรายละเอียดรายได้ที่แท้จริงของแต่ละบุคคลในครัวเรือน จึงใช้รายได้ที่แสดงตามข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ในการวิเคราะห์ เนื่องจากจะทำให้การวิเคราะห์มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นและประชากรถ่วงน้ำหนักมีค่าเท่ากับผลรวมของค่าถ่วงน้ำหนักที่แสดงในข้อมูล ดังนั้นจึงใช้ค่าถ่วงน้ำหนักที่แสดงในข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) แทนจำนวนของประชากรถ่วงน้ำหนักในรายได้นั้น ๆ เช่น ในปี 2558 ครัวเรือนที่ 15 สมาชิกคนที่ 1 มีรายได้ 240,000 บาท และค่าถ่วงน้ำหนักตามข้อมูล 2,693 แปลผลได้ว่ามีประชากรจำนวน 2,693 คน ที่มีรายได้คนละ 240,000 บาทหรือครัวเรือนที่ 16 สมาชิกคนที่ 1 มีรายได้ 108,000 บาท และมีค่าถ่วงน้ำหนักตามข้อมูล 774 ดังนั้นจะมีประชากร 774 คน ที่มีรายได้คนละ 108,000 บาท ดังแสดงในตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 ตัวอย่างของรายได้รายบุคคล จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2558

ค่าถ่วงน้ำหนัก	ลำดับครัวเรือน	ลำดับสมาชิก	รายได้
2,693	15	1	240,000
2,693	15	2	360,000
774	16	1	108,000
774	16	2	108,000

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

3.2.2. รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี

รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างภาษีก่อนการใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนทางภาษี จำนวนภาษีจากรายได้ฐานภาษีและใช้อัตราภาษีตามกฎหมายในปีนั้น ๆ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงชั้นอัตราภาษีในปีที่วิเคราะห์ (พิจารณาได้จากบทที่ 2 ตารางที่ 2.3) เช่น ในปี 2558 จากข้อมูลกรมสรรพากร ในชั้นที่ 15 มีรายได้ฐานภาษีเฉลี่ยเท่ากับ 1,961,575 บาท จำนวนภาษีตามชั้นอัตราภาษีตามกฎหมายในปี 2558 ดังแสดงในตารางที่ 3.9 รายได้ฐานภาษีจะเปรียบเสมือนรายได้สุทธิ จึงเสียภาษีในชั้นอัตราภาษีร้อยละ 25 ดังนั้นสามารถคำนวณภาษีส่วนแรกได้จากภาษีสะสมสูงสุดของขั้นเงินได้สุทธิ 750,001-1,000,000 บาท (4) เท่ากับ 115,000 บาท และส่วนที่สองจากการนำรายได้ฐานภาษีเฉลี่ย 1,961,575 บาท ลบเงินได้สุทธิของขั้นก่อนหน้าทั้งหมด 1,000,000 บาท จะได้เท่ากับ 961,575 บาท แล้วนำไปคูณอัตราภาษีร้อยละ 25 จะได้ภาษี 240,393.75 บาท หลังจากนั้นรวมภาษีทั้ง 2 ส่วนจะได้ภาษีที่ต้องชำระทั้งหมด 355,393.75 บาท ดังนั้นสามารถหารรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี ได้จากการนำเงินได้พึงประเมินเฉลี่ยของชั้นที่ 15 ลบกับภาษีที่คำนวณข้างต้นเท่ากับ 2,354,768.25 บาท (เงินได้พึงประเมิน 2,710,162 บาท และภาษี 355,393.75 บาท)

ตารางที่ 3.9 อัตราภาษีตามกฎหมาย ปี 2558

ขั้นเงินได้สุทธิตั้งแต่	อัตราภาษี ตามกฎหมาย (1)	เงินได้สุทธิจำนวน สูงสุดของขั้น (2)	ภาษีในแต่ ละขั้นเงินได้ (3)=(1)×(2)	ภาษีสะสม สูงสุดของขั้น (4)
0-150,000	5% (ยกเว้น)	150,000	ยกเว้น	ยกเว้น
150,001-300,000	5%	150,000	7,500	7,500
300,001-500,000	10%	200,000	20,000	27,500
500,001-750,000	15%	250,000	37,500	65,000
750,001-1,000,000	20%	250,000	50,000	115,000
1,000,001-2,000,000	25%	1,000,000	250,000	365,000
2,000,001-4,000,000	30%	2,000,000	600,000	965,000
4,000,001 ขึ้นไป	35%	NA	NA	NA

ที่มา : ข้อมูลจากกรมสรรพากร และคำนวณเอง

โดยเมื่อเปรียบเทียบรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีของข้อมูลกรมสรรพากรกับข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) พบว่า ในปี 2558 ภาษีที่คำนวณจากข้อมูลกรมสรรพากรน้อยกว่าที่คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ในทุก ๆ ชั้นเงินได้พึงประเมิน จึงทำให้รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีของข้อมูลกรมสรรพากรมีค่ามากกว่าที่คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ยกเว้นชั้นที่ 2, 6, 7 และ 9 ที่รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีของข้อมูลกรมสรรพากรน้อยกว่าข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ดังแสดงในตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10 ภาษีเฉลี่ย รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558

ชั้นที่	ข้อมูลกรมสรรพากร		ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)	
	ภาษีเฉลี่ย	รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเฉลี่ย	ภาษีเฉลี่ย	รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเฉลี่ย
1	0	0	-	-
2	0	57,342	0	77,265
3	0	124,958	0	124,372
4	0	175,930	0	174,791
5	710	224,972	777	223,727
6	2,831	272,052	3,288	272,474
7	5,301	318,975	5,799	320,173
8	7,174	367,713	8,686	362,872
9	12,274	411,375	14,087	411,781
10	15,494	459,938	19,237	458,137
11	28,074	582,562	35,644	575,576
12	50,524	808,409	77,365	792,446
13	93,912	1,114,245	155,904	1,066,871
14	168,189	1,545,963	286,062	1,458,185
15	368,659	2,341,503	565,620	2,162,849
16	812,732	4,021,358	1,235,343	3,596,995
17	1,266,657	5,600,495	1,934,882	4,896,210

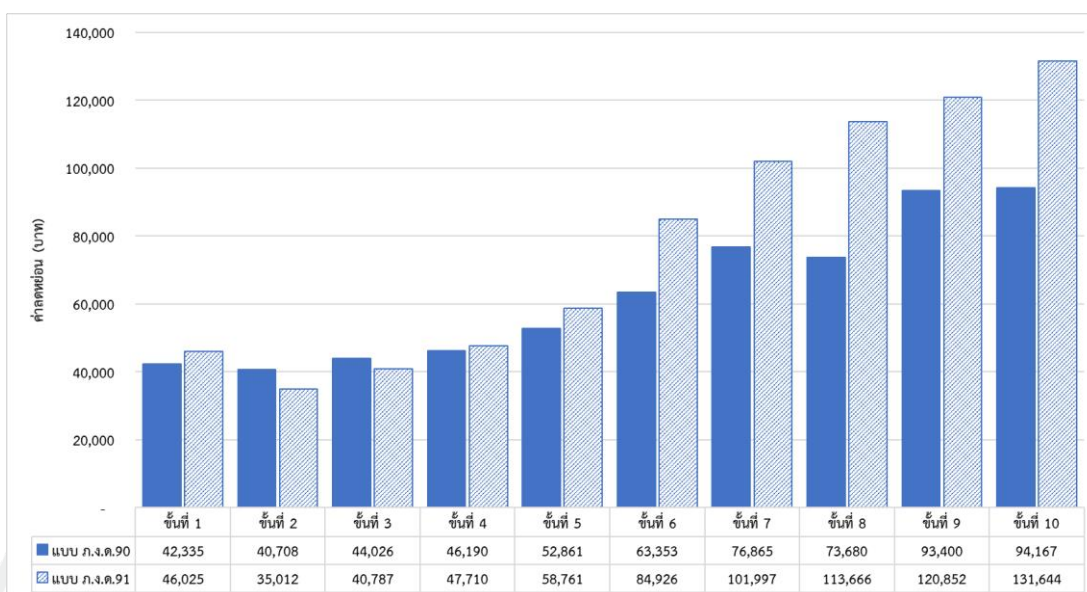
ชั้นที่	ข้อมูลกรมสรรพากร		ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)	
	ภาษีเฉลี่ย	รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเฉลี่ย	ภาษีเฉลี่ย	รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเฉลี่ย
18	1,593,739	7,296,120	2,633,479	6,193,605
19	2,109,298	11,289,620	4,481,937	9,626,455
20	5,153,730	39,106,084	14,414,963	28,073,502

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

3.2.3. รายได้สุทธิหลังหักภาษี

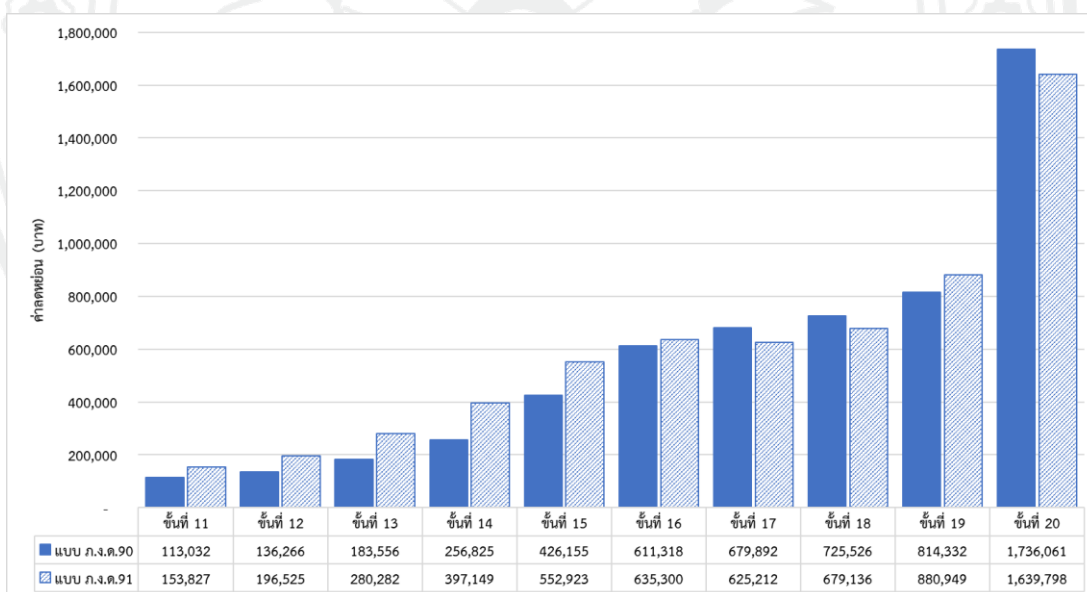
รายได้สุทธิหลังหักภาษี แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างภาษีหลังการใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนทางภาษี โดยค่าลดหย่อนทางภาษีจะคำนวณจากผลรวมของรายการค่ายกเว้นและค่าลดหย่อนในข้อมูลกรมสรรพากรหลังจากนั้นนำมาหาค่าลดหย่อนทางภาษีเฉลี่ยต่อคน ดังนั้นในปี 2558 จะพบว่าชั้นที่ 2, 3, 17, 18 และ 20 ค่าลดหย่อนทางภาษีเฉลี่ยต่อคนตามเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 มีค่ามากกว่าตามเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 เพียงประเภทเดียว ต่างกันเฉลี่ยถึง 96,263 บาท ในชั้นที่ 20 เนื่องจากประเภทของเงินได้พึงประเมินที่หลากหลายและค่าลดหย่อนทางภาษีบางรายการที่สามารถหักลดหย่อนได้เป็นร้อยละของรายได้พึงประเมิน จึงทำให้ค่าลดหย่อนทางภาษีในส่วนนั้นมากกว่าแบบเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 เพียงประเภทเดียว ถึงแม้ว่าจะมีเพดานยอดค่าลดหย่อนทางภาษีก็นับตาม เช่น ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว สามารถหักได้ร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน แต่ไม่เกิน 500,000 บาท เป็นต้น แต่ทางตรงกันข้ามในชั้นอื่น ๆ ค่าลดหย่อนทางภาษีของเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 กลับมีค่าน้อยกว่า สาเหตุมาจากส่วนของค่ายกเว้นที่มีมูลค่าสูงมากและมากที่สุดรายการ เงินสะสม กบข. เงินสะสมกองทุนสงเคราะห์ครูโรงเรียนเอกชน และเงินค่าชดเชยที่ได้รับตามกฎหมายแรงงาน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ส่วนใหญ่ใช้สิทธิหักรายการค่ายกเว้นมากกว่าผู้มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 ที่นิยมใช้สิทธิหักรายการค่าลดหย่อนมากกว่ารายการยกเว้น ดังแสดงในภาพที่ 3.2 และ 3.3

ภาพที่ 3.2 ค่าลดหย่อนทางภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมินที่ 1-10 ปี 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร และคำนวณเอง

ภาพที่ 3.3 ค่าลดหย่อนทางภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมินที่ 11-20 ปี 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร และคำนวณเอง

การคำนวณรายได้สุทธิ จากรายได้ฐานภาษีลบกับค่าลดหย่อนทางภาษี พบว่าในปี 2558 ในทุก ๆ ชั้นเงินได้พึงประเมิน รายได้สุทธิเฉลี่ยจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) มากกว่ารายได้สุทธิเฉลี่ยจากข้อมูลกรมสรรพากร แสดงให้เห็นว่าเมื่อให้ผู้ที่ไปตามเกณฑ์ของกรมสรรพากรได้ยื่นเสียภาษีจะส่งผลให้ภาครัฐมีรายได้จากการเก็บภาษีเพิ่มขึ้น เนื่องจากภาษีที่ภาครัฐจัดเก็บนั้นมาจากการคำนวณด้วยรายได้สุทธิ ดังแสดงในตาราง 3.11

ตารางที่ 3.11 เปรียบเทียบรายได้สุทธิเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558

ชั้นที่	ข้อมูลกรมสรรพากร	ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)
1	0	-
2	0	9,826
3	31,794	33,217
4	63,492	67,515
5	104,305	107,826
6	125,065	141,104
7	157,744	177,779
8	179,672	220,731
9	230,047	264,109
10	255,327	311,216
11	347,599	427,819
12	468,177	666,420
13	632,104	971,890
14	884,479	1,421,330
15	1,483,134	2,240,491
16	2,813,494	4,161,020
17	4,134,696	6,091,201
18	5,058,683	8,041,558
19	6,434,291	13,234,060
20	14,249,864	40,692,404

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

โดยการคำนวณภาษีจากเงินได้สุทธิจะใช้วิธีเดียวกันกับการคำนวณภาษีจากเงินได้ฐานภาษี แตกต่างกันเพียงใช้เงินได้สุทธิแทนเงินได้ฐานภาษี (วิธีการคำนวณตามหัวข้อ 3.2.2) ดังนั้นในปี 2558 ในทุก ๆ ชั้นเงินได้พึงประเมิน ภาษีจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) มีค่ามากกว่าภาษีของข้อมูลกรมสรรพากร ทำให้ภาครัฐจะสามารถเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นถึง 626,283,254,734 บาท โดยประกอบด้วยภาษีที่คำนวณจากเงินได้สุทธิของผู้มีหน้าที่เสียภาษีจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) เท่ากับ 799,258,490,463 บาท และตามข้อมูลกรมสรรพากร เท่ากับ 172,975,235,729 บาท การประมาณการเมื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีทุกคนยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี ส่งผลให้รายได้สุทธิหลังหักภาษีของข้อมูลกรมสรรพากรมีค่ามากกว่าที่คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ยกเว้นชั้นที่ 2, 6, 7 และ 9 ที่มีรายได้สุทธิหลังหักภาษีของข้อมูลกรมสรรพากรน้อยกว่าข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ชั้นที่ยกเว้นดังกล่าวสอดคล้องกันกับรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีที่เคยกล่าวมาแล้วข้างต้น ดังแสดงในตารางที่ 3.12

ตารางที่ 3.12 ภาษีเฉลี่ย รายได้สุทธิหลังหักภาษีเฉลี่ย ตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558

ชั้นที่	ข้อมูลกรมสรรพากร		ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)	
	ภาษีเฉลี่ย	รายได้สุทธิหลังหักภาษีเฉลี่ย	ภาษีเฉลี่ย	รายได้สุทธิหลังหักภาษีเฉลี่ย
1	0	0	-	-
2	0	57,342	0	77,265
3	0	124,958	0	124,372
4	0	175,930	0	174,791
5	0	225,682	0	224,504
6	0	274,883	252	275,510
7	529	323,747	1,413	324,559
8	1,869	373,018	3,537	368,021
9	4,002	419,646	5,705	420,163
10	5,266	470,165	8,876	468,498
11	13,149	597,487	20,709	590,511
12	26,866	832,066	52,713	817,098
13	51,680	1,156,477	111,919	1,110,856

ชั้นที่	ข้อมูลกรมสรรพากร		ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)	
	ภาษีเงินได้	รายได้สุทธิหลังหักภาษีเงินได้	ภาษีเงินได้	รายได้สุทธิหลังหักภาษีเงินได้
14	100,989	1,613,163	220,333	1,523,914
15	237,646	2,472,516	442,399	2,286,070
16	618,532	4,215,557	1,028,922	3,803,415
17	1,055,796	5,811,356	1,696,920	5,134,172
18	1,367,777	7,522,082	2,379,545	6,447,539
19	1,823,549	11,575,369	4,196,921	9,911,471
20	4,552,452	39,707,362	13,807,341	28,681,123

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

3.3. กรณีในการวิเคราะห์

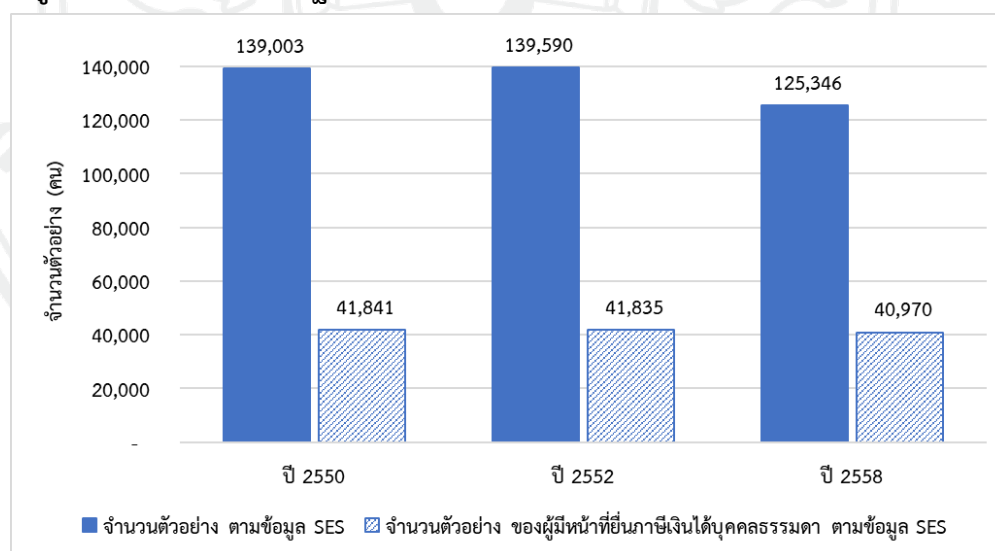
กรมสรรพากรได้ชี้แจงไว้ว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปหรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมาโดยมีสถานะอย่างหนึ่งอย่างใด

- 1) บุคคลธรรมดา
- 2) ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช่นิติบุคคล
- 3) ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี
- 4) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง หรือคณะบุคคลที่มีใช่นิติบุคคล

ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ที่นำวิเคราะห์การกระจายรายได้ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นการสำรวจหน่วยครัวเรือนที่ประกอบไปด้วยวัยเด็ก วัยรุ่น วัยแรงงาน และวัยชรา สำหรับในครัวเรือนหนึ่ง ๆ จะมีทั้งผู้ที่มีหน้าที่และไม่มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีบุคคลธรรมดา จึงจะต้องคัดกรองข้อมูลบุคคลที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีตามกฎหมายสรรพากรออกจากการวิเคราะห์ โดยมีหลักเกณฑ์ว่า หากเป็นผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 เกิน 30,000 บาทต่อปี หรือผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 เท่านั้น เกิน 50,000 บาทต่อปี (ที่มา วิธีการออกแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา)

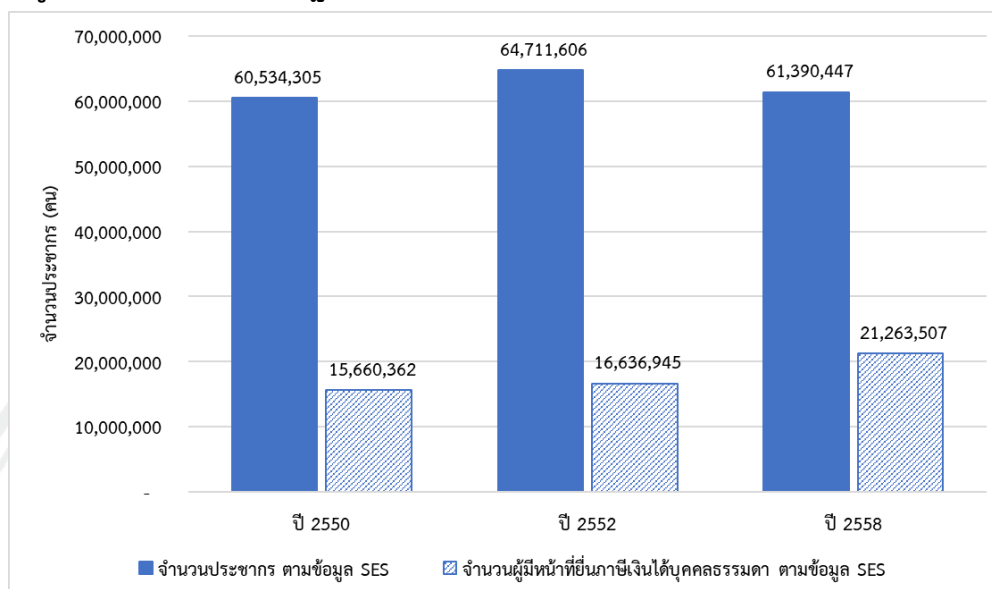
ดังนั้นในปี 2558 จากเดิมข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) มีตัวอย่าง 125,346 คน เมื่อคัดกรองบุคคลผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีตามหลักเกณฑ์ของกรมสรรพากรจะเหลือตัวอย่างเพียง 40,970 คน เป็นเพียงร้อยละ 32.69 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดหรือพิจารณาประชากรถ่วงน้ำหนักเพื่อให้เป็นค่าของประชากรทั้งประเทศไทย จะพบว่ามีการที่มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีจำนวน 21,263,507 คน ดังที่แสดงในภาพที่ 3.4 และ 3.5

ภาพที่ 3.4 จำนวนตัวอย่าง และจำนวนตัวอย่างของผู้ที่มีหน้าที่ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ภาพที่ 3.5 จำนวนประชากรทั้งหมด และจำนวนผู้ที่มีหน้าที่ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2550, 2552 และ 2558

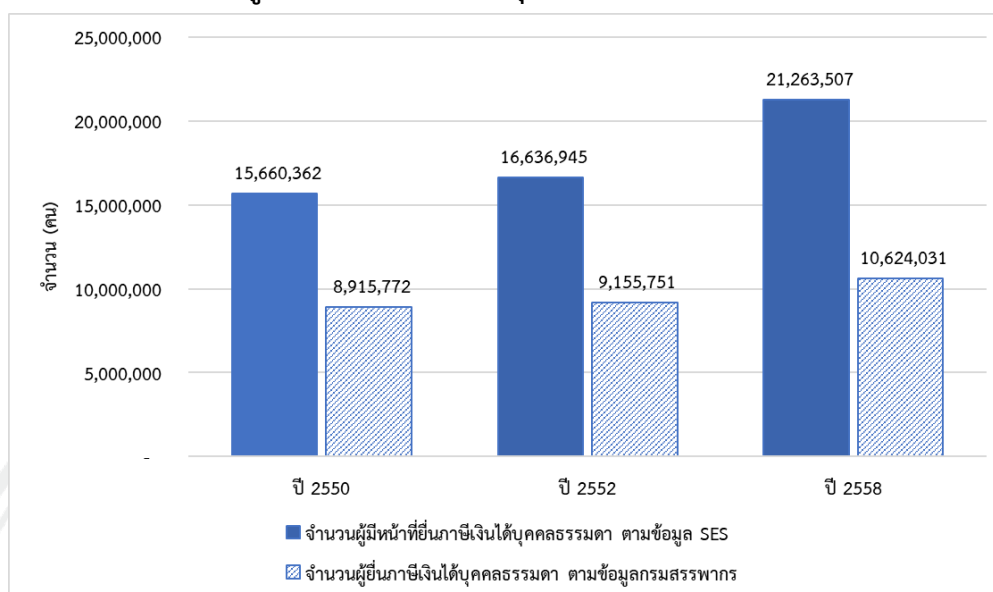
ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

เมื่อได้คัดกรองข้อมูลแล้วจะมีเพียงผู้ที่มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีตามหลักเกณฑ์ของกรมสรรพากร เท่านั้นที่จะนำมาวิเคราะห์การกระจายรายได้ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะวิเคราะห์ใน 4 กรณี คือ กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี และกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกรทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1. กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร

กรณีนี้จะเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามข้อมูลของกรมสรรพากร ซึ่งจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจะเท่ากับจำนวนผู้เสียภาษีของกรมสรรพากร จากเดิมที่มีบุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์การยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) 21,263,507 คน (ตัวอย่าง 40,970 คน) จะต้องตัดจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีให้เท่ากับข้อมูลกรมสรรพากรเพียง 10,624,031 คน เป็นเพียงร้อยละ 49.97 ของผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีตามข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ดังแสดงในภาพที่ 3.6

ภาพที่ 3.6 จำนวนผู้มีหน้าที่ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

การสุ่มผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีของข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ให้เท่ากับข้อมูลกรมสรรพากร จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling) โดยเริ่มจากการเรียงกลุ่มตัวอย่างตามข้อมูลดิบเพื่อไม่ให้เกิดการเอนเอียง (Biased) และการสุ่มจะแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นช่วง ๆ ที่เท่ากัน จะใช้ช่วงหรือระยะห่างจากสัดส่วนของจำนวนตัวอย่างที่ต้องใช้ (5) ต่อตัวอย่างในข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) (2) จากนั้นสุ่มตัวอย่างหน่วยแรก ส่วนหน่วยต่อ ๆ ไปนับจากระยะห่างของสัดส่วนที่คำนวณไว้จนครบตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ เช่น ในปี 2558 ขั้นที่ 2 ข้อมูลของกรมสรรพากรมีผู้ยื่นเสียภาษี (1) 1,438,290 คน ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) มีผู้ยื่นเสียภาษีตามหลักเกณฑ์สูงถึง 4,736,441 คน แต่ด้วยกรณีดังกล่าวจะวิเคราะห์โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกรมสรรพากรจึงต้องตัดจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีให้เท่ากับกรมสรรพากร จึงหาสัดส่วนของประชากรต่อตัวอย่างในข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) (4) จะได้ 460.01 แสดงให้เห็นว่าโดยประมาณ 1 ตัวอย่างเป็นตัวแทนของประชากร 460 คน จากนั้นหาสัดส่วนของผู้ยื่นเสียภาษีตามกรมสรรพากร (1) ต่อสัดส่วนของประชากรต่อตัวอย่าง (4) จะได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องใช้ 3,129 คน เริ่มเลือกตัวอย่างแรกในข้อมูลหลังจากนั้นคำนวณหาระยะห่าง (ดูรายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ ค.1-ค.3) จะได้เท่ากับ 3 คน 3 คน 3 คน และ 4 คน หลังจากนั้นระยะห่างจะวนกลับไปเริ่มที่ 3 คนอีกครั้งจนครบตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการใช้ สุดท้ายจะได้จำนวนประชากรถ่วงน้ำหนักประมาณ 1,436,801 คน ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับผู้ยื่นเสียภาษีตามข้อมูลกรมสรรพากร ดังแสดงในตารางที่ 3.13 (ดูรายละเอียดในตารางภาคผนวกที่ ง.1-ง.2)

ตารางที่ 3.13 การประมาณการจำนวนผู้เสียภาษี จากการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ ปี 2558

ชั้นที่	ผู้ยื่นภาษี ตาม	ข้อมูล SES		สัดส่วนประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร
	กรมสรรพากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ต่อตัวอย่าง	ที่ต้องใช้	ถ่วงน้ำหนัก
	(1)	(2)	(3)	(4)=(3)÷(2)	(5)=(1)÷(4)	(6)
1	1,116	-	-	-	-	-
2	1,438,290	10,294	4,736,441	460.01	3,129*	1,436,801
3	1,362,212	9,071	5,045,083	556.18	2,449	1,375,991
4	1,377,107	5,010	2,963,870	591.59	2,328	1,386,820
5	1,144,058	3,171	1,786,399	563.36	2,031	1,164,925
6	943,047	2,201	1,148,426	521.77	1,807	954,480
7	697,438	1,416	718,455	507.38	1,375	706,472
8	604,842	1,584	865,055	546.12	1,108	626,360
9	422,318	996	506,878	508.91	830	421,996
10	336,807	954	507,004	531.45	634	338,827
11	1,079,712	2,892	1,390,879	480.94	2,245	1,101,882
12	490,607	1,188	568,054	478.16	1,026	493,883
13	375,311	910	436,600	479.78	782	378,394
14	151,615	410	199,026	485.43	312	157,827
15	134,324	544	238,309	438.07	307	131,685
16	33,555	140	67,071	479.08	70	31,938
17	13,917	62	27,882	449.70	31	13,659
18	6,253	31	13,459	434.17	14	6,688
19	8,193	62	25,928	418.19	20	6,627
20	3,309	34	19,804	582.48	6	3,596
รวม	10,624,031	40,970	21,263,507		20,504	10,738,849

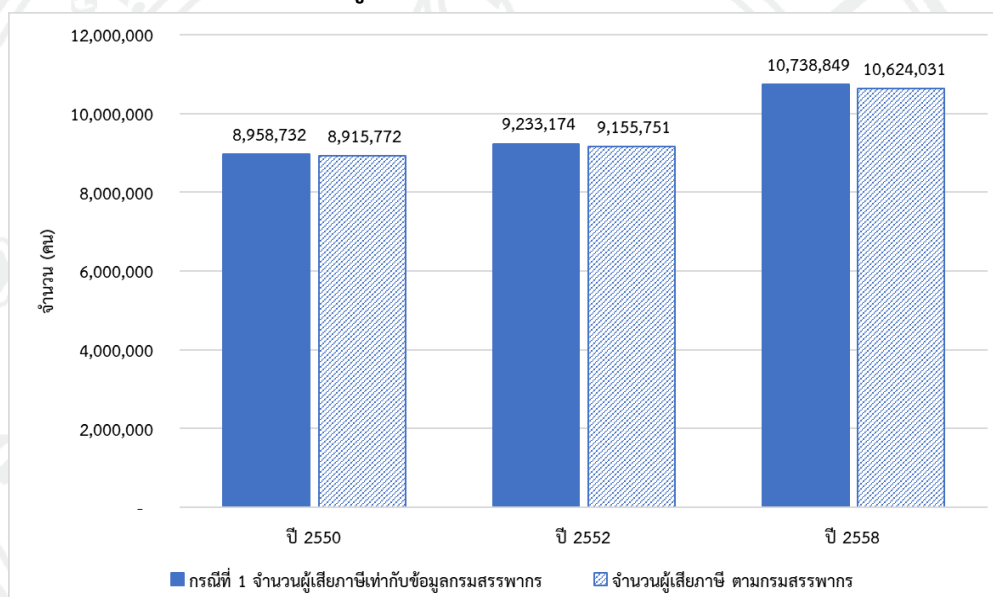
ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ไม่มีผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีตามเกณฑ์ที่ 1 คือ ผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินเท่ากับ 0 บาท เนื่องจากหลักเกณฑ์ของผู้ยื่นเสียภาษีตามกรมสรรพากรหากเป็นผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ต้องมีรายได้มากกว่า 50,000 บาท หรือผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1-8 จะต้องมียาได้มากกว่า 30,000 บาท ดังนั้นการศึกษาจึงต้องเพิ่มจำนวนคนในชั้นที่ 2 เพราะเป็นชั้นที่มีผู้ยื่นเสียภาษีมากที่สุดตามข้อมูลกรมสรรพากร

เพื่อไม่ให้เกิดการเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีไปกระทบต่อข้อมูลทำให้เกิดความเอนเอียง โดยค่า 3,129 คำนวณมาจากชั้นที่ 2 หาจำนวนตัวอย่างที่ต้องใช้ คือ $1,438,290 \div 460.01 = 3,127$ คน และรวมกับชั้นที่ 1 ตัวอย่างที่ต้องใช้ $1,116 \div 460.01 = 2$ คน

ดังนั้นเมื่อจำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร (กรณีที่ 1) จะพบว่า ในปี 2550 2552 และ 2558 จะมีผู้ยื่นเสียภาษีประมาณ 8,958,732 9,233,174 และ 10,738,849 คน ตามลำดับ เป็นค่าใกล้เคียงกับผู้ยื่นเสียภาษีของข้อมูลกรมสรรพากรที่เท่ากับ 8,915,772 9,155,751 และ 10,624,031 คน ตามลำดับ ดังแสดงภาพที่ 3.7

ภาพที่ 3.7 จำนวนผู้ยื่นเสียภาษี ตามกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร และจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีแก่กรมสรรพากร ปี 2550, 2552 และ 2558

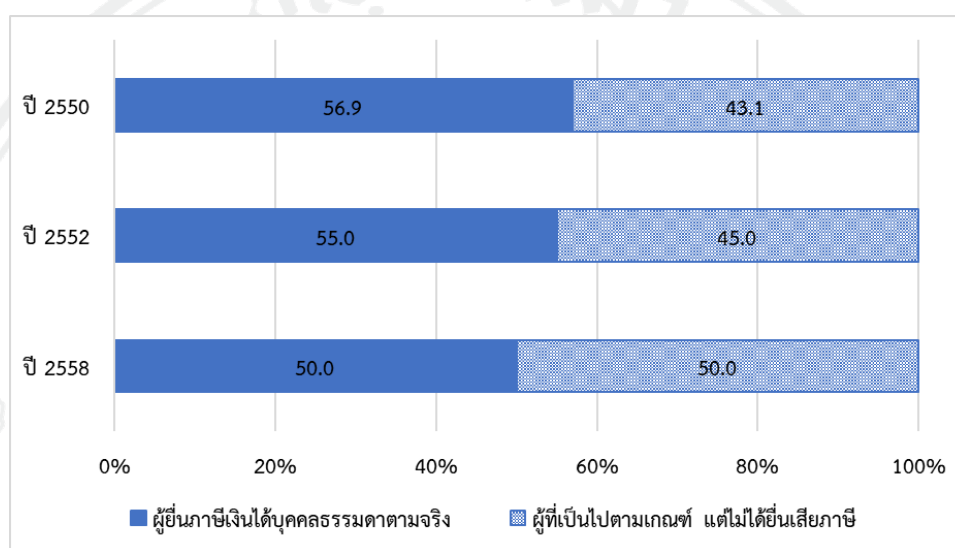
ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

3.3.2. กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี

การวิเคราะห์ในกรณีนี้เป็นการเพิ่มจำนวนผู้ยื่นเสียภาษี ตามจำนวนผู้ที่มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีของข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ในปี 2550, 2552 และ 2558 มีผู้ยื่นเสียภาษีตามกรมสรรพากรจำนวน 8,915,772 9,155,751 และ 10,624,031 คน ตามลำดับ แต่จำนวนประชากรที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์จะต้องยื่นเสียภาษีสูงถึง 15,660,362 16,636,945 และ 21,263,507 คน ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้น 1.76, 1.82 และ 2 เท่า ตามลำดับ (พิจารณาย้อนกลับในภาพที่ 3.6) ในปี 2558 จะพบว่า สัดส่วนของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามข้อมูลกรมสรรพากรมีเพียงร้อยละ 50 ของประชากรที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ต้องยื่นเสียภาษีในข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) และแนวโน้มของผู้ยื่นเสียภาษีตามข้อมูล

กรมสรรพากรในปี 2550, 2552 และ 2558 มีแนวโน้มผู้เสียภาษีน้อยลงเมื่อเทียบกับจำนวนของผู้ที่มีหน้าที่ต้องยื่นเสียภาษีตามข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ดังแสดงในภาพที่ 3.8

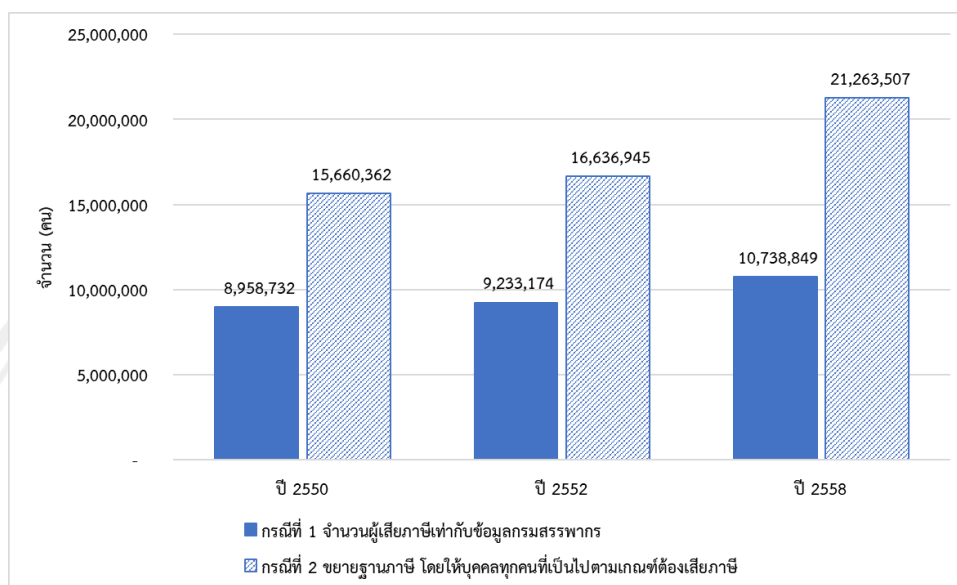
ภาพที่ 3.8 สัดส่วนของผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่กรมสรรพากรต่อประชากรที่เป็นไปตามเกณฑ์จะต้องยื่นภาษีจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

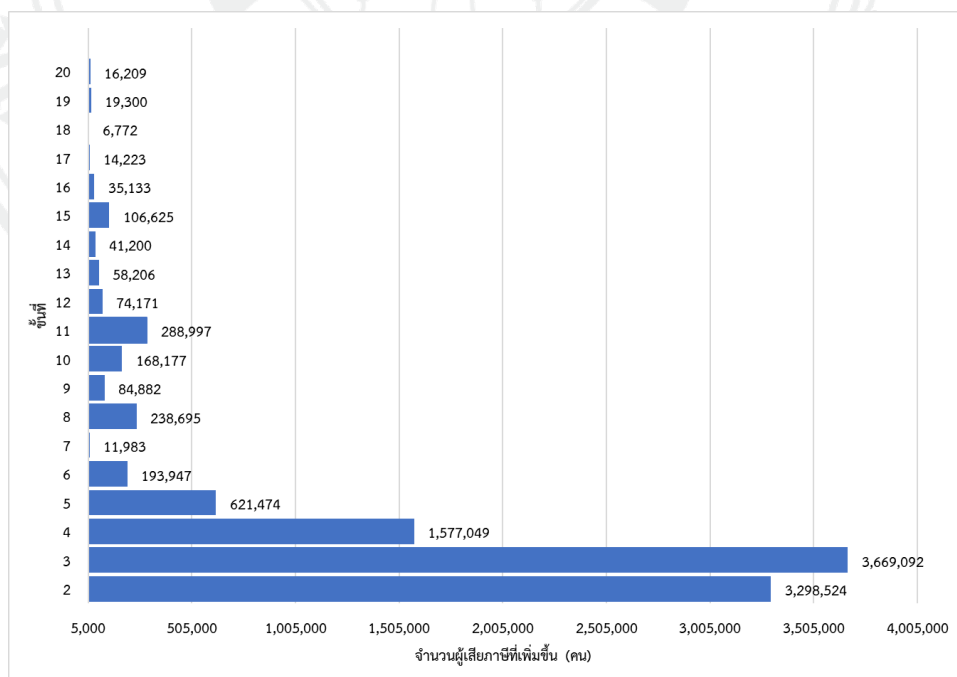
ดังนั้นจากกรณีที่ 1 ที่กำหนดให้ผู้เสียภาษีเท่ากับข้อมูลของกรมสรรพากร เมื่อเปลี่ยนเป็นกรณีที่ 2 โดยการเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีให้มากขึ้นหรือการขยายฐานภาษีให้ผู้ที่เป็นไปตามเกณฑ์ของผู้เสียภาษีทุกคนต้องเสียภาษี จะมีจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีเพิ่มขึ้นจากกรณีที่ 1 เท่ากับ 6,701,630 7,403,771 และ 10,524,658 คน ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 3.9 และพบว่าในปี 2558 เมื่อพิจารณาตามขั้นเงินได้พึงประเมิน 20 ขั้น จำนวนผู้เสียภาษีเพิ่มขึ้นมากที่สุดถึง 3,669,092 คน ในขั้นที่ 3 และเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด คือ ขั้นที่ 18 เพิ่มขึ้นเพียง 6,772 คน ดังแสดงในภาพที่ 3.10

ภาพที่ 3.9 จำนวนผู้ยื่นภาษี ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ภาพที่ 3.10 จำนวนผู้เสียภาษีที่เพิ่มขึ้นจากกรณีที่ 1 เป็นกรณีที่ 2 แบ่งตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558

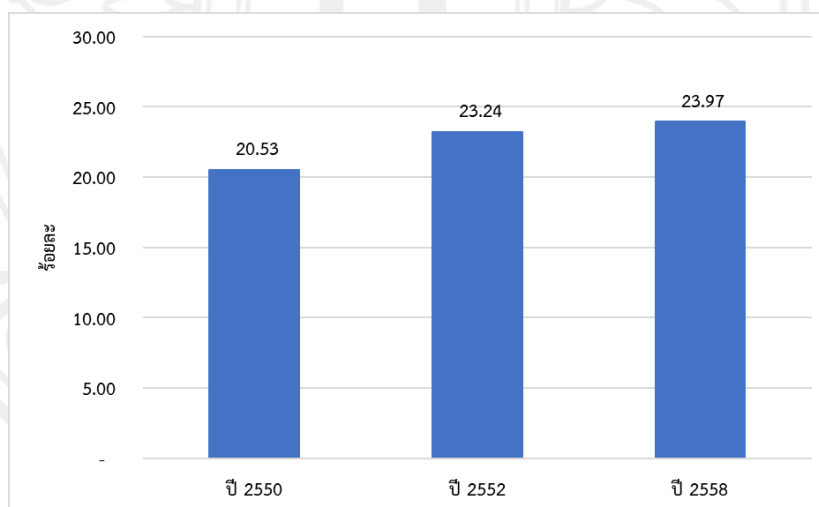
ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

3.3.3. กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี

ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 42 ได้มีการยกเว้นเงินได้ของชาวนาที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจากกิจกรรมที่ตนหรือครอบครัวได้ทำเอง แต่ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ที่ไม่สามารถแยกได้ว่าเกษตรกรนั้นได้เงินได้มาจากเฉพาะการทำนา เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีการประกอบอาชีพการเกษตรหลายด้าน เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน เป็นต้น จึงสมมติให้ผู้มีเงินได้ที่เป็นเกษตรกรได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ น่าสนใจว่าในปัจจุบันมีเกษตรกรบางรายเป็นกลุ่มเกษตรกรขนาดใหญ่ และความเหลื่อมล้ำภายในภาคเกษตรค่อนข้างสูง (สามารถพิจารณาได้จากภาพที่ 4.8) ดังนั้นจึงน่าสนใจว่าเมื่อเกษตรกรเข้าระบบภาษีจะส่งผลอย่างไรต่อการกระจายรายได้

กำหนดให้จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากรและเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีที่ประกอบอาชีพเกษตรกร หรือกล่าวได้ว่านำข้อมูลของผู้เสียภาษีในกรณีที่ 1 เพิ่มเกษตรกรเข้ามาเป็นผู้เสียภาษีร่วมด้วย ในปี 2558 เกษตรกรที่เป็นผู้เสียภาษีเป็นเพียงร้อยละ 23.97 ของจำนวนผู้เสียภาษีตามข้อมูลกรมสรรพากร และมีแนวโน้มของสัดส่วนของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 3.11

ภาพที่ 3.11 ร้อยละของเกษตรกรเมื่อเทียบกับกรณีที่ 1 ปี 2550, 2552 และ 2558

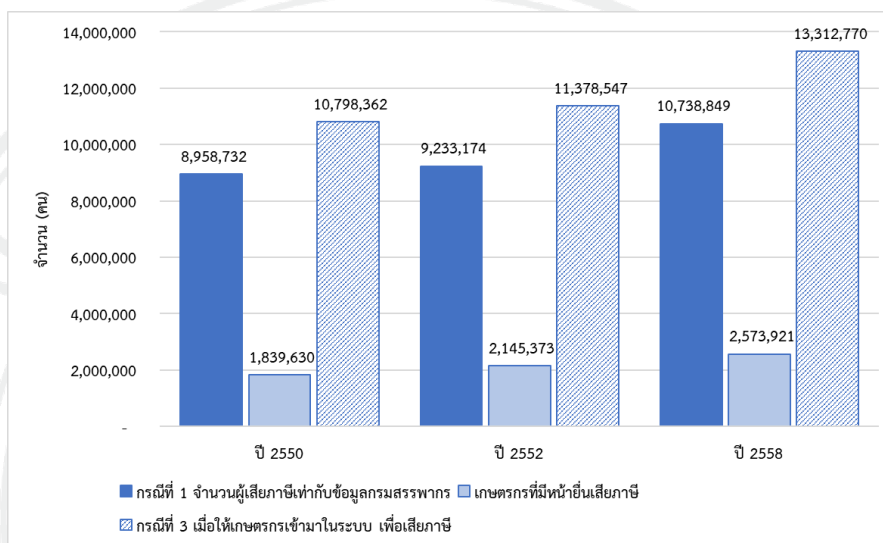

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ดังนั้นจากกรณีที่ 1 ผู้เสียภาษีเท่ากับข้อมูลของกรมสรรพากร เมื่อเพิ่มเกษตรกรผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษี จะได้จำนวนผู้เสียภาษีในกรณีที่ 3 โดยการให้ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรเข้ามาอยู่ในระบบภาษี และทำการเสียภาษีตามโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทำให้ในปี 2550, 2552 และ 2558 มีจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีเป็น 10,798,362 11,378,547 และ 13,312,770 คน ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้น 1,839,630 2,145,373 และ 2,573,921 คน ตามลำดับ ซึ่งจำนวนที่เพิ่มขึ้นเป็นเกษตรกรที่มีหน้ายื่นเสียภาษีนั่นเอง ดังแสดงในภาพที่ 3.12 และเมื่อพิจารณาอย่างละเอียด ในปี 2558 จำนวน

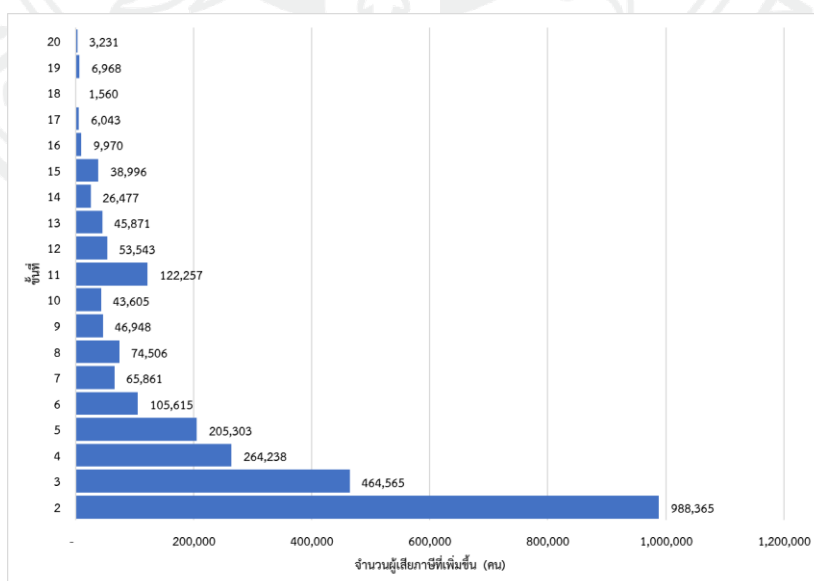
ผู้เสียภาษีเพิ่มขึ้นมากที่สุด 988,365 คน ในชั้นที่ 2 รองลงมาเป็นชั้นที่ 3 เพิ่มขึ้น 464,565 คน และจำนวนผู้เสียภาษีที่เพิ่มขึ้นน้อยที่สุด คือ ชั้นที่ 18 เพิ่มขึ้นเพียง 1,560 คน ดังแสดงในภาพที่ 3.13

ภาพที่ 3.12 จำนวนผู้ยื่นเสียภาษี กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ภาพที่ 3.13 จำนวนผู้เสียภาษีที่เพิ่มขึ้นจากกรณีที่ 1 เป็นกรณีที่ 3 แบ่งตามชั้นเงินได้พึงประเมิน ปี 2558

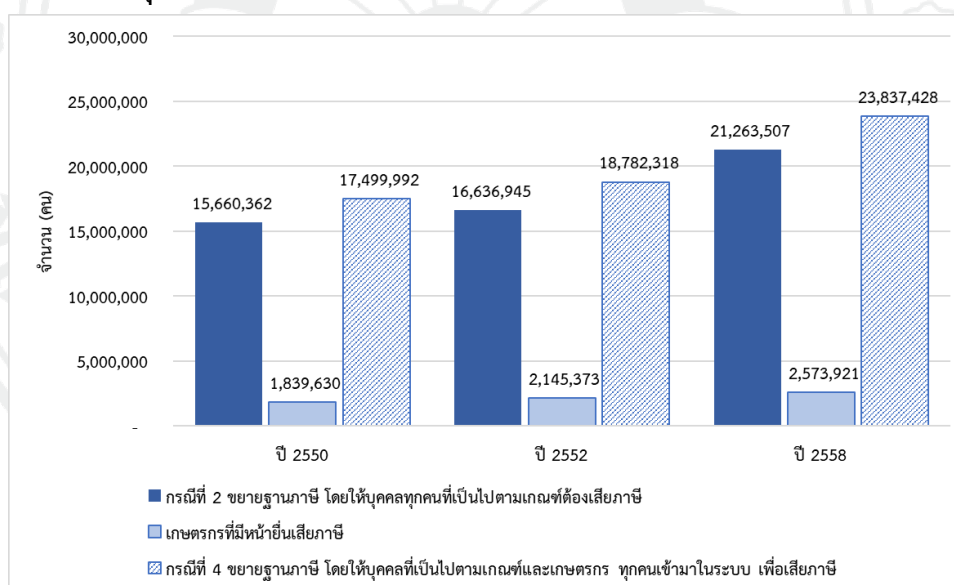

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

3.3.4. กรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกร ทุกคน เข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี

ตามหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี ดังนั้นประชาชนทุกคนควรอยู่ในระบบภาษี เพื่อให้ภาษีมีประสิทธิภาพต่อประชาชนทุกคนและสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และอาชีพเกษตรกรไปพร้อม ๆ กัน เมื่อพิจารณากรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี จะพบว่าในปี 2558 มีจำนวนผู้ยื่นเสียภาษี 21,263,507 คน และรวมกับเกษตรกรที่มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีจำนวน 2,573,921 คน จะทำให้ได้กรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกรทุกคนเข้ามาในระบบเพื่อเสียภาษี โดยมีจำนวนผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีทั้งสิ้น 23,837,428 คน หรือเพิ่มขึ้นเป็น 1.12 เท่าเมื่อเทียบกับกรณีที่ 2 ดังแสดงในภาพที่ 3.14

ภาพที่ 3.14 จำนวนผู้ยื่นเสียภาษี ในกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี และกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกร ทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ดังนั้นสรุปได้ว่าเมื่อพิจารณาการกระจายด้วยค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (GINI Coefficient) ของรายได้ฐานภาษี รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี และรายได้สุทธิหลังหักภาษี จากข้อมูลกรมสรรพากร เปรียบเทียบกับกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร จะแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีต่อการกระจายรายได้ ส่วนการพิจารณาการกระจายรายได้ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวน

ผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร เปรียบเทียบกับกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี แสดงให้เห็นถึงการขยายฐานภาษีต่อการกระจายรายได้ และการเปรียบเทียบกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร กับกรณี ที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี แสดงให้เห็นถึงการขยายฐานภาษีบางส่วน โดยการนำเกษตรกรผู้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเสียภาษีว่ามีผลอย่างไร ต่อการกระจายรายได้ และการเปรียบเทียบกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตาม เกณฑ์ต้องเสียภาษี กับกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกรทุกคน เข้ามาในระบบเพื่อเสียภาษี แสดงให้เห็นถึงการขยายฐานภาษีทั้งหมดของประเทศไทย ซึ่งมีทั้งอาชีพ เกษตรกร และอาชีพอื่นๆ ทั้งระบบ ซึ่งจะทำให้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีผลอย่างไรต่อการกระจาย รายได้ และสุดท้ายการเปรียบเทียบทั้ง 4 กรณีพร้อมกัน จะแสดงให้เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้ และชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาแบบใดที่ส่งผลดีต่อการกระจายรายได้มากที่สุด

บทที่ 4 ผลการศึกษา

เมื่อพิจารณาการกระจายรายได้ในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (สศช.) พบว่า ในปี 2550 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของประเทศไทยเท่ากับ 0.499 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีการกระจายรายได้อยู่ในระดับปานกลาง และต่อมาในปี 2552 การกระจายรายได้ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.490 มีค่าจีนิลดลงเพียง 0.009 และสุดท้ายในปี 2558 การกระจายรายได้ในประเทศไทยดีขึ้น ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเท่ากับ 0.445

โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิเฉลี่ย ช่วงปี 2555-2558 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 4 เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิเฉลี่ย 0.379 เท่ากันกับประเทศลาว ในประเทศที่มีการกระจายรายได้ดีที่สุดโดยเปรียบเทียบ คือ ประเทศกัมพูชา และการกระจายรายได้แย่ที่สุดโดยเปรียบเทียบ คือ ประเทศมาเลเซีย ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิเฉลี่ย ช่วงปี 2555-2558 ของกลุ่มประเทศอาเซียน

ประเทศ	ค่าสัมประสิทธิ์จีนิเฉลี่ย
มาเลเซีย	0.463
ฟิลิปปินส์	0.430
อินโดนีเซีย	0.395
ไทย	0.379
ลาว	0.379
เวียดนาม	0.376
กัมพูชา	0.308

ที่มา : Human Development Report 2016 (UNDP)

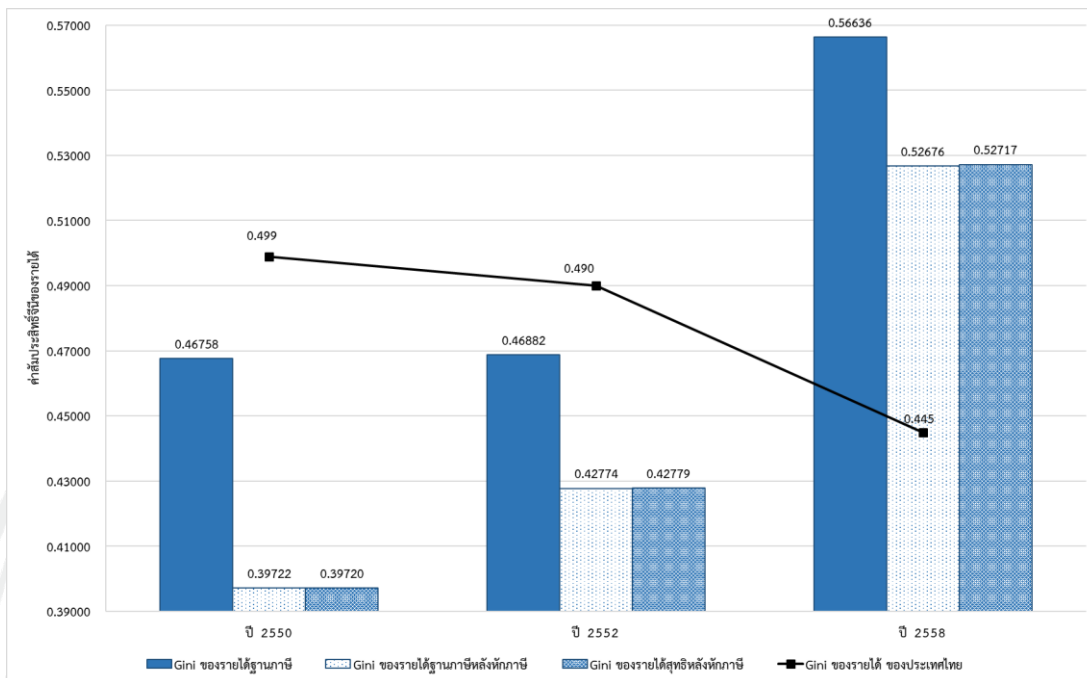
แต่หากพิจารณาเฉพาะการกระจายรายได้ของโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามข้อมูลกรมสรรพากร พบว่า ในปี 2558 และ 2552 ลักษณะการกระจายรายได้เป็นแบบเดียวกัน คือ รายได้ฐานภาษีมีการกระจายรายได้แย่กว่าเมื่อเทียบการกระจายรายได้ของรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีและรายได้สุทธิหลังหักภาษี และเมื่อมีการจัดเก็บภาษีการกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (การกระจายรายได้ของรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี) และต่อมากการกระจายรายได้แย่ลงเล็กน้อยเมื่อมีการใช้สิทธิในการหักค่าลดหย่อนทางภาษี (การกระจายรายได้ของรายได้สุทธิหลังหักภาษี) แต่ตรงข้ามกับการกระจายรายได้ในปี 2550 เมื่อให้มีการใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนทางภาษีจะช่วยให้

การกระจายรายได้ดีขึ้นเล็กน้อยโดยเปรียบเทียบจากการจัดเก็บภาษีเพียงอย่างเดียว (การกระจายรายได้ของรายได้สุทธิหลังหักภาษี) ดังแสดงในภาพที่ 4.1

เมื่อเปรียบเทียบกับค่าสัมประสิทธิ์จินีด้านรายได้ในประเทศไทยจะพบว่า ในปี 2550 และ 2552 ค่าสัมประสิทธิ์จินีของกรมสรรพากรต่ำกว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีในประเทศไทย แต่ในปี 2558 ค่าสัมประสิทธิ์ของกรมสรรพากรกลับสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์จินีในประเทศไทย ดังแสดงในภาพที่ 4.1 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์จินีที่ต่ำกว่าหรือสูงกว่าดังกล่าวไม่สามารถบอกได้ว่าการกระจายรายได้ดีกว่าหรือแย่กว่า เพราะสาเหตุมาจากรายได้ที่นำมาคำนวณของข้อมูลกรมสรรพากรเป็นรายได้เฉลี่ยที่หักค่าใช้จ่าย (รายได้ฐานภาษี) แต่ค่าสัมประสิทธิ์จินีของประเทศไทยเป็นรายได้ที่ยังไม่มีการหักค่าใช้จ่าย และประกอบกับการพิจารณาด้วยข้อมูลกรมสรรพากรเป็นเพียงเฉพาะผู้ที่อยู่ในระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่านั้น ดังแสดงในภาพที่ 4.1

ดังนั้นการกระจายรายได้ของข้อมูลกรมสรรพากรแสดงให้เห็นว่า การจัดเก็บภาษีมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างมาก ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการกำหนดอัตราภาษีทางกฎหมายแบบก้าวหน้า แตกต่างจากค่าลดหย่อนทางภาษีที่ทำให้การกระจายรายได้แย่ลงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการมีค่าลดหย่อนทางภาษี เมื่อพิจารณาแนวโน้มของการกระจายรายได้ของข้อมูลกรมสรรพากรในปี 2558 มีการกระจายรายได้แย่กว่าปี 2550 และ 2552 ดังแสดงในภาพที่ 4.1 สาเหตุมาจากการลดอัตราภาษีตามกฎหมายใน 4 ชั้นของปี 2558 (พิจารณาได้จากบทที่ 2 ตารางที่ 2.3) ค่าลดหย่อนทางภาษีในปี 2558 มากกว่าปีอื่น ๆ ซึ่งมีการเพิ่มรายการดังต่อไปนี้ คือ เงินสะสมกองทุนการออมแห่งชาติ ค่าอุปการะเลี้ยงดูคนพิการ เบี้ยประกันแบบบำนาญ ค่าซื้อสังหาริมทรัพย์ ค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ และค่าซื้อสินค้าหรือบริการภายในประเทศ (พิจารณาได้จากบทที่ 2 ตารางที่ 2.8)

ภาพที่ 4.1 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ในประเทศไทย และค่าสัมประสิทธิ์จีนิของ รายได้ฐานภาษี, รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี และรายได้สุทธิหลังหักภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ข้อมูลกรมสรรพากร และคำนวณเอง

การวิเคราะห์ด้วยข้อมูลกรมสรรพากรอาจไม่ได้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของทั้งประเทศไทย จึงได้ใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติแทนข้อมูลกรมสรรพากร เพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดในประเทศไทย จะพิจารณาการกระจายรายได้ทั้ง 4 กรณี คือ

กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร

กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี

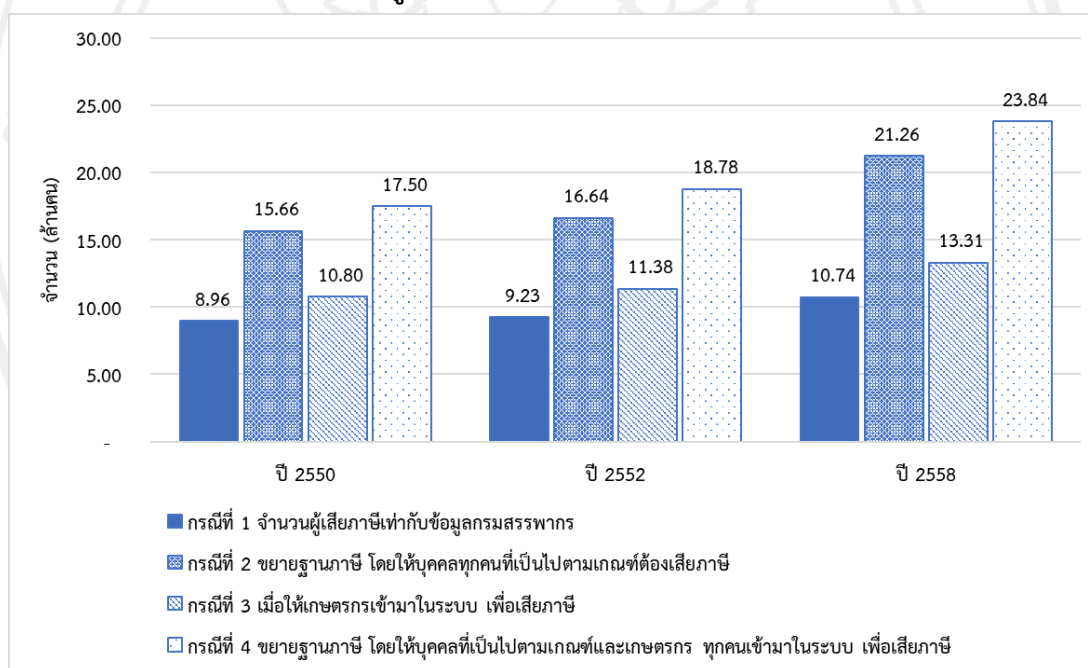
กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบเพื่อเสียภาษี

กรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกรทุกคนเข้ามาในระบบเพื่อเสียภาษี

โดยมีความแตกต่างของจำนวนผู้เสียภาษีที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีที่ใช้ในการวิเคราะห์ของข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) เท่ากับจำนวนผู้เสียภาษีที่แสดงในข้อมูลของกรมสรรพากร ทำให้มีจำนวนผู้เสียภาษี 8.96, 9.23 และ 10.74 ล้านคน ตามลำดับ ต่อมาในกรณีที่ 2 ได้เพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีให้ทุกคนที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกรมสรรพากรในข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ต้องเสียภาษีทุกคน

จำนวนผู้เสียภาษี 15.66, 16.64 และ 21.26 ล้านคน ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้นจากกรณีที่ 1 จำนวน 6.70, 7.41 และ 10.52 ล้านคน ตามลำดับ และกรณีที่ 3 ได้เพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีที่เป็นเกษตรกรในข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) เข้ามาเสียภาษี เนื่องจากในกรณีที่ 1 และ 2 เกษตรกรจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกรมสรรพากรจะทำให้มีผู้เสียภาษี 10.80, 11.38 และ 13.31 ล้านคน ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้นจากกรณีที่ 1 จำนวน 1.84, 2.15 และ 2.57 ล้านคน ตามลำดับ จะน้อยกว่าในกรณีที่ 2 จำนวน 4.86, 5.26 และ 7.95 ล้านคน ตามลำดับ และสุดท้ายกรณีที่ 4 ให้ผู้ที่เป็นไปตามเกณฑ์จะต้องยื่นเสียภาษีตามกรมสรรพากรและเกษตรกรเข้าสู่ระบบภาษีเป็นผู้ยื่นเสียภาษีทุกคน หรือกล่าวได้ว่าให้ทุกคนทั้งผู้ที่ไม่ใช่เกษตรกรและเกษตรกรเข้าสู่ระบบภาษีจึงทำให้ผู้เสียภาษีเพิ่มขึ้นเป็น 17.50, 18.78 และ 23.84 ล้านคน ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 จำนวนผู้เสียภาษี ทั้ง 4 กรณี ปี 2550, 2552 และ 2558

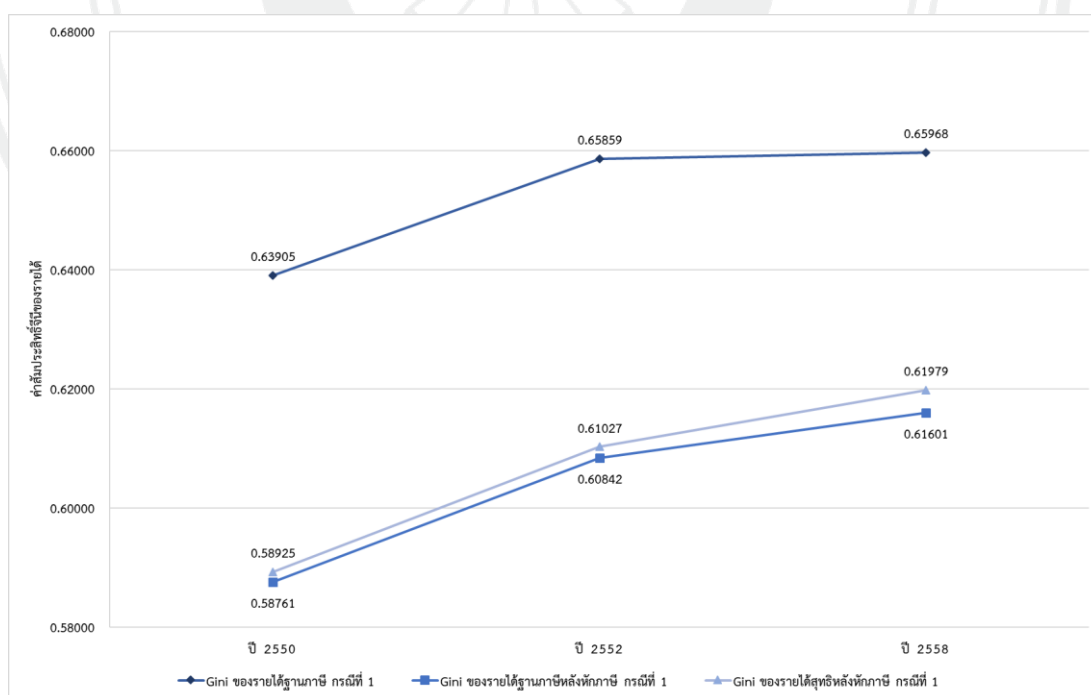

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

4.1. กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร

โดยข้อจำกัดของข้อมูลกรมสรรพากรเป็นข้อมูลที่ไม่เปิดเผยรายบุคคล ทำให้รายได้ที่ใช้ในวิเคราะห์เป็นรายได้เฉลี่ยตามขั้นเงินได้พึงประเมิน 20 ขั้น ส่วนข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) เป็นข้อมูลที่เปิดเผย มีรายละเอียดรายได้ของแต่ละบุคคลในครัวเรือน ดังนั้นจึงทำการคำนวณใหม่ด้วยรายได้ตามจริงที่แสดงในข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) พบว่า ในปี 2558 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีเท่ากับ 0.65968 และการกระจายรายได้ดีขึ้นเมื่อมีการจัดเก็บภาษี ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเท่ากับ 0.61601 ในทางตรงกันข้ามการกระจายรายได้กลับแย่ลงเล็กน้อยเมื่อมีการใช้สิทธิหักค่าลดหย่อนทางภาษี มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้สุทธิหลังหักภาษี เท่ากับ 0.61979 โดยลักษณะการกระจายรายได้เป็นเช่นเดียวกันในทุก ๆ ปี ดังแสดงในภาพที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีหรือโครงสร้างอัตราภาษีตามกฎหมายมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นมาก เมื่อให้ใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีกลับทำให้การกระจายรายได้แย่ลงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการจัดเก็บภาษีเพียงอย่างเดียว

ภาพที่ 4.3 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร ปี 2550, 2552 และ 2558

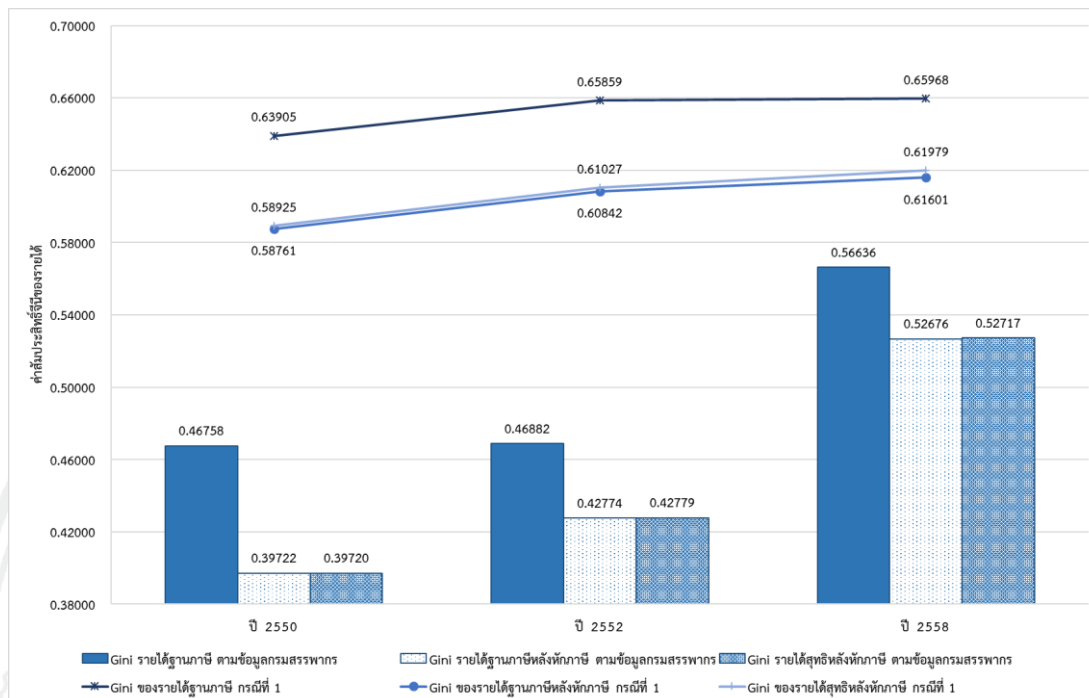

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบการกระจายรายได้จากการคำนวณระหว่างข้อมูลกรมสรรพากรกับข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) จะพบว่า ในทุก ๆ ปี ค่าสัมประสิทธิ์จินีของข้อมูลกรมสรรพากรมีค่าน้อยกว่าข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) เนื่องจากข้อมูลกรมสรรพากรเป็นการวิเคราะห์เพียงกลุ่มของผู้เสียภาษี แต่การวิเคราะห์ด้วยข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) เป็นการวิเคราะห์ผลของโครงสร้างภาษีในประเทศไทย ลักษณะของการกระจายรายได้มีความสอดคล้องกันระหว่างข้อมูลทั้งสอง คือ การกระจายรายได้ของรายได้ฐานภาษีต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบกับการกระจายรายได้ของรายได้อื่น ๆ การกระจายรายได้จะดีขึ้นมากเมื่อมีการจัดเก็บภาษีตามโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่การกระจายรายได้กลับแย่ลงเล็กน้อยเมื่อมีการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีและแนวนั้มการกระจายรายได้ของปี 2558 แย่กว่าการกระจายรายได้ในปีอื่น ๆ ดังแสดงในภาพที่ 4.4 ดังนั้นการวิเคราะห์ในหัวข้อต่อ ๆ ไปจะใช้กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากรเป็นข้อมูลอ้างอิง (Benchmark) ในการเปรียบเทียบกับกรณีอื่นต่อไป

ดังที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในส่วนของอัตราภาษีตามกฎหมายมีส่วนช่วยในการกระจายรายได้ดีขึ้น แต่ค่าลดหย่อนทางภาษีกลับทำให้การกระจายรายได้แย่ลงเล็กน้อย การกระจายรายได้ที่แย่ลงนั้นสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการค่าลดหย่อนทางภาษีมีส่วนช่วยเหลือกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อย เช่น ในปี 2558 รายการค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) สามารถหักลดหย่อนได้ร้อยละ 15 ของรายได้ ส่งผลให้ร้อยละของรายได้ดังกล่าวในกลุ่มของผู้มีรายได้สูงย่อมมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อยถึงแม้ว่าจะมีเพดานค่าลดหย่อนหักได้ไม่เกิน 500,000 บาทก็ตาม จึงแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูงสามารถหักค่าลดหย่อนได้มากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยทั้งนี้ยังมีอีกหนึ่งปัจจัยที่น่าสนใจ ที่ส่งผลต่อโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั่นก็คือ ฐานภาษีหรือจำนวนผู้เสียภาษี จะได้กล่าวในหัวข้อถัดไป

ภาพที่ 4.4 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ จากกรมสรรพากร และในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษี เท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร ปี 2550, 2552 และ 2558

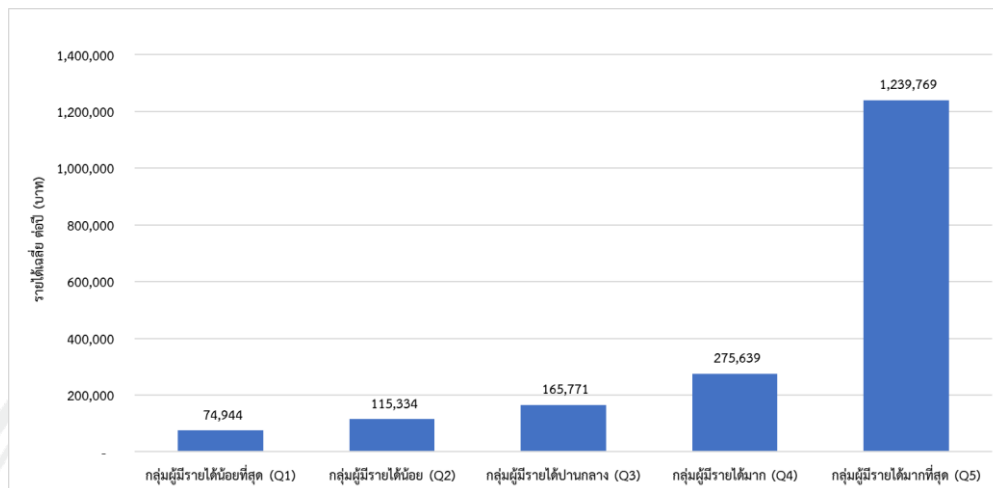

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

4.2. กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี

เนื่องจากจำนวนผู้ยื่นภาษีเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการใช้มาตรการภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาพบว่า ในปี 2558 ผู้ที่เป็นไปตามเกณฑ์ของกรมสรรพากรที่จะต้องยื่นเสียภาษีมีถึง 21,263,507 คน แต่มีผู้ยื่นเสียภาษีเมื่อให้เท่ากับข้อมูลกรมสรรพากรเพียง 10,738,849 คน แตกต่างกันถึงร้อยละ 98.01 จึงแสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้เสียภาษีนี้น้อยกว่าที่ควรจะเป็นอย่างมาก และเมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อคนของผู้ที่เป็นไปตามเกณฑ์จะต้องยื่นเสียภาษีตามควินไทล์จะพบว่า กลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่สุด (ควินไทล์ที่ 1) มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 74,944 บาท ส่วนในกลุ่มของผู้มีรายได้สูงที่สุด (ควินไทล์ที่ 5) มีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีสูงถึง 1,239,769 บาท แตกต่างกันถึง 16.54 เท่า ดังแสดงในภาพที่ 4.5

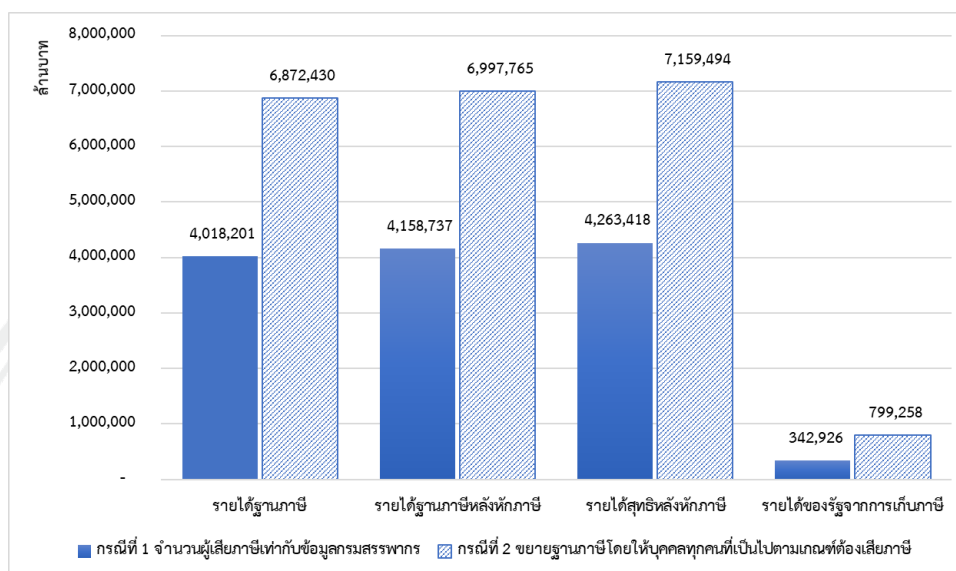
ภาพที่ 4.5 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ในกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี ตามควินไทล์ ปี 2558

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

เมื่อมีการขยายฐานภาษี จากการเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีให้ผู้ที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี ทุกคนจะทำให้รายได้รวมของทั้ง 3 แบบเพิ่มขึ้น ในปี 2558 รายได้ฐานภาษีเพิ่มขึ้น 2,854,229.03 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 71.03 ของกรณีที่ไม่มีการขยายฐานภาษี ส่วนรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเพิ่มขึ้น 2,839,027.79 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 68.27 ของกรณีที่ไม่มีการขยายฐานภาษี และรายได้สุทธิหลังหักภาษีเพิ่มขึ้น 2,896,076.00 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 67.93 ของกรณีที่ไม่มีการขยายฐานภาษี อีกทั้งภาษีที่รัฐสามารถจัดเก็บได้นั้นเพิ่มขึ้นสูงขึ้นถึง 456,332.98 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 133.07 ของกรณีที่ไม่มีการขยายฐานภาษี โดยเป็นภาษีที่คำนวณจากรายได้สุทธิ เนื่องจากเป็นภาษีที่คำนวณตามรูปแบบการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรมสรรพากร ดังแสดงในภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 รายได้รวม และภาษีรวม ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษี
จริงแก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสีย
ภาษี ปี 2558

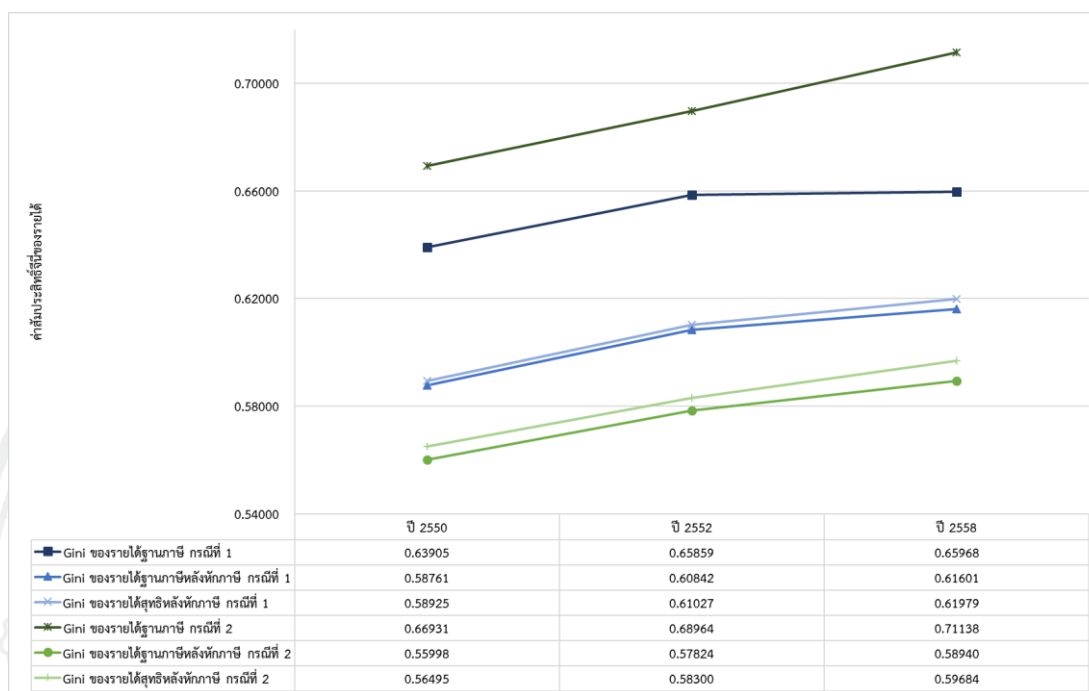

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : รายได้ของรัฐจากการเก็บภาษี คือ ผลรวมของภาษีที่คำนวณภาษีจากรายได้สุทธิ

ดังนั้นเมื่อมีการขยายฐานภาษี ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีเท่ากับ 0.66931, 0.68964 และ 0.71138 ตามลำดับ โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิดังกล่าวเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.03766 เมื่อเทียบกับค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีในกรณีที่ 1 อย่างไรก็ตามเมื่อมีการจัดเก็บภาษีประกอบการขยายฐานภาษีจะส่งผลให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเท่ากับ 0.55998, 0.57824 และ 0.58940 ตามลำดับ เพราะหากไม่มีการขยายฐานภาษีจะมีความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์จีนิระหว่างรายได้ฐานภาษีกับรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเท่ากับร้อยละ 8.05, 7.62 และ 6.62 ตามลำดับ เมื่อมีการขยายฐานภาษีจะเปลี่ยนเป็นร้อยละ 16.33, 16.15 และ 17.15 ตามลำดับ และการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีจะส่งผลให้การกระจายรายได้แย่ลงโดยเปรียบเทียบกับกรณีที่จัดเก็บภาษีเพียงอย่างเดียวมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้สุทธิหลังหักภาษีเท่ากับ 0.56495, 0.58300 และ 0.59684 ตามลำดับ และแนวโน้มของการกระจายรายได้ในปี 2558 แย่สุดเมื่อเทียบกับปีอื่น ๆ ดังแสดงในภาพที่ 4.7 และตารางที่ 4.2 มีผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ที่ใช้ข้อมูลกรมสรรพากร และกรณีที่ 1 น่าจะมีสาเหตุมาจากโครงสร้างอัตราภาษีตามกฎหมาย จำนวนผู้เสียภาษี และรายการค่าลดหย่อนทางภาษี อธิบายไว้ในกรณีที่ 1

ภาพที่ 4.7 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ตารางที่ 4.2 ร้อยละของความแตกต่างระหว่างค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

ความแตกต่างระหว่างค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ (ร้อยละ)	ปี 2550	ปี 2552	ปี 2558
รายได้ฐานภาษีกับรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี			
กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร	8.05	7.62	6.62
กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี	16.33	16.15	17.15
รายได้ฐานภาษีกับรายได้สุทธิหลังหักภาษี			
กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร	7.79	7.34	6.05
กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี	15.59	15.46	16.10

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

4.3. กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี

อีกหนึ่งปัจจัยที่น่าสนใจในการวิเคราะห์เกี่ยวกับโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร เนื่องจากตามมาตรา 42(15) แห่งประมวลรัษฎากร เงินได้ของชาวนาที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจากกลไกกรรมที่ดินและหรือครอบครัวเป็นเงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี 2558 มีผู้ที่เข้าไปตามเกณฑ์ของกรมสรรพากรจะต้องเสียภาษีจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) จำนวน 23,837,429 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีรายได้จากการทำเกษตรกรจำนวน 2,573,921 คน หรือมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 10.80 ของผู้ที่เข้าไปตามเกณฑ์ของกรมสรรพากร ดังแสดงในตารางที่ 4.3 และในปีดังกล่าวได้เรียงลำดับประชากรจากรายได้น้อยที่สุดไปมากที่สุดและทำการแบ่งเกษตรกรออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน ซึ่งกลุ่มที่ 1 หรือควินไทล์ที่ 1 เป็นเกษตรกรที่มีรายได้น้อยที่สุด เรียงไปจนถึงกลุ่มที่ 5 หรือควินไทล์ที่ 5 เป็นเกษตรกรที่มีรายได้มากที่สุด พบว่าควินไทล์ที่ 1 มีรายได้เพียง 46,867 บาท ส่วนควินไทล์ที่ 5 มีรายได้สูงถึง 1,357,600 บาท จึงทำให้รายได้ของควินไทล์ที่ 5 มากกว่าควินไทล์ที่ 1 ถึง 29.0 เท่า หากเปรียบเทียบกับผู้เสียภาษีที่อยู่นอกภาคการเกษตรควินไทล์ที่ 5 มีรายได้มากกว่ากลุ่มที่ 1 เพียง 14.0 เท่า ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในภาคการเกษตรมีความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้สูงกว่านอกภาคการเกษตร ดังแสดงในภาพที่ 4.8

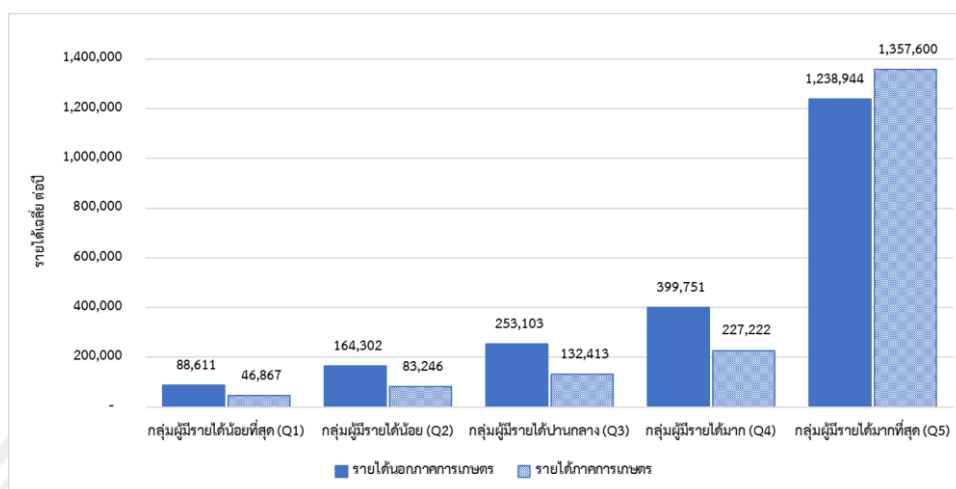
ดังนั้นอาชีพเกษตรกรไม่ได้เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันเหมือนเช่นในอดีต กลับเป็นอาชีพที่มีรายได้ต่ำกว่าอาชีพอื่น ๆ ทำให้ภาครัฐมีหน้าที่จะต้องช่วยเหลือสนับสนุนแรงงานในภาคการเกษตร แต่สิ่งที่น่าสนใจ คือ มีเกษตรกรบางกลุ่มเป็นเกษตรกรรายใหญ่และมีรายได้สูงมากหากเทียบกับเกษตรกรรายย่อย จึงทำให้อาชีพการเกษตรเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาถึงการกระจายรายได้ของโครงสร้างภาษี หากนำเกษตรกรเข้ามาสู่ระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ตารางที่ 4.3 จำนวนและสัดส่วนของผู้มีงานทำในระบบ ตามลักษณะทางเศรษฐกิจ ปี 2558

แหล่งรายได้	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
การเกษตร	2,573,921	10.80
ลูกจ้าง	15,427,386	64.72
ผู้ประกอบการ	5,553,989	23.30
ลูกจ้างและผู้ประกอบการ	282,132	1.18

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

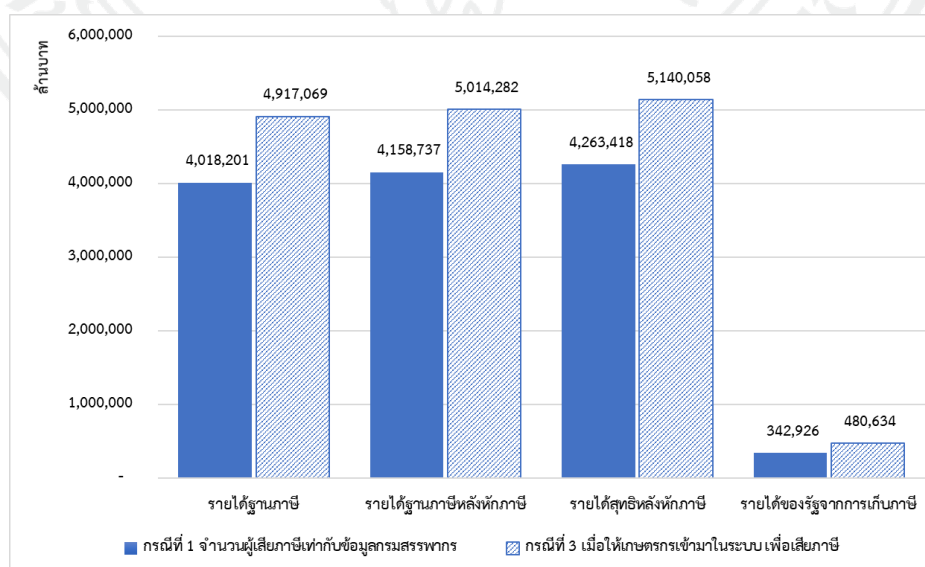
ภาพที่ 4.8 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ของกรณีนอกภาคการเกษตร และภาคการเกษตร ปี 2558

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ดังนั้นจึงนำจำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากรมารวมกับจำนวนเกษตรกรที่เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษี จะทำให้ในปี 2558 รายได้รวมของรายได้ฐานก่อนหักภาษี รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี และรายได้สุทธิหลังหักภาษี เพิ่มขึ้น 898,868.66 855,544.79 และ 876,639.18 ล้านบาท หรือเพิ่มร้อยละ 22.37, 20.57 และ 20.56 ของกรณีที่ไม่มีเกษตรกรตามลำดับ และทำให้ภาษีที่รัฐสามารถจัดเก็บได้สูงขึ้น 137,708.23 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 40.16 ของกรณีที่ไม่มีเกษตรกร ดังแสดงในภาพที่ 4.9

ภาพที่ 4.9 รายได้รวม และภาษีรวม ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2558

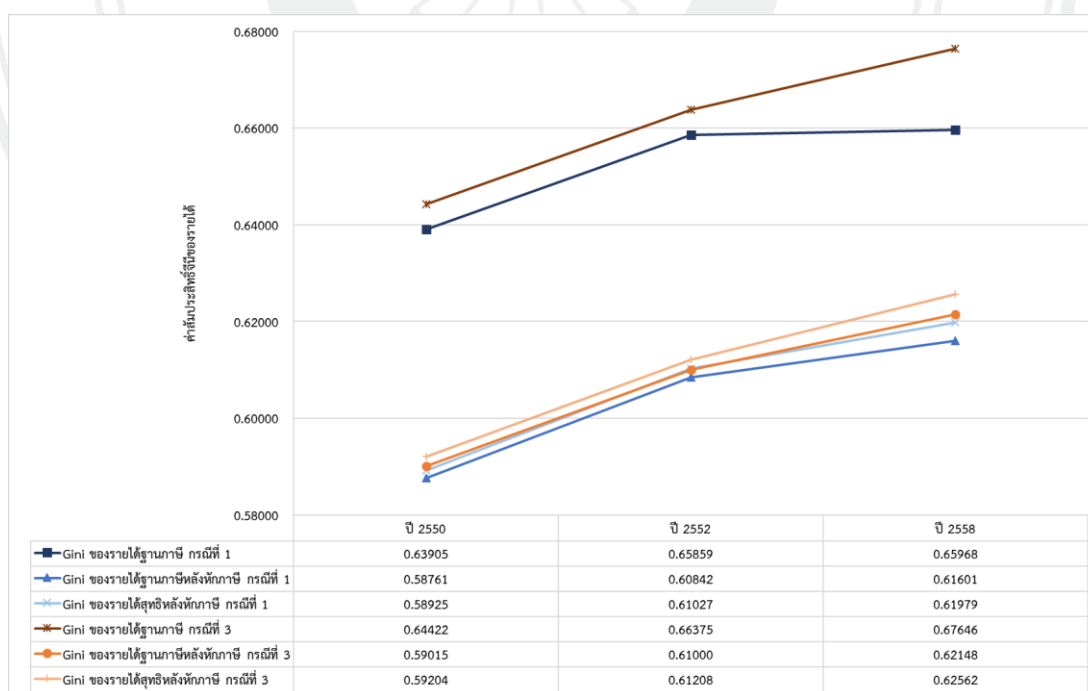

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : รายได้ของรัฐจากการเก็บภาษี คือ ผลรวมของภาษีที่คำนวณภาษีจากรายได้สุทธิ

ดังนั้นเมื่อขยายฐานภาษี โดยให้เกษตรกรเข้ามาในระบบภาษีจะส่งผลให้ก่อนการจัดเก็บภาษี การกระจายรายได้ของรายได้ฐานภาษีแย่งหากเทียบกับการไม่นำเกษตรกรเข้ามาในระบบภาษี มีค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีเท่ากับ 0.67646 สาเหตุมาจากภายในเกษตรกรมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ค่อนข้างสูง (พิจารณาจากภาพที่ 4.8) และภายหลังจากมีการจัดเก็บภาษี กลับทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างมาก ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเป็น 0.62148 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ของรายได้ที่ลดลงมีค่าใกล้เคียงกับค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้เมื่อมีการจัดเก็บภาษีในกรณีที่ไม่มีเกษตรกร ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าอัตราภาษีตามกฎหมายมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของเกษตรกรเป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้เมื่อมีการให้สิทธิ ค่าลดหย่อนทางภาษีทำให้การกระจายรายได้แย่งเล็กน้อย ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้สุทธิหลังหักภาษีเท่ากับ 0.62562 และในปี 2558 การกระจายรายได้แย่งที่สุดเมื่อเทียบกับปีอื่น ๆ มีความคล้ายคลึงกันกับการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลของกรมสรรพากรและในทุก ๆ กรณีข้างต้น ดังแสดงในภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.10 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร และกรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

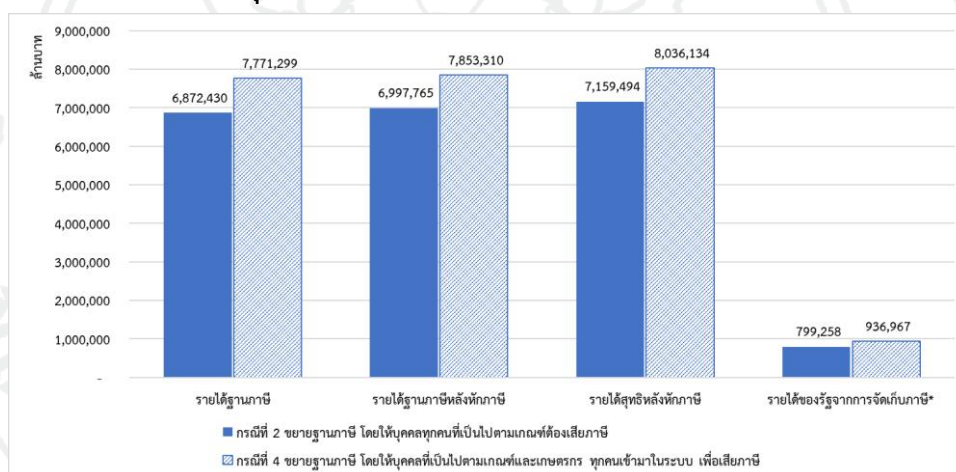

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

4.4. กรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกร ทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี

ดังนั้นเมื่อขยายฐานภาษี ให้ผู้ที่มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีทั้งอาชีพเกษตรกรและอาชีพอื่น ๆ เข้ามาในระบบภาษีจะทำให้ในปี 2558 รายได้รวมของรายได้ฐานก่อนหักภาษี รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี และรายได้สุทธิหลังหักภาษี เพิ่มขึ้นเป็น 7,771,299 7,853,310 และ 8,036,134 ล้านบาท หรือเพิ่มร้อยละ 13.08, 12.23 และ 12.24 ของกรณีที่มีการขยายฐานภาษีเฉพาะอาชีพอื่น ๆ ที่มีใช้เกษตรกร ตามลำดับ และทำให้ภาษีที่รัฐสามารถจัดเก็บได้เพิ่มขึ้นเป็น 936,967 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.23 ของกรณีที่มีการขยายฐานภาษีเฉพาะอาชีพอื่น ๆ ที่มีใช้เกษตรกร ดังแสดงในภาพที่ 4.11

ภาพที่ 4.11 รายได้รวมและภาษีรวม ในกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี และกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกร ทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2558

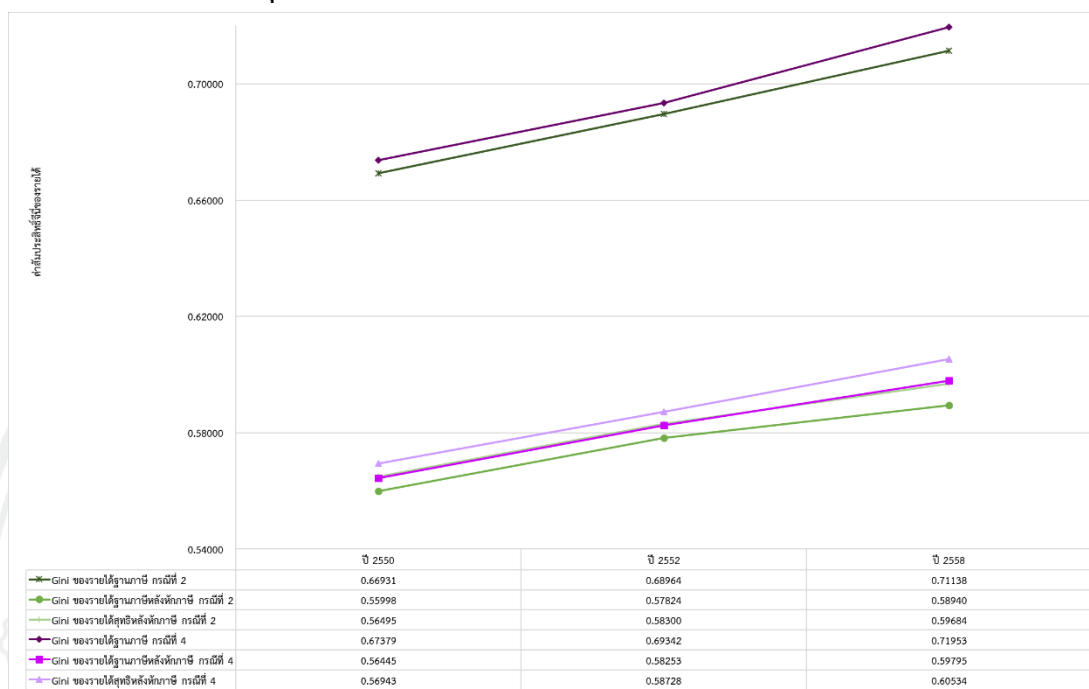

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : รายได้ของรัฐจากการเก็บภาษี คือ ผลรวมของภาษีที่คำนวณภาษีจากรายได้สุทธิ

การขยายฐานภาษี โดยให้ทุกคนเข้าสู่ระบบภาษีทั้งผู้ที่เป็นเกษตรกรและไม่ใช่งานกรทำให้สามารถช่วยแก้ไขปัญหาค่าเสื่อมค่าของรายได้ในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี เพราะภาษีเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้น แสดงให้เห็นจากค่าสัมประสิทธิ์จินีของรายได้ลดลงในทุก ๆ ปีที่ศึกษา อาทิเช่น ในปี 2558 ค่าสัมประสิทธิ์จินีของรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษีเท่ากับ 0.59795 ซึ่งลดลงร้อยละ 16.90 เมื่อเทียบกับก่อนมีการจัดเก็บภาษี ทั้งนี้การจัดเก็บภาษีจะเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนทุกคน เมื่อให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีทำให้การกระจายรายได้แย่งเล็กน้อย ดังแสดงในภาพที่ 4.12

ภาพที่ 4.12 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ในกรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี และกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกรทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

4.5. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อการกระจายรายได้

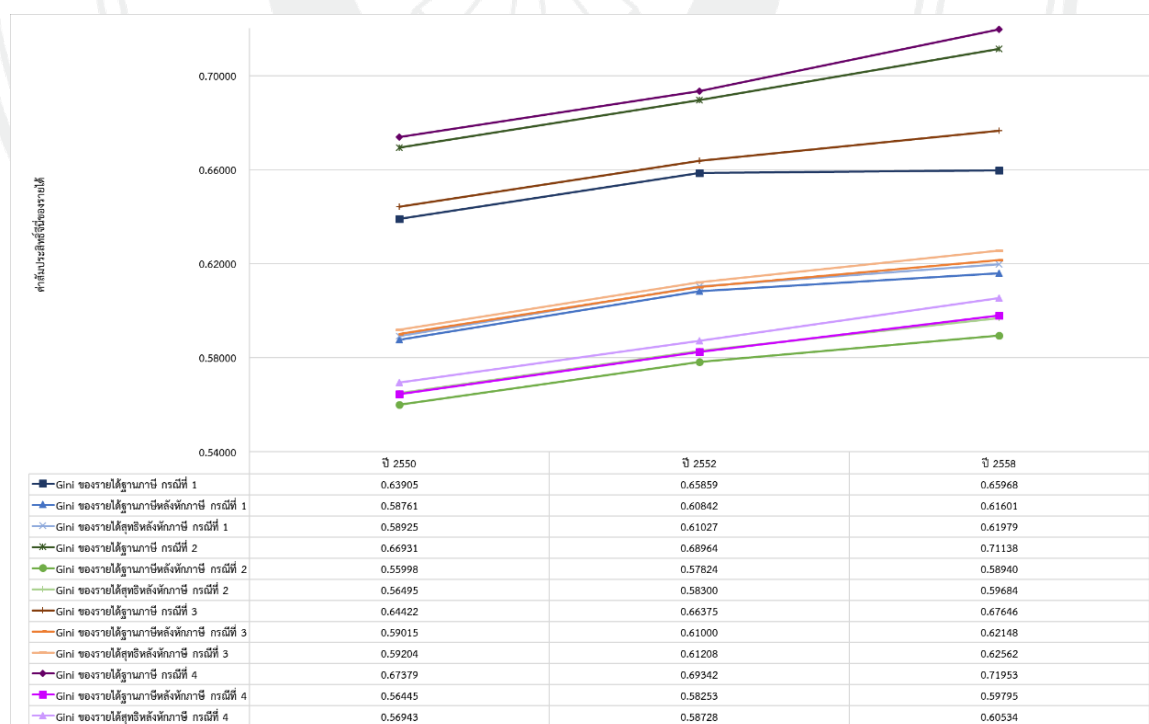
โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีการเปลี่ยนแปลงมาอย่างบ่อยครั้งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีตามกฎหมาย (พิจารณารายละเอียดในบทที่ 2 ตารางที่ 2.3) หรือการเปลี่ยนแปลงรายการค่ายกเว้นและค่าลดหย่อน (พิจารณารายละเอียดในบทที่ 2 ตารางที่ 2.8) ส่งผลต่อการใช้มาตรการทางภาษีในการช่วยแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ ดังนั้นการวิเคราะห์การกระจายรายได้ของรายได้ทั้ง 3 ลักษณะข้างต้น จึงเป็นการช่วยพิจารณาว่ารายได้ในลักษณะใด ที่เหมาะสมกับโครงสร้างภาษีที่ผ่านมา และโครงสร้างภาษีปีนั้น ๆ เหมาะสมกับกรณีใด

ดังนั้นพบว่า ในปี 2550, 2552 และ 2558 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิที่น้อยสุดโดยเปรียบเทียบระหว่างกรณีที่ศึกษาเท่ากับ 0.55998, 0.57824 และ 0.58940 ตามลำดับ จะอยู่ในกรณีที่มีการขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี (กรณีที่ 2) และลักษณะรายได้ที่เหมาะสมคือ รายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทุก ๆ ปี ควรที่จะขยายฐานภาษี โดยการเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีให้มากขึ้นและมีการจัดเก็บภาษีเพียงอย่างเดียว ไม่ควรมีการให้ใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษี เนื่องจากรายการค่าลดหย่อนทางภาษีจะมีส่วนช่วยให้

การกระจายรายได้แย่ง เพราะมีส่วนช่วยเหลือผู้มีรายได้สูงมากกว่าผู้มีรายได้น้อย ดังแสดงในภาพที่ 4.13

เมื่อพิจารณาโครงสร้างภาษีในปีต่าง ๆ พบว่าโครงสร้างภาษีในปี 2550 มีค่าสัมประสิทธิ์จินีน้อยสุดเมื่อเปรียบเทียบกับปีอื่น ๆ ที่ศึกษา เนื่องจากในปีดังกล่าวยังไม่มีมาตรการภาษีตามกฎหมาย (พิจารณาได้ในบทที่ 2 จากตารางที่ 2.3) เพราะเดิมหากเป็นผู้ที่มีรายได้สูง เช่น รายได้ 2,000,000 บาทต่อปี จะต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 30 แต่เมื่อมีการเพิ่มขึ้นอัตราภาษีจะทำให้เสียภาษีในอัตราเพียงร้อยละ 25 และประกอบกับปี 2550 รายการค่าลดหย่อนทางภาษีต่าง ๆ ยังคงน้อยกว่าปีอื่น ๆ (พิจารณาได้ในบทที่ 2 จากตารางที่ 2.8) เพราะในภายหลังได้มีการเพิ่มค่าลดหย่อนทางภาษี เช่น ค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ค่าซื้อสินค้าหรือบริการภายในประเทศ เป็นต้น ดังแสดงในภาพที่ 4.13

ภาพที่ 4.13 ค่าสัมประสิทธิ์จินีของรายได้ ในกรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร, กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี, กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบ และกรณีที่ 4 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลที่เป็นไปตามเกณฑ์และเกษตรกรทุกคนเข้ามาในระบบ เพื่อเสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผล

เนื่องจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นเครื่องมือที่ภาครัฐใช้ในการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ในโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านอัตราภาษีตามกฎหมาย รายการค่าลดหย่อนทางภาษี ฐานภาษีหรือจำนวนผู้เสียภาษี และผู้ที่เป็นเกษตรกรได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี โดยทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบต่อการใช้ภาษีในการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้ จากการศึกษาผลของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทยต่อการกระจายรายได้ ในช่วงปี 2550, 2552 และ 2558 สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ในปี 2558 มีการกระจายรายได้แย่สุดเมื่อเทียบกับปีอื่น ๆ สาเหตุแรกมาจากการลดอัตราภาษีตามกฎหมายจำนวน 4 ขั้น ในขั้นเงินได้สุทธิที่ 150,001-300,000 บาท จากเดิมร้อยละ 10 เปลี่ยนเป็นร้อยละ 5 ขั้นเงินได้สุทธิ 500,001-750,000 บาท จากเดิมร้อยละ 20 เปลี่ยนเป็นร้อยละ 15 ขั้นเงินได้สุทธิ 1,000,001-2,000,000 บาท จากเดิมร้อยละ 30 เปลี่ยนเป็นร้อยละ 25 และขั้นเงินได้สุทธิสูงสุด 4,000,001 บาทขึ้นไป จากเดิมร้อยละ 37 เปลี่ยนเป็นร้อยละ 35 ดังแสดงในตารางที่ 5.1 สาเหตุที่สองมาจากรายการค่าลดหย่อนทางภาษีที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งมากกว่าปีอื่น ๆ เช่น ค่าซื้อสิ่งหามิทรัพย์ ค่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ค่าซื้อสินค้าหรือบริการภายในประเทศ เป็นต้น

ตารางที่ 5.1 การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีตามกฎหมาย จาก ปี 2550, 2552 เป็นปี 2558

ขั้นเงินได้สุทธิตั้งแต่	อัตราภาษีร้อยละ		
	ปี 2550	ปี 2552	ปี 2558
150,001-300,000	10%	10%	5%
500,001-750,000	20%	20%	15%
1,000,001-2,000,000	30%	30%	25%
4,000,001 ขึ้นไป	37%	37%	35%

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

2. เมื่อหลังจากมีการจัดเก็บภาษีค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้จะลดลง แสดงให้เห็นว่าการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะส่งผลให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับก่อนการจัดเก็บภาษี จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้

ด้วยเครื่องมือทางภาษี น่าสนใจที่ว่าการให้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีกลับทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้เพิ่มขึ้นจึงแสดงให้เห็นว่า ค่าลดหย่อนทางภาษียมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้ແ່ลงเมื่อเทียบกับการไม่ใช้ค่าลดหย่อนทางภาษี เนื่องจากค่าลดหย่อนทางภาษียมีส่วนช่วยเหลือผู้มีรายได้สูงมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของปณณ อนันนอภบุตร (2555) ที่ชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างของการใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีระหว่างผู้มีรายได้มากกับผู้มีรายได้ต่ำ ค่าลดหย่อนที่ผู้มีรายได้มากใช้สิทธิจำนวนมาก ได้แก่ ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต ค่าลดหย่อนเงินสะสมกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย ค่าลดหย่อนเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำรองเลี้ยงชีพ ค่าลดหย่อนบริจาคการศึกษา ค่าลดหย่อนบริจาคอื่น ๆ และค่าลดหย่อนค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนหุ้นระยะยาว

3. หากขยายฐานภาษีและให้ผู้ที่เป็นไปตามเกณฑ์จะต้องยื่นเสียภาษีได้ดำเนินการเสียภาษีทุก ๆ คน จะส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับการไม่มีการขยายฐานภาษี แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการขยายฐานภาษีจะช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับการที่ไม่มีการขยายฐานภาษี
4. เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบภาษี ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัดสาเหตุมาจากภายในอาชีพเกษตรกรมีความเหลื่อมล้ำสูง แสดงให้เห็นจากความแตกต่างทางรายได้ของควินไทล์ที่ 5 กับควินไทล์ที่ 1 สูงถึง 29.0 เท่า แตกต่างจากนอกภาคการเกษตรถึง 2 เท่า และพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ฐานภาษีที่เพิ่มขึ้นหลักจากมีเกษตรกรเพิ่มเข้ามา โดยปัญหาความเหลื่อมล้ำของภาคการเกษตรอาจเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่สำคัญในประเทศไทย ดังนั้นเห็นได้ว่าเมื่อมีการจัดเก็บภาษีจะมีส่วนช่วยให้การกระจายรายได้ดีขึ้นอย่างมาก แสดงให้เห็นว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของประเทศไทย
5. ในทุก ๆ ปีที่ศึกษา การกระจายรายได้ดีที่สุดโดยเปรียบเทียบในทุก ๆ กรณี คือ กรณีที่มีการขยายฐานภาษี โดยให้ผู้ที่เป็นไปตามเกณฑ์ทุกคนเสียภาษีเพียงอย่างเดียวและโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี 2550 เป็นปีที่มีการกระจายรายได้ดีที่สุดเมื่อเปรียบเทียบในทุก ๆ ปีที่ศึกษา เนื่องจากไม่มีการลดอัตราภาษีตามกฎหมายประกอบกับจำนวนค่าลดหย่อนทางภาษีที่น้อยกว่าปี 2552 และ 2558

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรขยายฐานภาษี ให้จำนวนผู้เสียภาษีเพิ่มสูงขึ้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพต้องดำเนินการให้ประชาชนทุกคนยื่นเสียภาษี อาจมีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าสู่ระบบภาษี เพราะภาษีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ แนวทางในการขยายฐานภาษีตามที่ สมชัย จิตสุชน และจิราภรณ์ แผลงประพันธ์ (2557) ได้เสนอให้มีการตรวจสอบหลักฐานทางรายได้ของผู้มีเงินได้เพื่อแก้ไขการแจ้งรายได้ต่ำกว่าความเป็นจริง การบังคับใช้กฎหมายให้ผู้มีเงินได้ทุกคนยื่นแบบฟอร์มเสียภาษีเพื่อให้ผู้มีรายได้ถึงเกณฑ์แต่ไม่ได้มีการยื่นเสียภาษีให้เข้ามาในระบบภาษี และสุดท้ายปรับเปลี่ยนกฎหมายและกฎระเบียบให้เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีทุกคน หากภาครัฐสามารถดำเนินการได้ทั้งสามประการจะเป็นการช่วยในการขยายฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
2. ควรให้เกษตรกรทุกคนเข้ามาสู่ระบบภาษี ไม่ควรให้มีการยกเว้นเงินได้ของชาวนา เพราะในปัจจุบันมีเกษตรกรบางกลุ่มเป็นผู้มีรายได้สูงมากและอาชีพเกษตรกรมีปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายรายได้สูงกว่าอาชีพอื่น ๆ ไม่ควรมีการยกเว้นภาษีสำหรับรายได้บางประเภทจากประมวลรัษฎากรพบว่านอกจากรายได้ของเกษตรกรแล้วยังมีรายได้จากเงินเพิ่มพิเศษสำหรับข้าราชการสถานทูต รายได้จากการขายอกรแสตมป์ รายได้จากเบี้ยประชุม ค่าสอน ค่าสอบ ที่ทางราชการหรือสถานศึกษาของทางราชการจ่ายให้ รายได้จากดอกเบี้ยสลากออมสินประเภทฝากเพื่อเรียก รายได้จากการขายสังหาริมทรัพย์ที่เป็นมรดก รายได้จากการให้โดยเสน่หา รายได้จากรางวัลเพื่อการศึกษา รางวัลสลากกินแบ่ง โดยรายการทั้งหมดไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
3. ภาครัฐควรแก้ไขรายการค่าลดหย่อนทางภาษี ซึ่งจากเดิมค่าลดหย่อนทางภาษีจะแยกตามรายการ เช่น เบี้ยประกันแบบบำนาญหักได้ไม่เกิน 200,000 บาท ค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวหักได้ไม่เกิน 500,000 บาท เป็นต้น ผู้ที่มีรายได้มากจะสามารถหักค่าลดหย่อนได้หลากหลายรายการ จึงทำให้ในกลุ่มผู้มีรายได้มากจะสามารถใช้สิทธิค่าลดหย่อนทางภาษีได้มากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อย ซึ่งควรเปลี่ยนเป็นประเภทเหมาจ่ายเพื่อให้ผู้มีรายได้ทุกระดับสามารถหักลดหย่อนภาษีได้เท่ากัน โดยควรเปลี่ยนเป็นการหักค่าลดหย่อนทางภาษีในรายการใดก็ได้ แต่รวมทั้งหมดไม่เกิน 500,000 บาท ทำให้เป็นการสร้างความเป็นธรรมให้กับทุก ๆ ระดับรายได้ ทั้งนี้จำนวนเงินดังกล่าวที่เป็นเพดานขั้นสูงนั้นจะต้องมีการพิจารณาอย่างสมเหตุสมผลตามความเป็นจริงและควรปรับค่าลดหย่อนทางภาษีให้เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูง

บรรณานุกรม

- Bryndziak, S. (2015). Family allowance in personal income tax, in the context of tax expenditures. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego We Wrocławiu*, (403), 21–29. <https://doi.org/10.15611/pn.2015.403.02>
- Cok, M., Sambt, J., Kosak, M., Verbic, M., and Majcen, B. (2012). Distribution of personal income tax changes in Slovenia. *Post-Communist Economies*, 4 (24): 503–515.
- Gerson, P. (1998). Poverty and Economic Policy in the Philippines. *Finance & Development*, 35(3): 46–49. Retrieved from <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/1998/09/gerson.htm> (October 13,2017)
- Klun, M. (2012). Slovenian Income Taxes and Analysis of Their Tax Expenditure in 2006-2010. *Financial Theory and Practice*, 36(3), 229–243. <https://doi.org/10.3326/fintp.36.3.1>
- Pal, P., and Ghosh, J. (2007). Inequality in India: A survey of recent trends. *United Nations, Department of Economics and Social Affairs, Working Papers*, (45): 1-30.
- Simovic, H. (2012). Effect of expenditures in personal income taxation on horizontal equity in Croatia. *Financial Theory and Practice*, 36(3), 245–267. <https://doi.org/10.3326/fintp.36.3.2>
- Sung, M. J., and Park, K. B. (2011). Effects of taxes and benefits on income distribution in korea. *Review of Income and Wealth*, 57(2), 345–363.
- TES. (2014). Australian the Government the Treasury. Retrieved from <http://www.treasury.gov.au>. (October 13,2017)
- ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์. (2521). *ทฤษฎีภาษีเงินได้และภาษีเงินได้ของไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- จิรพรรณ ชีรานนท์. (2548). การคลัง.
- ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์. (2555). *การกระจายภาระภาษีและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย:2531-2552*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่น ณันนอภบุตร. (2555). การปฏิรูประบบภาษีเพื่อสังคมไทยเสมอหน้า.
- พงษ์ธร วราชัย. (2558). *ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจ:กรณีศึกษาประเทศไทย. นำเสนอในงานเสวนาหลังแลหน้าเศรษฐกิจสังคมไทย ในวาระ 100 ปี อาจารย์ป๋วย*.

- วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์ และอมรเทพ จาวะลา. (2557). การศึกษาความไม่เท่าเทียมกันในการจ่ายภาษีทางตรงกับภาระของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล. รายงานโครงการ "การปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมในสังคม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. (2552). ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของรายได้ในประเทศไทย. วารสารประชากรศาสตร์, 25(2): 74–82.
- ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล. (2547). คำอธิบายทฤษฎีและหลักกฎหมายภาษีอากร. (3, Ed.). สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาประเด็นเชิงนโยบายด้านความยากจนและการกระจายรายได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สมชัย จิตสุชน และจิราภรณ์ แผลงประพันธ์. (2557). มาตรการคลังเพื่อความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม: การขยายฐานภาษี. รายงานโครงการ "การปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมในสังคม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำปี 2556. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม.
- สุปรียา ชลวีระวงศ์. (2544). ผลกระทบของการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล และประสพโชค มั่งสวัสดิ์. (n.d.). การประเมินรายจ่ายทางภาษีภายใต้โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.
- อิสรา ศานติศาสน์. (2554). การวัดและการสร้างตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์เพื่อวิเคราะห์การกระจายรายได้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก ก.

1. ดัชนี Kakwani เพื่อวัดความก้าวหน้าของภาษี (K)

$$K = C_t - G_b$$

โดย G_b คือ ดัชนีจีบีสำหรับรายได้ก่อนเก็บภาษี

C_t คือ ดัชนีการรวมศูนย์ของภาษี

หาก K มีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่า ระบบภาษีเป็นแบบสัดส่วนคงที่ และหากค่า K มากกว่า 0 แสดงว่าระบบภาษีเป็นแบบก้าวหน้า และระบบภาษีเป็นแบบถดถอย K มีค่าน้อยกว่า 0

2. ดัชนี Relative Share Adjustment (RSA)

$$RSA_i = \frac{x_i}{y_i}$$

โดย x_i คือ ส่วนแบ่งของรายได้ หลังหักภาษีของบุคคลในชั้นรายได้ i

y_i คือ ส่วนแบ่งของรายได้ ก่อนหักภาษีของบุคคลในชั้นรายได้ i

หากค่า RSA_i มากกว่า 1 แสดงว่า ส่วนแบ่งรายได้ของชั้นรายได้ i เพิ่มขึ้นหลักหักภาษี หรือภาษีทำให้ชั้นรายได้ i ได้รับการกระจายรายได้มากขึ้น และโครงสร้างภาษีนี้นั้นมีลักษณะเป็น locally regressive แต่หากค่า RSA_i น้อยกว่า 1 แสดงว่า ส่วนแบ่งรายได้ของชั้นรายได้ i ลดลงหลักหักภาษี หรือภาษีทำให้ชั้นรายได้ i ได้รับการกระจายรายได้ลดลง และจะมีโครงสร้างภาษีลักษณะเป็น locally progressive

3. ดัชนีวัดสัดส่วนของค่าสะสมของส่วนแบ่งรายได้หลังหักภาษี (RSA_G)

$$RSA_G = \sum_{t=1}^{10} w_t RSA_t$$

โดย ตัวถ่วงน้ำหนัก $w_t = y_t / (y_t + z \sum_{j=i+1}^{10} y_j)$

โดยจะใช้ผลรวมของ RSA_i (local index) ถ่วงน้ำหนัก เพื่อวัดความก้าวหน้าของภาษีโดยรวมมีหลักเกณฑ์ว่า ถ้าค่า RSA_G น้อยกว่า 1 แสดงว่าโครงสร้างภาษีมีลักษณะถดถอย แต่ถ้าค่า RSA_G มากกว่า 1 จะแสดงว่าโครงสร้างภาษีมีลักษณะก้าวหน้า

4. ดัชนี Effective Progression (EP)

$$EP = \frac{1-G_a}{1-G_b}$$

โดย G_a คือ ดัชนีจีนี้สำหรับรายได้หลังเก็บภาษี

G_b คือ ดัชนีจีนี้สำหรับรายได้ก่อนเก็บภาษี

โดยมีเกณฑ์หาก EP มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันระหว่างก่อนและหลังการจัดเก็บภาษี แสดงว่าภาษีนี้นั้นมีลักษณะเป็นกลางกระทบกลุ่มครัวเรือนในอัตราเดียวกัน แต่หากการกระจายรายได้หลังเก็บภาษีมีความเท่าเทียมกันลดลง EP จะมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่าภาษีนี้นั้นมีลักษณะกระทบกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำมากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูง และถ้า EP มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า ภาษีกระทบกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงมากกว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ ส่งผลให้รายได้หลังเก็บภาษีมีความเท่าเทียมกันมากขึ้นและช่วยในการกระจายรายได้

ภาคผนวก ข.

ตารางภาคผนวกที่ ข.1 รหัสอาชีพที่อยู่ในเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 จากข้อมูลการสำรวจ
ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES)

รหัสอาชีพ	คำอธิบาย	รหัสอาชีพ	คำอธิบาย
1111	ผู้บัญญัติกฎหมาย	2264	นักกายภาพบำบัด
2141	วิศวกรอุตสาหกรรมและการผลิต	2266	ผู้ประกอบวิชาชีพด้านแก้ไขการได้ยิน และการพูด
2142	วิศวกรโยธา	2269	ผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ ด้านสุขภาพ
2143	วิศวกรสิ่งแวดล้อม	2411	นักบัญชี
2144	วิศวกรเครื่องกล	2611	ทนายความ
2145	วิศวกรเคมี	2612	ผู้พิพากษา
2146	วิศวกรเหมืองแร่ นักโลหกรรม	2619	ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย
2149	วิศวกร (ยกเว้นวิศวกรไฟฟ้า)	2651	นักทัศนศิลป์
2151	วิศวกรไฟฟ้า	3221	ผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล
2152	วิศวกรอิเล็กทรอนิกส์	3222	ผู้ประกอบวิชาชีพการผดุงครรภ์
2153	วิศวกรโทรคมนาคม	3230	ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับแพทย์ แผนโบราณและแพทย์ทางเลือก
2161	สถาปนิกก่อสร้าง	3259	ผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ ด้านสุขภาพ
2230	แพทย์แผนโบราณและแพทย์ ทางเลือก	3411	ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับ กฎหมายและงานที่เกี่ยวข้อง
2263	ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ	7317	ช่างงานหัตถกรรมไม้ เครื่องจักสาน

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

ตารางภาคผนวกที่ ข.2 รหัสในการหาเงินได้พึงประเมิน จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและ
สังคมของครัวเรือน (SES)

รหัสรายการ	คำอธิบาย
ตอนที่ 1 ทำงานโดยได้รับค่าจ้างและเงินเดือน	
IW12(1)	ค่าจ้างและเงินเดือน (รอบ 12 เดือน)
IW13(1)	ค่าล่วงเวลา โบนัส ฯลฯ (รอบ 12 เดือน)
ตอนที่ 2 การประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม หรือวิชาชีพที่ไม่ใช่การเกษตร	
IB08(1)	รายรับเบื้องต้น จากการขายสินค้าที่ผลิตได้ หรือที่ซื้อมาเพื่อขาย หรือจากการ ทำงาน (ส่วนตัว) (รอบ 12 เดือน)
ตอนที่ 3 การประกอบการเกษตร	
IA28	รายรับของการทำการเกษตร (เดือนที่แล้ว)
ตอนที่ 4 รายได้จากแหล่งอื่น ๆที่ไม่ใช่จากการทำงาน	
IO02(1)	บำเหน็จ บำนาญ เบี้ยหวัด เงินสงเคราะห์ต่าง ๆ (รอบ 12 เดือน)
IO03(1)	เงินชดเชยและ/หรือเงินทดแทนจากการออกจากงาน (รอบ 12 เดือน)
IO08(1)	รายรับจากการให้เช่าห้อง/เช่าที่ดิน และสินทรัพย์อื่น ๆ (รอบ 12 เดือน)
IO09(1)	ค่าลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรต่าง ๆ (รอบ 12 เดือน)
IO10(1)	ดอกเบี้ยยจากเงินฝาก พันธบัตร เงินปันผล ฯลฯ (รอบ 12 เดือน)

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

ภาคผนวก ค.

ตารางภาคผนวกที่ ค.1 การคำนวณระยะห่าง กรณีที่ 1 ปี 2550

ชั้น	ตัวอย่างที่ต้องใช้ (1)	ตัวอย่างในข้อมูล SES (2)	ระยะห่าง* (3)=(2)÷(1)
1	-	-	-
2	6,024	15,369	3/2
3	3,991	6,595	2/1
4	3,089	3,863	1/1/1/2
5	2,198	2,792	1/1/1/2
6	1,752	2,241	1/1/1/2
7	1,273	1,755	1/1/2
8	1,203	1,596	1/1/1/2
9	965	1,152	1/1/1/1/1/2
10	777	818	1 (18)/2
11	1,507	2,388	2/1
12	662	1,110	2/2/1
13	532	918	2/2/1
14	206	396	2 (12)/1
15	205	538	3/2
16	51	147	3 (8)/2
17	27	59	2/2/2/3
18	11	26	2/3
19	17	60	4/4/3
20	7	18	3/3/2

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : * การเว้นระยะห่างของข้อมูล เช่น ชั้นที่ 2 ระยะห่าง 3/2 หมายความว่า นับจากตัวอย่างที่เลือกคนแรก เว้นไป 3 คน และเลือกคนที่ 5 แต่ในครั้งต่อไปจะเว้น 2 คน และเลือกคนที่ 8 หลังจากนั้นจะเริ่มนับเว้นเป็น 3 คน อีกครั้ง ทำเช่นนี้ต่อไปจนครบจำนวนตัวอย่างที่ต้องการใช้ หรือชั้นที่ 10 ระยะห่าง 1 (18)/2 หมายความว่า นับจากตัวอย่างที่เลือกคนแรกเว้นไป 1 คนและเลือกคนที่ 3 ทำเช่นนี้ไป 18 ครั้งแต่ในครั้งที่ 19 จะเว้นเป็น 2 คนแทน 1 คน และย้อนกลับไปนับเว้น 1 คน อีกครั้ง จนครบจำนวนตัวอย่างที่ต้องการใช้ เป็นต้น สาเหตุที่ต้องเว้นระยะไม่เท่ากันเพื่อสุ่มตัวอย่างได้อย่างทั่วถึง

ตารางภาคผนวกที่ ค.2 การคำนวณระยะห่าง กรณีที่ 1 ปี 2552

ชั้น	ตัวอย่างที่ต้องใช้ (1)	ตัวอย่างในข้อมูล SES (2)	ระยะห่าง* (3)=(2)÷(1)
1	-	-	-
2	5,401	14,447	3/3/2
3	3,775	6,917	2/2/2/2/1
4	2,845	3,885	1/1/2
5	1,990	2,657	1/1/2
6	1,762	2,208	1/1/1/2
7	1,271	1,579	1/1/1/1/2
8	1,094	1,549	1/1/2
9	971	1,348	1/1/2
10	669	1,061	2/1
11	1,711	2,736	2/1
12	730	1,227	2/2/1
13	661	984	1/1/2
14	276	396	1/1/2
15	247	516	2 (10)/3
16	52	135	3/2
17	31	62	2
18	12	38	3/3/4
19	21	57	3/3/3/3/4
20	9	33	4

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : * การเว้นระยะห่างของข้อมูล เช่น ชั้นที่ 10 ระยะห่าง 2/1 หมายความว่า นับจากตัวอย่างที่เลือกคนแรกเว้นไป 2 คน และเลือกคนที่ 4 แต่ในครั้งต่อไปจะเว้น 1 คน และเลือกคนที่ 6 หลังจากนั้นจะเริ่มนับเว้นเป็น 2 คนอีกครั้ง ทำเช่นนี้ต่อไปจนครบจำนวนตัวอย่างที่ต้องการใช้ หรือชั้นที่ 15 ระยะห่าง 2 (10)/3 หมายความว่า นับจากตัวอย่างที่เลือกคนแรกเว้นไป 2 คนและเลือกคนที่ 4 ทำเช่นนี้ไป 10 ครั้ง แต่ในครั้งที่ 11 จะเว้นเป็น 3 คนแทน 2 คน และย้อนกลับไปนับเว้น 2 คน อีกครั้ง จนครบจำนวนตัวอย่างที่ต้องการใช้ เป็นต้น สาเหตุที่ต้องเว้นระยะไม่เท่ากันเพื่อสุ่มตัวอย่างได้อย่างทั่วถึง

ตารางภาคผนวกที่ ค.3 การคำนวณระยะห่าง กรณีที่ 1 ปี 2558

ชั้น	ตัวอย่างที่ต้องใช้ (1)	ตัวอย่างในข้อมูล SES (2)	ระยะห่าง* (3)=(2)÷(1)
1	-	-	-
2	3,129	10,294	3/3/3/3/4
3	2,449	9,071	4/4/3
4	2,328	5,010	2/2/2/2/2/1
5	2,031	3,171	2/1
6	1,807	2,201	1/1/1/1/2
7	1,375	1,416	1
8	1,108	1,584	1/1/2
9	830	996	1/1/1/1/2
10	634	954	2/1
11	2,245	2,892	1/1/1/2
12	1,026	1,188	1/1/1/1/1/2
13	782	910	1/1/1/1/1/2
14	312	410	1/1/1/2
15	307	544	2/2/2/1
16	70	140	2
17	31	62	2
18	14	31	2/2/3
19	20	62	3/3/3/4
20	6	34	6

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : * การเว้นระยะห่างของข้อมูล เช่น ชั้นที่ 5 ระยะห่าง 2/1 หมายความว่า นับจากตัวอย่างที่เลือกคนแรก เว้นไป 2 คน และเลือกคนที่ 4 แต่ในครั้งต่อไปจะเว้น 1 คน และเลือกคนที่ 6 หลังจากนั้นจะเริ่มนับเว้นเป็น 2 คน อีกครั้ง ทำเช่นนี้ต่อไปจนครบจำนวนตัวอย่างที่ต้องการใช้ เป็นต้น สาเหตุที่ต้องเว้นระยะไม่เท่ากันเพื่อที่จะสุ่มตัวอย่างได้อย่างทั่วถึง

ภาคผนวก ง.

ตารางภาคผนวกที่ ง.1 การประมาณการจำนวนผู้เสียภาษี กรณีที่ 1 ปี 2550

ชั้นที่	ผู้ยื่นภาษี ตาม	ข้อมูล SES		สัดส่วนประชากร	ตัวอย่างที่ต้องใช้	ประชากร
	กรมสรรพากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ต่อตัวอย่าง		ถ่วงน้ำหนัก
	(1)	(2)	(3)	(4)=(3)÷(2)	(5)=(1)÷(4)	(6)
1	1,658	-	-	-	-	-
2	2,487,212	15,369	6,349,814	413.16	6,024*	2,488,661
3	1,653,858	6,595	2,732,995	414.40	3,991	1,683,548
4	1,134,028	3,863	1,418,265	367.14	3,089	1,127,682
5	720,661	2,792	915,586	327.93	2,198	721,490
6	542,512	2,241	694,040	309.70	1,752	539,172
7	395,578	1,755	545,510	310.83	1,273	396,223
8	373,504	1,596	495,344	310.37	1,203	386,101
9	279,304	1,152	333,525	289.52	965	281,047
10	230,304	818	242,463	296.41	777	229,977
11	494,318	2,388	783,413	328.06	1,507	498,397
12	221,628	1,110	371,592	334.77	662	218,355
13	192,594	918	332,302	361.98	532	193,603
14	76,069	396	146,024	368.75	206	82,369
15	74,580	538	195,731	363.81	205	71,489
16	18,758	147	53,672	365.11	51	18,382
17	8,084	59	17,551	297.47	27	9,116
18	3,734	26	8,835	339.81	11	4,165
19	5,096	60	17,945	299.08	17	4,549
20	2,292	18	5,759	319.94	7	4,406
รวม	8,915,772	41,841	15,660,362		24,497	8,958,732

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : * 6,024 คำนวณมาจากชั้นที่ 2 โดย $2,487,212 \div 413.16$ รวมกับชั้นที่ 1 โดย $1,658 \div 413.16$ เนื่องจากไม่มีผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีตามเกณฑ์ที่ 1 ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงต้องเพิ่มจำนวนคนในชั้นที่ 2 เพราะเป็นชั้นที่มีผู้ยื่นเสียภาษีมากที่สุดตามข้อมูลกรมสรรพากร เพื่อไม่ให้เกิดการเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีไปกระทบต่อข้อมูลทำให้เกิดความเอนเอียง

ตารางภาคผนวกที่ ง.2 การประมาณการจำนวนผู้เสียภาษี กรณีที่ 1 ปี 2552

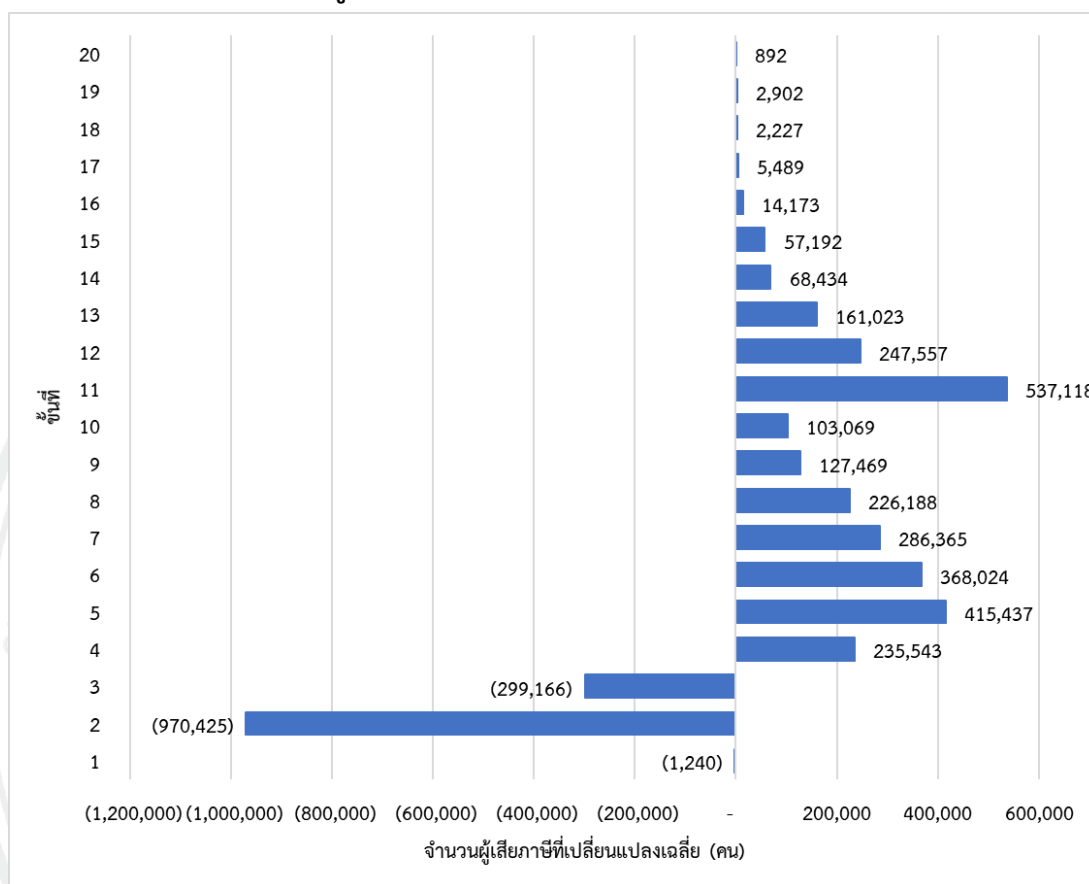
ชั้นที่	ผู้ยื่นภาษี ตาม	ข้อมูล SES		สัดส่วนประชากร	ตัวอย่างที่ต้องใช้	ประชากร
	กรมสรรพากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ต่อตัวอย่าง		ถ่วงน้ำหนัก
	(1)	(2)	(3)	(4)=(3)÷(2)	(5)=(1)÷(4)	(6)
1	3,054	-	-	-	-	-
2	2,330,218	14,447	6,240,857	431.98	5,401*	2,341,666
3	1,668,898	6,917	3,058,080	442.11	3,775	1,678,898
4	1,149,101	3,885	1,569,393	403.96	2,845	1,152,869
5	736,581	2,657	983,286	370.07	1,990	742,680
6	607,535	2,208	761,174	344.73	1,762	613,000
7	426,568	1,579	529,840	335.55	1,271	434,921
8	383,804	1,549	543,671	350.98	1,094	392,031
9	310,394	1,348	430,807	319.59	971	315,303
10	237,172	1,061	376,208	354.58	669	240,730
11	590,870	2,736	944,966	345.38	1,711	599,506
12	264,472	1,227	444,437	362.21	730	263,556
13	235,982	984	351,039	356.75	661	243,492
14	90,293	396	129,422	326.82	276	91,461
15	79,684	516	166,171	322.04	247	78,711
16	20,006	135	52,276	387.23	52	21,270
17	8,773	62	17,304	279.10	31	8,869
18	4,318	38	13,593	357.71	12	6,551
19	5,486	57	15,040	263.86	21	5,717
20	2,542	33	9,381	284.27	9	1,943
รวม	9,155,751	41,835	16,636,945		23,528	9,233,174

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

หมายเหตุ : * 5,401 คำนวณมาจากชั้นที่ 2 โดย $2,330,218 \div 431.98$ รวมกับชั้นที่ 1 โดย $3,054 \div 431.98$ เนื่องจากไม่มีผู้มีหน้าที่ยื่นเสียภาษีตามเกณฑ์ที่ 1 ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงต้องเพิ่มจำนวนคนในชั้นที่ 2 เพราะเป็นชั้นที่มีผู้ยื่นเสียภาษีมามากสุด ตามข้อมูลกรมสรรพากร เพื่อไม่ให้เกิดการเพิ่มจำนวนผู้เสียภาษีไปกระทบต่อข้อมูลทำให้เกิดความเอนเอียง

ภาคผนวก จ.

ภาพภาคผนวกที่ จ. จำนวนผู้เสียภาษีที่เปลี่ยนแปลงเฉลี่ยปี 2558 เทียบกับปี 2550 และปี 2552

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร และคำนวณเอง

ภาคผนวก ข.

ตารางภาคผนวกที่ ข. ร้อยละของความแตกต่างระหว่างค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ในกรณีที่ 1
จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดย
ให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี และกรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบเพื่อ
เสียภาษี ปี 2550, 2552 และ 2558

ความแตกต่างระหว่างค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ (ร้อยละ)	ปี 2550	ปี 2552	ปี 2558
รายได้ฐานภาษีกับรายได้ฐานภาษีหลังหักภาษี			
กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร	8.05	7.62	6.62
กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี	16.33	16.15	17.15
กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบเพื่อเสียภาษี	8.39	8.10	8.13
รายได้ฐานภาษีกับรายได้สุทธิหลังหักภาษี			
กรณีที่ 1 จำนวนผู้เสียภาษีเท่ากับจำนวนผู้ยื่นเสียภาษีจริงแก่กรมสรรพากร	7.79	7.34	6.05
กรณีที่ 2 ขยายฐานภาษี โดยให้บุคคลทุกคนที่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องเสียภาษี	15.59	15.46	16.10
กรณีที่ 3 เมื่อให้เกษตรกรเข้ามาในระบบเพื่อเสียภาษี	8.10	7.78	7.52

ที่มา : ข้อมูลกรมสรรพากร ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และคำนวณเอง

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ-นามสกุล นางสาว ศิริพร แซ่อึ้ง
- ประวัติการศึกษา ปี 2557 เศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขา ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์และการวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (เกียรตินิยมอันดับ 1)
- ประสบการณ์การทำงาน ปี 2558 ตำแหน่ง Account Officer (AO) ด้านสินเชื่อ ธนาคารทีสโก้
- ปี 2561 ตำแหน่ง นักวิเคราะห์และวางแผนทางธุรกิจ บริษัทไทยบริติช ซีเคียวริตี้ พรินติ้ง จำกัด (มหาชน)
- ปี 2561 ตำแหน่ง นักวิเคราะห์ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาองค์กรภาครัฐ (IRDP)

